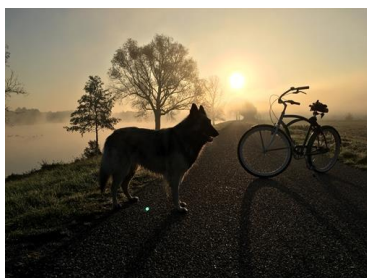

JAARSTUKKEN 2019

Vastgesteld 9 juli 2020 (raad)

Raadhuisplein 6 - Postbus 200 - 6585 ZK Mook - (024) 696 9111
gemeente@mookenmiddelaar.nl - www.mookenmiddelaar.nl

GEMEENTE MOOK EN MIDDELAAR JAARSTUKKEN 2019

Inhoudsopgave

ALGEMEEN	5
1.1. Voorwoord	6
1.2. Leeswijzer	7
1.3. Samenvatting	8
1.4. Kerngegevens	11
1.5. Afkortingen	13
 JAARSTUKKEN	 14
 2.1. Jaarverslag.....	 15
<i>Programmaverantwoording.....</i>	16
2.1.1. Programma Besturen	17
2.1.2. Programma Beschermen	20
2.1.3. Programma Verplaatsen	24
2.1.4. Programma Werken	27
2.1.5. Programma Leren	31
2.1.6. Programma Recreëren.....	34
2.1.7. Programma Samenleven en zorgen	39
2.1.8. Programma Gezond leven	45
2.1.9. Programma Wonen	49
2.1.10. Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen	53
2.1.11. Overzicht van de kosten van overhead.....	55
2.1.12. Bedrag voor de heffing van de vennootschapsbelasting	56
2.1.13. Bedrag voor onvoorzien	57
<i>Paragrafen</i>	58
2.1.14. Paragraaf Lokale heffingen	59
2.1.15. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	66
2.1.16. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	73
2.1.17. Paragraaf Financiering	78
2.1.18. Paragraaf Bedrijfsvoering.....	82
2.1.19. Paragraaf Verbonden partijen	85
2.1.20. Paragraaf Grondbeleid	101
2.1.21. Paragraaf Informatieveiligheid	105
2.1.22. Paragraaf Verduurzamen	106
 2.2. Jaarrekening	 108
<i>Balans en overzicht van baten en lasten</i>	109
2.2.1. Balans.....	110
2.2.2. Overzicht van baten en lasten.....	113
<i>Toelichting.....</i>	117
2.2.3. Grondslagen	118
2.2.4. Toelichting op de balans	122
2.2.5. Toelichting op het overzicht van baten en lasten	131
<i>Overig</i>	146
2.2.6. Single information Single audit (SiSa).....	147
2.2.7. Overzicht van baten en lasten per taakveld	154

VASTSTELLINGSBESLUIT	157
3.1. Vaststellingsbesluit	158
 BIJLAGEN	 159
4.1. Bijlage Algemene Uitkering	160
4.2. Bijlage Beleidsindicatoren	163
4.3. Bijlage Begrippenlijst	167
4.4. Bijlage Controleverklaring	171

ALGEMEEN

1.1. Voorwoord

Voor u liggen het jaarverslag en de jaarrekening 2019 van de gemeente Mook en Middelaar. Deze jaarstukken zijn voor uw raad het instrument voor de controle op de uitvoering van het voorgenomen beleid en voor het college het instrument om verantwoording af te leggen over het gevoerde beleid, inclusief de financiën. Om die reden volgt de jaarrekening het stramien van de Programmabegroting 2019.

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) en de jaarrekening (balans en exploitatieoverzichten).

Voortgang Collegeprogramma

In de toelichtingen op de programma's geven wij een toelichting op de onderdelen van het collegeprogramma die voor 2019 gepland waren. Belangrijke stappen hebben we met name gezet op het gebied van:

- Verduurzamen vastgoed en regionale energie transitie;
- Participatie;
- Regionale investeringsagenda; en
- Mobiliteit.

Er zit muziek in Mook en Middelaar

In de Jaarstukken wordt verantwoording afgelegd over de onderwerpen die ook in de Programmabegroting zijn vermeld op basis van het collegeprogramma. Dit neemt niet weg dat er ook andere zaken worden opgepakt. Een voorbeeld hiervan is de strategische agenda 'Er zit muziek in Mook en Middelaar' voor de periode 2019-2024. Deze agenda bevat onderwerpen op het gebied van woningbouw, economische activiteiten, mobiliteit, landschappelijke kwaliteit, cultuurhistorie en water. In het 4^e kwartaal van 2019 is hiermee een start gemaakt. In een later stadium wordt u nader geïnformeerd over de stand van zaken en ontwikkelingen binnen de diverse gebieden.

Financieel resultaat

Het jaar 2019 sluit met een resultaat van minus € 552k. Dat is 9k nadeliger dan het geraamde begrotingsresultaat op grond van de Zomerrapportage en Morap-2 2019. In dit relatief beperkte verschil op een begrotingstotaal van € 16 miljoen, zitten enkele grote afwijkingen tussen raming en realisatie. Meer informatie over de totstandkoming en de analyse van het rekeningresultaat vindt u terug in de 'Bestuurlijke samenvatting' en in het onderdeel 'Jaarrekening'.

Coronavirus

De uitbraak van het Coronavirus (SARS-Cov-2) eind februari 2020, en de ziekte COVID-19 die het virus kan veroorzaken, heeft een enorme impact op ons allemaal. Wij wensen eenieder een goede gezondheid toe. Het virus heeft voor zover nu bekend geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel naar verwachting voor veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact concreet zal zijn, is nu nog niet te bepalen. U bent en/of wordt hierover nader geïnformeerd.

Het college bedankt iedereen die aan de totstandkoming van dit jaarverslag en deze jaarrekening heeft meegewerkt.

Mook, 9 juni 2020,

Het college van burgemeester en wethouders van Mook en Middelaar,

De secretaris,
J.M.G. Smits - de Kinkelder

De burgemeester,
mr. drs. W. Gradisen

1.2. Leeswijzer

Wettelijk kader

Geen, leeswijzer is facultatief.

Wijzigingen

Er zijn enkele wijzigingen doorgevoerd in de Jaarstukken 2019 ten opzichte van vorig jaar. Met name de opbouw van het onderdeel '2.2. Jaarrekening' is logischer gemaakt conform de meest recente indeling op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). De nieuwe structuur is ook goed terug te vinden in de inhoudsopgave (balans, overzicht van baten en lasten en toelichting op beide onderdelen).

Verder is de toelichting op de balans sterk gewijzigd en in overeenstemming gebracht met de voorschriften zoals geformuleerd in het BBV. Tevens zijn, daar waar nodig, tabellen qua lay-out geactualiseerd conform aanwezige model-tabellen.

Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit vier hoofdstukken:

1. Algemeen

Hier vindt u de algemene gegevens zoals een leeswijzer, kerngegevens en een lijst van afkortingen, maar ook een beknopte (financiële) samenvatting.

2. Jaarstukken

Dit hoofdstuk is wettelijk verplicht en valt uiteen in twee onderdelen:

- onderdeel 2.1 Jaarverslag, met de beleidsmatige programmateksten (stand van zaken, inclusief beleidsindicatoren) en de paragrafen. De paragrafen behandelen een specifiek onderwerp.
- onderdeel 2.2. Jaarrekening, met de balans (overzicht van bezittingen, schulden en eigen vermogen), het overzicht van baten en lasten (exploitatieoverzicht) en een toelichting op de balans en op het overzicht van baten en lasten.

3. Vaststellingsbesluit

Hierin wordt aangegeven dat de Jaarstukken 2019 door de raad zijn vastgesteld. Na besluitvorming wordt dit onderdeel voorzien van handtekeningen.

4. Bijlagen

De bijlagen bevatten overzichten die niet verplicht zijn, maar wel inzicht kunnen geven in bepaalde onderdelen van de Jaarstukken. De controleverklaring van de accountant wordt altijd separaat verstrekt.

Weergave bedragen

Als uitgangspunt worden alle lasten positief weergegeven en alle baten negatief. Soms wordt er voor de duidelijkheid een letter V of N toegevoegd, waarbij V = Voordelig (baten) en N = Nadelig (lasten) betekent.

Afrondingsverschillen

Omdat de 'Jaarstukken 2019' automatisch in duizenden euro's (x € 1.000) worden opgesteld, kan het voorkomen dat in de tellingen rekenkundige afrondingsverschillen ontstaan.

Voorbeeld € 1.700 + € 600 = € 2.300. In duizendtallen wordt het dan: 2 + 1 = 2.

1.3. Samenvatting

Financieel saldo

In 2017 en 2018 zijn resultaten gerealiseerd van respectievelijk € 1.579k voordelig en € 142k nadelig. Het jaar 2019 sluit met een negatief rekeningssaldo van € 552k.

In onderstaand overzicht wordt de ontwikkeling van het rekeningresultaat 2019 aan de hand van de bestuursrapportages en overige raadsbesluiten weergegeven.

Ontwikkeling rekeningresultaat 2019	bedragen x € 1.000		
	Resultaat baten en lasten	Mutaties reserves	Resultaat jaarrekening
Primitieve begroting 2019	701 N	734 V	33 V
Tussentijdse begrotingswijzigingen 2019 (o.a. 1e wijziging en besluitvorming resultaat jaarstukken 2018)	670 N	675 V	5 V
Zomerrapportage 2019 (1e hj)	486 N	136 V	351 N
Morap-2 2019 (2e hj)	264 N	34 V	230 N
Tussenstand na Morap-2 2019	2.122 N	1.579 V	543 N
Effecten bij het opmaken van de jaarrekening 2019	171 V	180 N	9 N
Eindsaldi Jaarrekening 2019	1.951 N	1.399 V	552 N

Voor een nadere toelichting van het resultaat wordt verwezen naar de onderdelen 2.2.2. en 2.2.5. van deze jaarstukken.

Restant kredieten

Onderstaande kredieten voor investeringen zijn nog niet geheel gerealiseerd. De restantkredieten worden in beginsel doorgeschoven naar 2020.

Omschrijving / toelichting	bedragen x € 1.000				
	Restant krediet per 1-1	Kredieten 2019	Realisatie in 2019	Restant krediet per 31-12	Naar 2020
• Revitalisering raadzaal *)	96	0	0	96	96
• Revitalisering De Lier *)	49	0	0	49	49
• Voorbereiding huisvesting Kandinsky	25	0	6	19	19
• Pick-up bestelwagen met kraantje	0	90	0	90	90
<i>Offerte reeds opgevraagd</i>					
• Verkeersontruimingsinstallatie spoor Bovensteweg	0	50	15	35	35
<i>Lopend project, afronding in 2020.</i>					
• Pleisterplaats N271 Plasmolen *)	94	0	0	94	94
Subsidie provincie	-60	0	0	-60	-60
<i>Project afhankelijk van werkzaamheden provincie</i>					
• Spoorbrug Heumensebaan *)	270	0	0	270	270
Subsidie provincie	-122	0	0	-122	-122
• Spoorbrug Heumensebaan *) gemeentedeel	35	0	0	35	35
<i>Betreft verbreden spoorviaduct Heumensebaan, uitvoering in combinatie met Verbeteren Maaslijn, naar verwachting medio 2023.</i>					
• Centruminrichting Mook *) **)	1.128	0	232	896	896
Subsidie provincie	-468	0	-100	-368	-368

Omschrijving / toelichting	Restant krediet per 1-1	Kredieten 2019	Realisatie in 2019	Restant krediet per 31-12	Naar 2020
<i>Lopend project, uiteindelijke afronding verwacht eerste helft 2021.</i>					
• Wandelknooppuntennetwerk	47	0	0	47	47
<i>Werkzaamheden deels in 2019 uitgevoerd. Afronding en factuur in 2020.</i>					
• Kerkplein Middelaar *)	141	0	0	141	141
<i>Herinrichting Kerkplein, inclusief woningbouw, is uitgesteld i.v.m. onzekerheden m.b.t. Lob van Gennep.</i>					
• Hart van Mook	20	0	7	12	12
<i>Betreft kosten (voorbereidings- en onderzoekskosten) ter ondersteuning van processen in het Hart van Mook.</i>					
• Rioolkosten conform GRP:					
Milieumaatregelen (2018)	195	0	0	195	142
• Rioolkosten in krediet Centruminrichting Mook 2019: **)					
- Vervanging	375	450	49	776	776
- Milieumaatregelen	105	70	28	147	147
• Openbare Verlichting 2019					
- Masten	0	52	41	11	11
- Armaturen	0	45	34	11	11
Investeringsplan 2013-2016: **)					
• Herprofilering Bovensteweg	27	20	47	0	0
<i>Lopend project, voornamelijk afkoppelen verhardingen particulieren, bijdragen derden, afrekening volgt in 2021.</i>					
• Hart van Mook: Herinrichting N271	218	0	169	49	49
<i>Betreft budget t.b.v. herinrichting Rijksweg en omgeving. werkzaamheden afgerond. Er volgt een raadsvoorstel voor besteding restant krediet.</i>					
• Herinrichting Rijksweg N271 Plasmolen	101	0	0	101	101
<i>Betreft voorbereidingskosten herinrichting Rijksweg N271 te Plasmolen in samenhang met de aanleg van de pleisterplaats ter plaatse. Project afhankelijk van werkzaamheden provincie.</i>					
Totaal	2.276	777	528	2.525	2.472

*) De kapitaallasten van deze investeringen worden (deels) gedekt uit de reserve Kapitaallasten;

**) De kapitaallasten van deze investeringen worden geheel gedekt uit de reserve Afschrijvingen investeringsplan 2013-2016.

In 2019 is op basis van een eerder raadsbesluit overgegaan tot het terugkopen van de brandweerkazerne (€ 482k). Hiermee is uitvoering gegeven aan het raadsbesluit van 2013 (betreft verkoop en terugkoop). Tevens zijn in 2019 de panden Elzenstraat 14 (€ 511k) en Rijksweg 84 (€ 190k) verkocht.

ALGEMEEN

De volgende kredieten zijn in 2019 volledig afgewikkeld.

Omschrijving / toelichting	Restant krediet per 1-1	Kredieten 2019	Realisatie in 2019	<i>bedragen x € 1.000</i>	
				Restant krediet per 31-12	Over naar 2020
• Rioolkosten GRP vervanging 2018	361	0	0	361	0
• OV lichtmasten 2018	51	0	48	2	0
• OV armaturen 2018	44	0	41	3	0
• Kantoormeubilair Mook (2019)	0	57	57	0	0
• 5-Voudige kooimaaiër *)	21	0	0	21	0
Totaal	477	57	147	387	0

*) Voorgesteld wordt het krediet voor de 5-Voudige kooimaaiër in 2020 te laten vervallen en, indien nodig, later opnieuw aan te vragen.

1.4. Kerngegevens

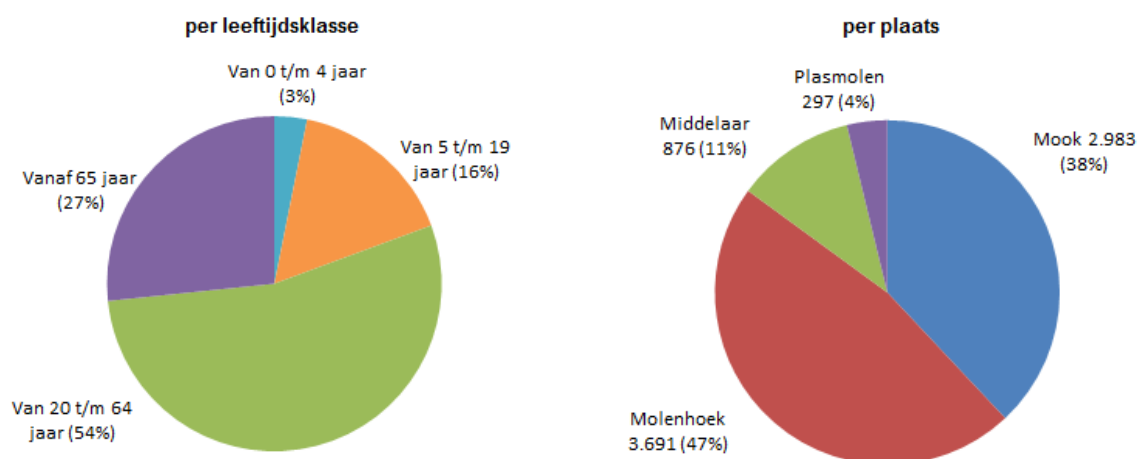
SOCIALE STRUCTUUR

Aantal inwoners per leeftijdsklasse

Leeftijdsklasse	Werkelijk 1-1-2017	Werkelijk 1-1-2018	Werkelijk 1-1-2019	Werkelijk 31-12-2019
van 0-4 jaar	249	249	246	259
van 5-19 jaar	1.336	1.297	1.265	1.249
van 20-64 jaar	4.218	4.177	4.215	4.216
vanaf 65 jaar	1.972	2.045	2.080	2.123
Totaal	7.775	7.768	7.806	7.847

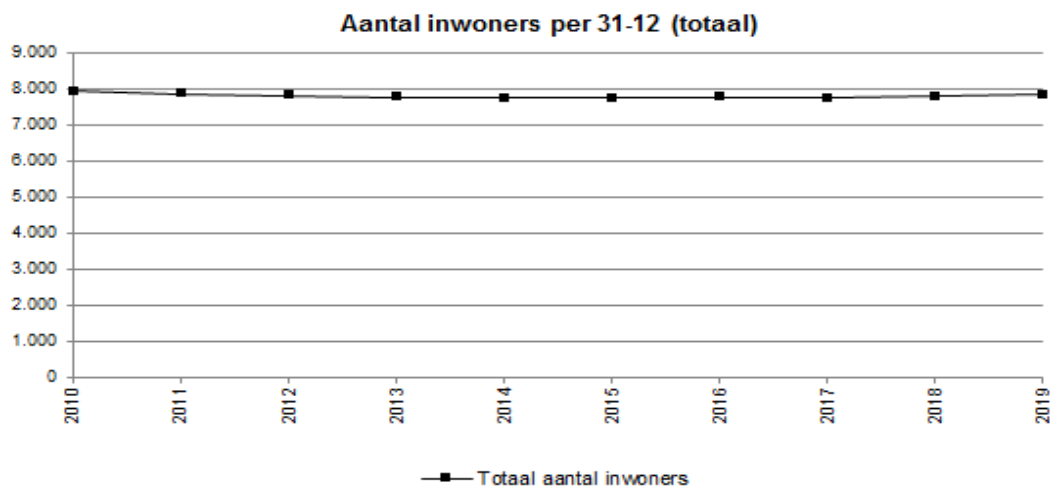
Bron: CBS Statline (1-1) en BRP Mook en Middelaar (31-12)

Aantal inwoners per 31 december 2019

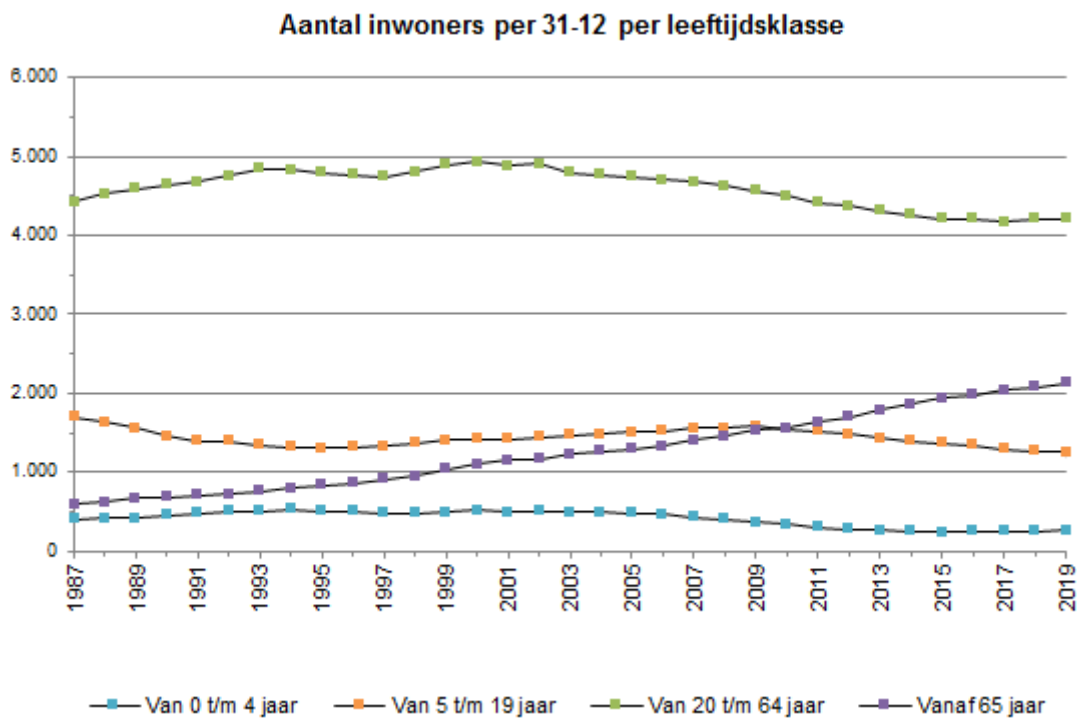

Bron: BRP Mook en Middelaar

Meerjarenverloop

Bron: CBS Statline (2010 t/m 2018) en BRP Mook en Middelaar (31-12-2019)

Bron: CBS Statline (1987 t/m 2018) en BRP Mook en Middelaar (31-12-2019)

FYSIEKE STRUCTUUR

Oppervlakte

Oppervlakte land in km ²	17,38
Oppervlakte binnenwater in km ²	1,43
Oppervlakte buitenwater in km ²	0,00
Totale oppervlakte in km ²	18,81

Bron: CBS Statline, regionale kerncijfers Nederland (Milieu en bodemgebruik).

Woonruimten

Aantal woonruimten per 31-12-2019:	3.648
Omgevingsadressendichtheid	423 (<500 niet stedelijk)

Bron: Specificatie verzamelstaat uitkering gemeentefonds 2019 (nr. 10 per 2020-02)

1.5. Afkortingen

Afkorting	Voluit
ARN	Afvalverwerking Regio Nijmegen
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004
BGO	Budgetoverheveling
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BRP	Basisregistratie personen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
FIDO	Financiering Decentrale Overheden
GFT	Groente-, Fruit- en Tuinafval
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IOAW	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen
IRVN	ICT Rijk van Nijmegen
MARN	Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen
MGR	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (regio Rijk van Nijmegen)
MJOP	MeerJaren OnderhoudsPlan
OZB	Onroerende zaakbelasting(en)
RIEC	Regionaal Informatie en Expertise Centrum
RUD (LN)	Regionale UitvoeringsDienst (Limburg Noord)
SISA	Single information Single audit
VBR	Vrij Besteedbare Reserve
VPB	Vennootschapsbelasting
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
UPW	Uitkering Participatiewet
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw / Wet sociale werkvoorziening
WOZ	(Wet) waardering onroerende zaken

JAARSTUKKEN

2.1. Jaarverslag

Programmaverantwoording

Wettelijk kader

Art. 24, lid 2, letter a en art. 25 BBV.

Toelichting

In de volgende hoofdstukken treft u de verantwoording per programma aan.

Per programma wordt beschreven wat we wilden bereiken en wat we daarvoor gedaan hebben. Wat we wilden bereiken is overgenomen vanuit de Programmabegroting 2019. Van wat we daarvoor hebben gedaan is de stand van zaken vermeld conform de Zomerrapportage 2019 en is een bijstelling vermeld voor geheel 2019. Daarnaast is in tabelvorm ook vermeld wat het gekost heeft (op programmaniveau). Een meer uitgebreide financiële toelichting is vermeld in de jaarrekening bij de onderdelen 2.2.2 en 2.2.5.

De verantwoording is voor de volgende programma's vermeld:

- Programma Besturen;
- Programma Beschermen;
- Programma Verplaatsen;
- Programma Werken;
- Programma Leren;
- Programma Recreëren;
- Programma Samenleven en zorgen;
- Programma Gezond leven;
- Programma Wonen.

Naast de programma's zijn de verantwoordingen vermeld van de algemene dekkingsmiddelen (programma-ongebonden baten), de kosten van overhead, het bedrag voor de heffing van de Vennootschapsbelasting en het bedrag voor onvoorzien.

2.1.1. Programma Besturen

Alternatieve naam : Bestuur en ondersteuning

Portefeuillehouders : Burgemeester Gradisen, wethouders Wienhoven, Peters en Baneke

Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij daarvoor gedaan?

1. Inwonerparticipatie vergroten

Beleid- en planvorming via participatie

We vinden het belangrijk dat onze inwoners betrokken worden bij onze beleidsplannen. We gaan actief inzetten op het vergroten van deze inbreng. Ambtelijk doen we dit door voorafgaand aan het project de trede te bepalen van de inbreng van de inwoners, we gebruiken hiervoor de zogenoemde participatieladder. We zetten bestaande middelen in voor meer participatie en experimenteren met nieuwe en andere vormen van participatie. We onderzoeken daarnaast in 2019 op welke manier we uitvoering kunnen geven aan de 'Right to Challenge'. De Vonkjes blijven in 2019 bestaan waardoor er een budget voor burgerinitiatieven beschikbaar blijft. We gaan de Vonkjes actief promoten.

Betrokkenheid bij de plannen en besluitvorming vergroten

We maken gebruik van verschillende instrumenten om de inbreng en betrokkenheid van inwoners te vergroten. We maken in 2019 onder andere gebruik van het burgerpanel TIP en het digitaal buurtplatform Maasburen. Daarnaast willen we in 2019 de betrokkenheid van jongeren versterken. Dit doen we in samenwerking met de jongerenwerker.

Realisatie Zomerrapportage

Beleid- en planvorming via participatie

Inwoners zijn op verschillende manieren betrokken bij beleidsvorming. Ook zijn zij op verschillende momenten betrokken geweest. Zo zijn inwoners benaderd om met ons mee te denken in de fase van beleidsvorming en zijn zij betrokken geweest bij de fase van uitvoering en evaluatie. De participatieladder is toegepast om de trede van participatie vooraf te bepalen.

Er zijn ook diverse burgerinitiatieven ontstaan. Zo is er een initiatiefgroep bezig geweest met het opzetten van een beweegroute, hebben buurtgenoten het initiatief genomen tot het inrichten van een buurttuin (met onder andere een moestuin) en is het Erfgoedplatform Mook en Middelaar opgericht met initiatiefnemers vanuit verschillende verenigingen en stichtingen.

Er zijn diverse aanvragen ingediend voor een Vonkje. Er is onder andere een Vonkje toegekend voor het organiseren van een Poëziewedstrijd en voor het organiseren van de dag 'Swaere Noodt rond Mook'.

Betrokkenheid bij de plannen en besluitvorming vergroten

Er zijn in 2019 diverse raadplegingen geweest vanuit het burgerpanel TIP (Transparant Inwoners Panel), vanuit de gemeente zijn er vragen gesteld over veiligheid. TIP heeft in de commissie van 25 juni 2019 een toelichting gegeven over de werking van het burgerpanel en hoe dit binnen Mook en Middelaar wordt ingezet. Het burgerpanel telt op dit moment ongeveer 160 leden.

Het gaat goed met het digitaal buurtplatform Maasburen. In de afgelopen maanden zijn de bezoekersaantallen toegenomen. Ook het aantal ingeschreven huishoudens is gestegen, dat zijn er op dit moment 419. Het aantal ingeschreven verenigingen, groepen, organisaties of bedrijven bedraagt 193.

Realisatie Jaarstukken

Beleid- en planvorming via participatie

Er zijn in 2019 verschillende participatietrajecten doorlopen bij de diverse projecten. We hebben oog voor de mening van onze inwoners en denken actief na over de manier waarop we de participatie vormgeven. Dit doen we vooraf en tijdens de duur van het project.

Er zijn gedurende 2019 ook nieuwe burgerinitiatieven ontstaan, zoals het aanleggen van een struinroute en het organiseren van een evenement aan de Maaskade. In 2019 is daarnaast een samenwerking gestart met Stichting Duurzaam Mook en Middelaar.

In 2019 hebben we in totaal tien 'Vonkjes' toegekend. Er is onder andere een Vonkje toegekend voor het organiseren van een jeugdactiviteit, het maken van een buurttuin en het organiseren van een expositie. Ten opzichte van voorgaande jaren is het aantal Vonkjes in 2019 sterk toegenomen.

Betrokkenheid bij de plannen en besluitvorming vergroten

We blijven ons zowel voor het burgerpanel TIP als voor Maasburen actief inzetten. Met het burgerpanel TIP hebben we een samenwerkingsovereenkomst tot in ieder geval maart 2022. Jaarlijks wordt een tussentijdse evaluatie gehouden. Het ledenaantal is in 2019 gestegen naar 169 leden.

Maasburen heeft in 2019 wederom goede cijfers behaald. Er wordt veel gebruik van gemaakt. Na een evaluatie is in 2019 besloten Maasburen in 2020 en 2021 te blijven faciliteren en ondersteunen.

Relatie met verbonden partijen

Dit programma heeft geen specifieke relatie met een verbonden partij.

Indicatoren

Op grond van artikel 1 van de 'Regeling beleidsindicatoren gemeenten' zijn gemeenten verplicht om de beleidsindicatoren te hanteren, zoals deze in de bijlage van die regeling zijn vermeld. Als door een bronhouder niet de relevante gegevens kunnen worden verstrekt, vermeldt de gemeente, op grond van artikel 2 van de regeling, bij de desbetreffende beleidsindicator: 'gegevens niet beschikbaar'.

De beleidsindicatoren van de bronhouders worden ontsloten via 'waarstaatjegemeente.nl'.

Nr.	Omschrijving	Bron	2016**)	2017	2018	2019	2019
		*)	Waarde	Waarde	Waarde	Waarde	Gemeente
1	Formatie: Fte per 1.000 inwoners	1		8,44	8,46	8,81	-
2	Bezetting: Fte per 1.000 inwoners	1		7,85	8,51	8,72	-
3	Apparaatskosten: Kosten per inwoner (x € 1.000) (incl. overhead)	2		0,74	0,74	0,77	-
4	Externe inhuur: Kosten als % van totale loonsom	2		3%	2%	2%	-
5	Externe inhuur: Totale kosten inhuur externen (x € 1.000)	2		144	79	90	-

Nr.	Omschrijving	Bron	2016**)	2017	2018	2019	2019
6	Overhead: (incl. salarissen) % van totale lasten	2		36%	33%	37%	-

*) wettelijke bronhouder

1 Eigen gegevens

2 Eigen begroting

**) deze indicatoren worden pas vanaf 2017 bijgehouden.

N/b = Gegevens niet beschikbaar (nog niet beschikbaar gesteld)

Wat heeft het gekost?

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
Programma Besturen					
Totaal lasten	1.359	1.308	1.452	1.678	-226 N
Totaal baten	-573	-365	-303	-516	213 V
Totaal baten en lasten	786	944	1.149	1.161	-13 N
Toevoeging aan reserves	798	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-942	-430	-455	-333	-122 N
Totaal Programma	642	514	695	829	-134 N

Voor een totale analyse van het programmaresultaat verwijzen wij u naar het onderdeel 2.2.5 in de Jaarrekening ('Analyse op programmaniveau').

Rechtmatigheidsanalyse

De werkelijke kosten zijn hoger dan de begrote kosten. Hiermee voldoet dit programma in eerste instantie niet aan de financiële rechtmatigheid. Het negatieve verschil van ongeveer € 226k is grotendeels het gevolg van de lage wettelijke rekenrente voor de pensioenvoorziening van de wethouders. Dit leidde tot een verplicht hogere dotatie aan de voorziening (€ 264k) (anders was er een voordeel van € 38k bij de lasten). Deze (wettelijke en onvoorziene) mutatie kon niet meer verwerkt worden in de ramingen van 2019.

In de 'Kadernota Rechtmatigheid 2018' (ook geldig voor 2019) van de commissie BBV worden zeven soorten begrotingsafwijkingen genoemd. De overschrijding van de lasten van programma Besturen valt in de categorie 'budgetoverschrijdingen bij een open einde regeling'. Deze budgetoverschrijding is formeel onrechtmatig omdat er meer is gerealiseerd dan geraamd, maar telt niet mee voor het accountantsoordeel omdat de extra kosten het gevolg zijn van een wettelijke verplichting.

2.1.2. Programma Beschermen

Alternatieve naam : Veiligheid

Portefeuillehouder : Burgemeester Gradisen

Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij daarvoor gedaan?

1. Het naleefgedrag vergroten

Aanscherping van de handhaving

Voor het aanscherpen van de handhaving biedt het handhavingsbeleid 2012-2016 nog voldoende kaders. Op enkele aspecten wordt het beleid geactualiseerd, maar op uitvoeringsniveau zullen een nieuwe risicoanalyse en een actieplan worden opgesteld. Door meer capaciteit en middelen ter beschikking te stellen kunnen meer activiteiten worden opgepakt in de gehele keten van toezicht tot juridische handhaving. De risicoanalyse vormt de basis voor het verdeling van de capaciteit en prioritering en wordt na voorbereiding door het college aan de gemeenteraad voorgelegd. Uitgangspunt voor het college is dat handhaving meer proactief wordt opgepakt en zichtbaarder is in onze gemeente.

Realisatie Zomerrapportage

In juni 2019 is het Handhavings- en uitvoeringsbeleid Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) geactualiseerd voor de periode 2019 - 2023, gebaseerd op een nieuwe risicoanalyse en uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Met de Regionale Uitvoeringsdienst Limburg Noord (RUD LN) en buurgemeenten Noordelijk Noord-Limburg (NNL) is afstemming opgestart om de samenwerking op de uitvoering van de zogenoemde wettelijke ("basis") en niet-wettelijke ("thuis")taken te formaliseren. Met deze slimmere manier van organiseren pakken we handhaving proactiever op, scherpen we de handhaving aan door meer te prioriteren en gericht capaciteit in te zetten op basis van risico's, is onze VTH-organisatie minder kwetsbaar en kunnen we met hetzelfde budget meer doen. De gemeenteraad is hierover middels de raadsmemo "handhaving fysieke leefomgeving" nader geïnformeerd.

Bij het vaststellen van het Integraal Veiligheidsbeleid heeft de raad ingestemd met het vergroten van de capaciteit van de buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) vanaf 2020 met 5 uur naar 25 uur. Met deze beperkte extra investering op handhavingscapaciteit kunnen we actiever optreden tegen overtredingen en onwenselijke situaties zoals ook benoemd in het Integraal Veiligheidsbeleid, o.a. op gebied van jeugdoverlast, woonoverlast en illegale bewoning, hondenpoep, parkeeroverlast en andere veelvoorkomende delicten en 'kleine ergernissen'. Daarmee wordt handhaving zichtbaarder in de gemeente.

Realisatie Jaarstukken

In het tweede gedeelte van 2019 heeft de buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA), op basis van een uitbreiding van de capaciteit, meerdere malen per week een ronde gemaakt binnen de gemeente waarin proactief geacteerd is op het gebied van parkeerbeleid, leefbaarheid (verloedering, vernieling, vervuiling enzovoorts), hondenbeleid en toezicht jeugd. Toezicht jeugd richt zich op jeugdoverlast en hierbij zijn controles uitgevoerd op de grotendeels bekende hangplekken (de zogenaamde hotspots). Overlast- en kleine ergernismeldingen zijn tevens een aanleiding voor handhavingsacties geweest. De buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) werkt intensief samen met een collega-buitengewoon opsporingsambtenaar van de gemeente Heumen om zowel slagvaardiger als weerbaarder te zijn.

2. Een veilige gemeente behouden

Sociale veiligheid organiseren

We gaan aan de slag met het opstellen van een integraal veiligheidsplan dat we in 2019 aan de gemeenteraad willen voorleggen. In het integraal veiligheidsplan zal meer aandacht worden gegeven aan casusregie op psychosociale problematiek en ketensamenwerking tussen sociaal team, regionale (zorg)partners, politie en justitie. Gekoppeld aan het integraal veiligheidsplan zetten we meer structurele middelen en capaciteit in om eerder genoemde problematiek op korte termijn het hoofd te bieden.

Realisatie Zomerrapportage

De raad heeft in juli 2019 het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) met bijbehorend uitvoeringsprogramma akkoord gegeven. Hierbij zijn zes prioriteiten vastgesteld, waaronder de verdere versterking op ketenregie en aanpak van zorg en veiligheidsthema's. Zie voor de toelichting hierop het IVB en het uitvoeringsprogramma.

Voor de uitvoering van het Integraal Veiligheidsbeleid worden vanaf 2019 de in de begroting structureel extra opgenomen financiën, met betrekking tot Openbare Orde en Veiligheid in het programma "Beschermen", ingezet voor het uitbreiden van capaciteit op het gebied van beleid, regie en uitvoering. De huidige formatie wordt daarvoor vergroot met 12 uur per week naar 24 uur per week. Het veiligheidsbeleid en het onderliggende uitvoeringsprogramma vertalen we naar de begroting 2020-2023, waarmee deze geïntegreerd worden in de reguliere sturingsmiddelen van de gemeente Mook en Middelaar.

Realisatie Jaarstukken

Sociale veiligheid heeft nadrukkelijk in de aandacht gestaan. In 2019 is extra inzet geleverd op het gebied van psychosociale problematiek, waarbij intensieve samenwerking is opgezocht met (zorg)partners, politie, justitie, woningcoöperaties en betrokkenen. Hoewel de geografische ligging van Mook en Middelaar betekent dat de gemeente gevestigd is in Noord-Limburg, zijn er diverse samenwerkingen met Gelderland-Zuid waarin geborgd wordt dat problematiek omtrent "verwarde personen" multidisciplinair wordt opgepakt. GGD Bijzondere Zorg en het Zorg- en Veiligheidshuis Gelderland-Zuid zijn hierin belangrijke partners. Intern is nauwe samenwerking tussen de veiligheidsafdeling en het sociaal team geborgd om signalen vroegtijdig op te pakken en een ketensamenwerking te organiseren omtrent ontstaande problematiek.

Onderdeel van het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) is het thema georganiseerde criminaliteit, ook wel ondermijning genoemd. Ondermijning heeft nadrukkelijk op de agenda gestaan en omtrent dit onderwerp is nauwe samenwerking gezocht met het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Limburg (RIEC). Gestart is met het Integraal Ondermijningsbeleid, dat opgeleverd zal gaan worden in de Driehoek Plus (de burgemeester, de officier van justitie en de politiechef met aanvulling van een afgevaardigde van de belastingdienst). Op basis hiervan kunnen keuzes gemaakt worden in de verdere aanpak van ondermijning. Daarnaast is in samenwerking met de gemeenten Gennep, Venray, Bergen, Horst aan de Maas en Peel en Maas een aanvraag gedaan voor financiële versterkingsgelden vanuit het RIEC. Doel is het ontwikkelen van een intergemeentelijk interventieteam dat inzet op de bestuursrechtelijke aanpak van ondermijning in het buitengebied. Het interventieteam pakt vanuit één coördinatiepunt gezamenlijk en integraal probleemvelden en/of -subjecten aan, die aandacht vragen vanuit verschillende handhavende instanties. De start van het intergemeentelijk interventieteam wordt in 2020 verwacht.

Relatie met verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie met dit programma:

2.1. Jaarverslag

- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Limburg-Noord
(het bevorderen van een zo optimaal mogelijke dienstverlening op het terrein van de veiligheid aan burgers);
- Gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Limburg Noord (RUD LN)
(waarborgen goede kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving).

Indicatoren

Op grond van artikel 1 van de 'Regeling beleidsindicatoren gemeenten' zijn gemeenten verplicht om de beleidsindicatoren te hanteren, zoals deze in de bijlage van die regeling zijn vermeld. Als door een bronhouder niet de relevante gegevens kunnen worden verstrekt, vermeldt de gemeente, op grond van artikel 2 van de regeling, bij de desbetreffende beleidsindicator: 'gegevens niet beschikbaar'.

De beleidsindicatoren van de bronhouders worden ontsloten via 'waarstaatjegemeente.nl'.

Nr.	Omschrijving	Bron	2016	2017	2018	2019	2019
		*)	Waarde	Waarde	Waarde (landelijk)	Waarde (landelijk)	Gemeente
1	Verwijzingen Halt: Aantal per 10.000 jongeren	1	62	63	65	67 (132)	-
2	Winkeldiefstallen: Aantal per 1.000 inwoners	2	0,0	0,0	0,0 (2,2)	N/b	N/b
3	Geweldsmisdrijven: Aantal per 1.000 inwoners	2	2,5	1,4	3,9 (4,9)	3,2 (4,9)	N/b
4	Diefstallen uit woning: Aantal per 1.000 inwoners	2	5,2	4,5	1,9 (2,5)	N/b	N/b
5	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte): Aantal per 1.000 inwoners	2	5,4	4,4	2,4 (5,8)	3,8 (6,3)	N/b

*) wettelijke bronhouder

1 Bureau Halt

2 CBS

N/b = Gegevens niet beschikbaar / nog niet beschikbaar gesteld.

Wat heeft het gekost?

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
<u>Programma Beschermen</u>					
Totaal lasten	588	636	647	695	-48 N
Totaal baten	-7	-106	-6	-6	0 N
Totaal baten en lasten	581	530	641	689	-48 N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-20	0	0	0	0 V
Totaal Programma	561	530	641	689	-48 N

Voor een totale analyse van het programmaresultaat verwijzen wij u naar het onderdeel 2.2.5 in de Jaarrekening ('Analyse op programmaniveau').

Rechtmatigheidsanalyse

De werkelijke kosten zijn hoger dan de geraamde kosten. Hiermee voldoet dit programma in beginsel niet aan de financiële rechtmatigheid.

Het verschil betreft hogere kosten met name als gevolg van het project snippergroen (€ 46k). Hiervoor was vorig jaar een budget van € 20k beschikbaar dat niet naar 2019 is overgeheveld, maar ten gunste is gekomen van het rekeningresultaat van 2018. Verder worden deze kosten gedekt door toekomstige verkopen van de reststroken in 2020 (op dit moment geraamd op € 30k). Er is dus compensatie van minimaal € 50k, echter niet in het boekjaar zelf.

In de 'Kadernota Rechtmatigheid 2018' (ook geldig voor 2019) van de commissie BBV worden zeven soorten begrotingsafwijkingen genoemd. De overschrijding van de lasten van programma Beschermen zou kunnen vallen in de categorie 'budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door directe gerelateerde opbrengsten'.

Hiermee is deze budgetoverschrijding formeel onrechtmatig, omdat er meer is gerealiseerd dan geraamd, maar zou niet meetellen voor het accountantsoordeel omdat de extra kosten gecompenseerd worden door direct gerelateerde opbrengsten. Omdat deze opbrengsten echter niet in het jaar zelf worden gerealiseerd, maar in een volgend jaar, is deze categorie wellicht niet van toepassing. Als dat naar het oordeel van de accountant het geval is, telt deze overschrijding wel mee voor het accountantsoordeel.

2.1.3. Programma Verplaatsen

Alternatieve naam : Verkeer, vervoer en waterstaat

Portefeuillehouder : Wethouder Wienhoven

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Openbaar vervoer

Breng Flex

Met het doel om de kernen aangesloten te houden op het openbaar vervoer wordt de pilot Breng Flex nadrukkelijk gevolgd. Er zal (periodiek) afstemming plaatsvinden met de concessieverlener (provincie Gelderland) en de vervoerder over de ontwikkelingen bij het gebruik van Breng Flex. De werkzaamheden 'rondom' de pilot krijgen de volle aandacht en er wordt zo nodig geanticipeerd, in welke vorm dan ook. Hierbij zal er ook zeker aandacht zijn voor, en vanuit, de gebruikers van het vervoerssysteem (de inwoners en dorpsraden). In 2019 worden het gebruik en de bevindingen van de pilot Breng Flex in beeld gebracht en moet er een besluit worden genomen over de continuering van het vervoerssysteem. Bij deze overweging worden ook de financiële consequenties in beeld gebracht.

Realisatie Zomerrapportage

In de pilot-periode Breng Flex is besloten om te stoppen met deze vorm van openbaar vervoer. Het gebruik van het systeem was eenvoudigweg te laag en de kosten ervan waren niet in verhouding met de baten. Het college heeft besloten om de pilot-periode niet geheel af te wachten. Hierover bent u geïnformeerd middels een raadsmemo. De provincie Gelderland heeft aangegeven dat zij het restantbudget beschikbaar houden voor openbaar vervoer gerelateerde initiatieven binnen de gemeente. Ook is er nog een restant gemeentelijk budget beschikbaar. Het streven is om in het derde kwartaal van 2019 te komen tot een opzet van haalbare initiatieven op dit terrein.

Realisatie Jaarstukken

Ten aanzien van het openbaar vervoer valt de gemeente Mook en Middelaar binnen de concessie van de provincie Gelderland. In de 2^e helft van 2019 is er gekeken naar de mogelijkheid van een alternatief vervoerssysteem binnen de gemeente en eventueel naar 'aanliggende' kernen. In zijn algemeenheid zijn vervoerssystemen te onderscheiden tussen 'vraag-gericht' en 'aanbod-gericht'. Afhankelijk van de exacte vorm, kan dit laatste geschaard worden onder de noemer openbaar vervoer en is dan ook min of meer een voorwaarde van de provincie Gelderland. In navolging daarvan is met de provincie Gelderland afgesproken dat Mook en Middelaar start met een concreet onderzoek naar de oprichting van een buurtbus Mook. Een werkgroep pakt dit op en het streven is om uiterlijk medio 2020 resultaat op te leveren, waaronder het voorstel van de route zelf en de werving van vrijwilligers. Op basis van het resultaat besluit de provincie Gelderland over het vervolg, waarbij opgemerkt dat de provincie Gelderland positief is over het inzetten van buurtbussen.

2. In stand houden en uitbreiden veiligheid en leefbaarheid

Onverharde wegen

De aanwonenden en gebruikers van de onverharde wegen binnen de gemeente vragen in toenemende mate aandacht voor de staat van deze wegen. Dit niet alleen voor de begaanbaarheid bij slechte weersomstandigheden (kuilen en gaten), maar ook voor de stofontwikkeling bij droge perioden. Het is de bedoeling dat er een beleids- en beheerplan voor de onverharde wegen wordt opgesteld, waarmee er duidelijkheid komt in het onderhoudsregiem. Zowel voor de invulling van de gemeentelijke zorgtaak

op dit terrein, maar ook voor de aanwonenden en gebruikers van de wegen. Het plan moet minimaal bestaan uit een inventarisatie van de wegen, de functie en status van de wegen, het onderhoudsregiem per weg en de kosten van het onderhoud (incidenteel en structureel). In 2019 zal het plan door het college aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Realisatie Zomerrapportage

Het streven is nog steeds om het Onderhoudsplan onverharde wegen dit jaar af te ronden en aan de gemeenteraad voor te leggen.

Realisatie Jaarstukken

In 2019 zijn wij nog niet toegekomen aan het opstellen van het Onderhoudsplan onverharde wegen, mede als gevolg van matching tussen planningen en beschikbare capaciteit. Het onderhoud aan de wegen zelf is op de gebruikelijke wijze uitgevoerd. In 2020 wordt het opstellen en vaststellen van het onderhoudsplan verder opgepakt.

3. Ontruimingslichten spoorwegovergang Lindenlaan-Bovensteweg Molenhoek

In het verleden zijn er afspraken gemaakt met de NS over de spoorwegovergang Lindenlaan-Bovensteweg. Op basis van een overeenkomst uit 1994 is de gemeente Mook en Middelaar verantwoordelijk voor de zogenaamde 'ontruimingslichten' bij de overgang. Deze lichten treden in werking bij een naderende trein en voorkomen dat er (auto)verkeer op de overgang staat wanneer de trein passeert. De gemeente is verantwoordelijk voor de 'voortdurende bedrijfsvaardige toestand' van de installatie.

Realisatie Zomerrapportage

De laatste tijd zijn er geregeld storingen aan de installatie, die ad hoc zijn opgelost. Op basis van advisering en eigen constatering is de restlevensduur van de installatie vrijwel nihil en moet er gedacht worden aan groot onderhoud in combinatie met vervanging van de installatie. De kosten hiervoor bedragen naar verwachting meerdere tienduizenden euro's.

Realisatie Jaarstukken

In 2019 is met Vialis een overeenkomst aangegaan om de ontruimingsinstallatie te vervangen, omdat de bestaande installatie afgeschreven was. Omdat er bijna geen gegevens bekend waren over de installatie en dit eerst uitgezocht moest worden, is de uitvoering verschoven naar begin 2020 en is inmiddels uitgevoerd.

Relatie met verbonden partijen

De volgende verbonden partij heeft een relatie met dit programma:

- Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen
(verbeteren vestigingsklimaat voor burgers en bedrijven, regionale afstemming beleid op de domeinen wonen, *mobiliteit*, economie en duurzaamheid).

Indicatoren

Op grond van artikel 1 van de 'Regeling beleidsindicatoren gemeenten' zijn gemeenten verplicht om de beleidsindicatoren te hanteren, zoals deze in de bijlage van die regeling zijn vermeld.

Als door een bronhouder niet de relevante gegevens kunnen worden verstrekt, vermeldt de gemeente, op grond van artikel 2 van de regeling, bij de desbetreffende beleidsindicator: 'gegevens niet beschikbaar'.

De beleidsindicatoren van de bronhouders worden ontsloten via 'waarstaatjegemeente.nl'.

Nr.	Omschrijving	Bron	2016	2017	2018	2019	2019
		*)	Waarde	Waarde	Waarde	Waarde	Gemeente
1	Geen wettelijke indicatoren						

*) wettelijke bronhouder

Wat heeft het gekost?

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
<u>Programma Verplaatsen</u>					
Totaal lasten	592	592	1.083	1.040	43 V
Totaal baten	-4	-4	-24	-25	1 V
Totaal baten en lasten	588	588	1.059	1.015	44 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-45	0	-462	-434	-28 N
Totaal Programma	543	588	597	581	16 V

Voor een totale analyse van het programmaresultaat verwijzen wij u naar het onderdeel 2.2.5 in de Jaarrekening ('Analyse op programmaniveau').

Rechtmatigheidsanalyse

De werkelijke kosten zijn lager dan de begrote kosten. Hiermee voldoet dit programma aan de financiële rechtmatigheid.

Het positieve verschil van ongeveer € 43k is voornamelijk het gevolg van niet bestede budgetten, waarvan de geraamde budgetten deels gedekt worden uit onttrekkingen reserves en deels overgeheveld worden naar 2020.

2.1.4. Programma Werken

Alternatieve naam : Economie

Portefeuillehouder : Wethouder Peters

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Creëren van een gunstig vestigingsklimaat

Zorgdragen voor juiste bewegwijzering

De bewegwijzering binnen onze gemeente is sterk verouderd qua inhoud en uitstraling. Er wordt een nieuw bewegwijzeringsplan opgesteld in samenwerking met de ondernemers en verenigingen om de bekendheid in en de uitstraling van de openbare ruimte te vergroten. De uitvoering van dit bewegwijzeringsplan staat gepland in 2019.

Realisatie Zomerrapportage

Door Revis is een toeristisch bewegwijzeringsplan opgesteld. Dit is op 9 juli 2019 vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders. Komende maanden zullen ondernemers, die opgenomen zijn in het plan, benaderd worden om deel te nemen. De bewegwijzering zal eind 2019 geplaatst moeten zijn.

Er is een eerste bijeenkomst geweest vooruitlopend op het opstellen van de economische agenda. Er is een klankbordgroep van ongeveer twaalf ondernemers uit verschillende branches bij elkaar gezocht die mee willen denken in (de aanloop naar) het traject rondom de economische agenda dat in 2020 van start gaat. Het was een positieve bijeenkomst waarbij alle aanwezigen hebben aangegeven mee te willen doen in het vervolgtraject.

Realisatie Jaarstukken

Alle ondernemers die zijn opgenomen in het bewegwijzeringsplan, zijn benaderd en met het grootste deel zijn afspraken gemaakt over de onderhoudscontracten. In Molenhoek zijn de borden eind 2019 geplaatst, in Mook gebeurt dit begin 2020 omdat gewacht wordt op de vergunning van de Provincie Limburg (voor de N271).

Er is een bijeenkomst geweest over de strategische agenda waarvoor de klankbordgroep is uitgenodigd. Op basis van de input die hier is verkregen is het offertetraject voor de economische agenda gestart. In 2020 starten we met het traject van de economische agenda.

2. Participatie (door werk) vergroten

Stageplekken en werkervaringsplaatsen aanbieden

Binnen de ambtelijke organisatie worden de mogelijkheden bekeken om voor korte opdrachten mensen in te zetten met een afstand tot de arbeidsmarkt om zo werkervaring op te doen. Wij steunen deze mogelijkheden middels het ter beschikking stellen van hulpmiddelen en het bieden van een eventuele (onkosten)vergoeding.

Banenafpraak

In 2018 zijn middelen vrijgemaakt om invulling te geven aan de banenafpraak binnen de ambtelijke organisatie. Wij hebben deze opdracht voortvarend opgepakt met als resultaat dat er drie boven

formatieve functies zijn gecreëerd binnen de ambtelijke organisatie. In 2019 moet invulling zijn gegeven aan de invulling van deze functies en daarmee aan de wettelijke norm zijn voldaan.

Social return meenemen bij aanbestedingen

Wij nemen bij al onze besluitvorming het aspect duurzaamheid expliciet mee, waaronder ook social return. Het inkoopbeleid wordt waar nodig aangevuld op dit aspect en de goede voorbeelden uit het Rijk van Nijmegen gaan we ook vertalen naar de praktijk in Mook en Middelaar. Dit proberen we in lopende aanbestedingsprojecten nog mee te nemen, maar we richten ons op de nieuwe aanbestedings- en inkooptrajecten die in 2019 gaan aanvangen.

Bevorderen van participatie door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

We leggen de tegenprestatie op aan inwoners met een uitkering die niet aan een re-integratietraject deelnemen. Dit kan men invullen door het uitvoeren van vrijwilligerswerk of het verlenen van mantelzorg. Zo nodig kunnen wij ondersteuning leveren bij het vinden van vrijwilligerswerk door de inzet van een participatiecoach, die op individueel niveau kan bemiddelen tussen vraag een aanbod. Deze stellen wij in 2019 aan. Deze participatiecoach staat op verzoek ook ter beschikking van inwoners die niet deelnemen aan het arbeidsproces, maar geen inkomensondersteuning ontvangen. Om de participatiecoach voldoende toe te rusten, creëren wij een goed overzicht van het beschikbare aanbod aan vrijwilligerswerk, door nauw contact met (vrijwilligers)organisaties en gebruik van de vrijwilligersvacaturebank en 'mijnbuurtje.nl'.

Realisatie Zomerrapportage

Stageplekken en werkervaringsplaatsen aanbieden

Stageplekken en werkervaringsplaatsen voor korte opdrachten zijn niet ingezet. Begeleiding is lastig in onze kleine organisatie, maar we staan er uiteraard wel voor open.

Banenafpraak

In 2018 zijn drie plekken (maximum) ingevuld conform de banenafpraak, in 2019 is dat voortgezet.

Social return meenemen bij aanbestedingen

Door middel van het inkoop meldingsformulier wordt een behoeftesteller in de gemeente altijd gevraagd om antwoord te geven op de vraag "Is het mogelijk om Social Return op te nemen in de opdracht?". Het opnemen van Social Return is geen verplichting. Tot op dit moment is bij de helft van de meldingsformulieren aangegeven dat Social Return toepasbaar is.

Bevorderen van participatie door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

Aan 29 personen is de tegenprestatie opgelegd en zij voeren die ook uit. Aan twee personen is de tegenprestatie opgelegd, maar zij voeren die nog niet uit. Aan vijftien personen is ontheffing verleend in verband met ziekte, psychische of sociale problematiek. Voor de overige cliënten geldt geen tegenprestatie. We denken na hoe we hier vorm aan kunnen geven.

Realisatie Jaarstukken

Stageplekken en werkervaringsplaatsen aanbieden

Stageplekken en werkervaringsplaatsen voor korte opdrachten zijn niet ingezet. Begeleiding is lastig in onze kleine organisatie, maar we staan er uiteraard wel voor open.

Banenafpraak

In 2019 waren twee van de drie plekken van de banenafpraak ingevuld. Medio 2020 resteert nog slechts één plek. In de loop van 2020 wordt gezien hoe de vrijgekomen 2 plekken opnieuw ingevuld kunnen worden.

Social return meenemen bij aanbestedingen

Zoals we al bij de zomerrapportage meldden, nemen we bij al onze besluitvorming het aspect duurzaamheid expliciet mee, waaronder ook social return. Tot op dit moment is bij de helft van de meldingsformulieren aangegeven dat social return toepasbaar is. De coördinatie van een opgenomen verplichting wordt begeleid vanuit het Rijk van Nijmegen

Bevorderen van participatie door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

Aan alle personen voor wie dat geldt, is de tegenprestatie opgelegd en zij voeren die ook uit. Aan vijftien personen is ontheffing verleend in verband met ziekte, psychische of sociale problematiek. Het plan was om in 2019 een participatiecoach aan te stellen, maar dat is niet gelukt. Het eerder door uw raad beschikbaar gestelde budget 2020 voor een participatiecoach is ingezet als dekkingsplan begroting 2020 en dus niet beschikbaar. Maar wij zijn met het werkbedrijf overeengekomen dat € 10k van de maatwerkgelden éénmalig door onze eigen gemeente kan worden ingezet voor een pilot participatiecoaching in 2020. Op basis van de ervaringen in 2020 kunnen wij dan besluiten nemen over een eventueel vervolg.

3. Aandacht aan bedrijfslocaties geven

Spoorzone herbestemmen

Wij gaan de huidige bestemming 'Bedrijven' van de spoorzone omzetten naar een natuurbestemming. Deze verandering heeft planologische en financiële consequenties, waarvoor we met verschillende partijen in gesprek gaan. Deze gesprekken dienen voor het vinden van kostendragers voor deze omzetting en het vormgeven van een strategische agenda om de voorraad bedrijfslocaties, woon/werk- en woonlocaties voor de gehele gemeente in balans te brengen.

Realisatie Zomerrapportage

Omgeving spoorzone maakt deel uit van een nog te ontwikkelen integrale visie en strategie, waarbij voornamelijk de aspecten verkeer(sveiligheid), natuur en duurzaamheid centraal staan.

Realisatie Jaarstukken

Dit project is opgenomen in de strategische agenda en zal in 2020 verder worden opgepakt.

Relatie met verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie met dit programma:

- Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen
(verbeteren vestigingsklimaat voor burgers en bedrijven, regionale afstemming beleid op de domeinen wonen, mobiliteit, *economie* en duurzaamheid);
- Gemeenschappelijke regeling Euregio Rijn-Waal
(versterken economische, sociale en maatschappelijke positie van de regio, werkvelden ruimtelijke structuur, *economie, technologie en innovatie*, milieu, natuur en landschap, kwalificering en arbeidsmarkt, sociaal-culturele integratie);
- MGR Regio Rijk van Nijmegen
(behartiging belangen op het gebied van *participatie middels het Werkbedrijf* en op het gebied van ICT middels de iRvN);
- Bedrijfsvoeringsorganisatie Intergemeentelijke Werkvoorziening Gennep en Mook en Middelaar (IWGM)
(Bepaalde categorie inwoners een *beschermde werkplek* geven in het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening).

Indicatoren

Op grond van artikel 1 van de 'Regeling beleidsindicatoren gemeenten' zijn gemeenten verplicht om de beleidsindicatoren te hanteren, zoals deze in de bijlage van die regeling zijn vermeld.

Als door een bronhouder niet de relevante gegevens kunnen worden verstrekt, vermeldt de gemeente, op grond van artikel 2 van de regeling, bij de desbetreffende beleidsindicator: 'gegevens niet beschikbaar'.

De beleidsindicatoren van de bronhouders worden ontsloten via 'waarstaatjegemeente.nl'.

Nr.	Omschrijving	Bron	2016	2017	2018	2019	2019
		*)	Waarde	Waarde	Waarde	Waarde (landelijk)	Gemeente
1	Functiemenging): %	1	36,0	34,5	35,1	36,2 (53,2)	-
2	Vestigingen (van bedrijven): Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	1	155,9	158,7	164,2	175,5 (151,6)	-

*) wettelijke bronhouder

1 LISA

N/b = Gegevens niet beschikbaar / nog niet beschikbaar gesteld.

Wat heeft het gekost?

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
<u>Programma Werken</u>					
Totaal lasten	70	183	204	174	30 V
Totaal baten	-59	-71	-88	-86	-2 N
Totaal baten en lasten	11	112	116	88	28 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-65	-6	-6	-6	0 V
Totaal Programma	-54	106	110	82	28 V

Voor een totale analyse van het programmaresultaat verwijzen wij u naar het onderdeel 2.2.5 in de Jaarrekening ('Analyse op programmaniveau').

Rechtmatigheidsanalyse

De werkelijke kosten zijn lager dan begrote kosten. Hiermee voldoet dit programma aan de financiële rechtmatigheid.

Het positieve verschil van ongeveer € 30k is voornamelijk het gevolg van enkele minder bestede budgetten (onderhoudskosten € 21k) en onderuitputting kapitaallasten (€ 6k).

2.1.5. Programma Leren

Alternatieve naam : Onderwijs

Portefeuillehouder : Wethouder Baneke

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Kinderen laten kennismaken met kunst, cultuur en natuur

Informatie bieden over het aanbod

Binnen het projectplan MOVE zijn de activiteiten opgenomen op het gebied van sport, bewegen en cultuur. De activiteiten worden in samenwerking met de werkgroep van MOVE bepaald. In 2019 wordt actief ingezet op de communicatie over MOVE richting onze inwoners. In 2019 wordt ook een strippenkaart ontworpen waarin inwoners kennis kunnen maken met verschillende activiteiten op het gebied van sport, bewegen en cultuur. De strippenkaart is voor alle leeftijden.

Realisatie Zomerrapportage

De werkgroep van MOVE is diverse keren bij elkaar geweest. In 2019 is er ook een nieuw lid bij de werkgroep aangesloten vanuit cultuur en zijn er contacten gelegd met de cultuurcoach van Lijn 83.

Er is een website gevuld waarop aanbieders hun aanbod kunnen presenteren. De website fungeert als een digitale strippenkaart. Later dit jaar wordt over de website actief gecommuniceerd.

Het aanbod wordt in oktober 2019 onder andere door middel van boekjes zoals Sjors Sportief/Sjors Creatief (basisschool jeugd) en MaxVitaal (50+) extra onder de aandacht van de inwoners gebracht. Inwoners komen via deze weg op een laagdrempelige wijze met diverse vormen van sport en cultuur in aanraking en kunnen daarna lid worden van een vereniging.

Zie ook de voortgang bij programma Samenleven en zorgen, onderdeel 'Lidmaatschap van verenigingen'.

Realisatie Jaarstukken

De werkgroep van MOVE komt maandelijks bij elkaar om elkaar te informeren en te versterken. Er neemt een brede vertegenwoordiging van de gemeenschap plaats in de werkgroep, de cultuurpoot wordt nog gemist.

De website van MOVE (www.movemookenmiddelaar.nl) is onder de aandacht gebracht bij de inwoners en alle sport- en cultuuraanbieders. Er wordt informatie gedeeld over bijvoorbeeld gezonde leefstijl, rookvrije generatie en het lokale aanbod. De strippenkaart is ook opgenomen op de website. Via de website kan men zich inschrijven voor diverse sport- en cultuuractiviteiten. Het aanbod is opgenomen in het boekje Sjors Sportief/Sjors Creatief (voor kinderen in de leeftijd van 4 t/m 12 jaar) en in het boekje Max Vitaal (voor iedereen vanaf 50 jaar).

Door het boekje Sjors Sportief/Sjors Creatief en Max Vitaal in eigen beheer uit te brengen, is het een echt Mooks boekje geworden. Dat heeft ook geleid tot meer inschrijvingen. Maar liefst 95 kinderen hebben zich ingeschreven voor gezamenlijk 149 activiteiten. Voorbeelden van inschrijvingen zijn: kennismaking met theater, blokfluitles, basketbal, dansen, paardrijden, scouting, turnen, fitness en hockey. Voor Max Vitaal hebben 21 sport- en cultuuraanbieders een profiel aangemaakt op de website, gezamenlijk hebben zij 163 activiteiten aangeboden voor de doelgroep 50+.

2.1. Jaarverslag

Zie ook de voortgang bij programma Samenleven en zorgen, onderdeel 'Lidmaatschap van verenigingen'.

Relatie met verbonden partijen

De volgende verbonden partij heeft een relatie met dit programma:

- Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (samenwerking op het gebied van doelgroepenvervoer (zoals *leerlingenvervoer* en Wmo-vervoer).

Indicatoren

Op grond van artikel 1 van de 'Regeling beleidsindicatoren gemeenten' zijn gemeenten verplicht om de beleidsindicatoren te hanteren, zoals deze in de bijlage van die regeling zijn vermeld. Als door een bronhouder niet de relevante gegevens kunnen worden verstrekt, vermeldt de gemeente, op grond van artikel 2 van de regeling, bij de desbetreffende beleidsindicator: 'gegevens niet beschikbaar'.

De beleidsindicatoren van de bronhouders worden ontsloten via 'waarstaatjegemeente.nl'.

Nr.	Omschrijving	Bron	2016	2017	2018	2019	2019
		*)	Waarde	Waarde (landelijk)	Waarde (landelijk)	Waarde	Gemeente
1	Absoluut verzuim: Aantal per 1.000 leerlingen	1	0,9	0,0 (1,8)	N/b	N/b	N/b
2	Relatief verzuim: Aantal per 1.000 leerlingen	1	14	10	6	N/b	N/b
3	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie: % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2	1,4	0,1	0,4 (1,9)	N/b	N/b

*) wettelijke bronhouder

1 DUO

2 Ingrado

N/b = Gegevens niet beschikbaar / nog niet beschikbaar gesteld.

Wat heeft het gekost?

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
<u>Programma Leren</u>					
Totaal lasten	239	305	309	319	-11 N
Totaal baten	-1	-1	-1	-56	55 V
Totaal baten en lasten	238	304	308	264	44 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	0	0	0	0	0 N
Totaal Programma	238	304	308	264	44 V

Voor een totale analyse van het programmaresultaat verwijzen wij u naar het onderdeel 2.2.5 in de Jaarrekening ('Analyse op programmaniveau').

Rechtmatigheidsanalyse

De werkelijke kosten zijn iets hoger dan begroot. Hiermee voldoet dit programma in beginsel niet aan de financiële rechtmatigheid.

Het verschil van ongeveer € 11k betreft met name een niet geraamde afrekening van voorgaande jaren met betrekking tot leerlingenvervoer (€ 8k). De kosten zijn mede afhankelijk van het aantal te vervoeren leerlingen. Aan de andere kant zijn er ook meer baten ontvangen, zodat het programma netto wel positief afsluit.

In de 'Kadernota Rechtmatigheid 2018' (ook geldig voor 2019) van de commissie BBV worden zeven soorten begrotingsafwijkingen genoemd. De overschrijding van de lasten van programma Leren valt in de categorie 'budgetoverschrijdingen bij een open einde regeling'.

Deze budgetoverschrijding is formeel onrechtmatig omdat er meer is gerealiseerd dan geraamd, maar telt niet mee voor het accountantsoordeel omdat de extra kosten het gevolg zijn van een wettelijke verplichting.

2.1.6. Programma Recreëren

Alternatieve naam : Sport, cultuur en recreatie

Portefeuillehouder : Wethouders Wienhoven en Peters

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. De kwaliteit van onze leefomgeving versterken

Het openbaar groen renoveren

Diverse groenvakken binnen de gemeente zijn aan het einde van de levensduur en vragen om een grootschalige aanpak (rehabilitatie). Voor het renoveren van de betreffende groenvakken is in 2018 een meerjarenplan opgesteld en starten we met de uitvoering daarvan. Uitgangspunten hierbij zijn onder andere: een integrale aanpak, duurzaamheid, biodiversiteit en (burger)participatie.

Routestructuren aansluiten / toeristische bewegwijzering

In samenwerking met het Routebureau Noord- en Midden Limburg worden de wandelknooppunten en ruiter- en menroutes gerealiseerd. Hiermee worden de verschillende toeristisch-recreatieve routes aan elkaar verbonden en ontstaat een prachtig wandel-, fiets- en ruiternetwerk binnen onze gemeente. De wandelknooppunten en routes zullen in 2019 worden gerealiseerd met nieuwe en uniforme borden en zoveel mogelijk aansluiten op de routes in omliggende gemeenten, zowel in het Rijk van Nijmegen als Maasduinen.

Hondenbeleid ontwikkelen

Wij voeren een diffuus hondenbeleid dat we graag willen verbeteren. De overlast van hondenpoep willen wij terugdringen door hondenuitlaatplaatsen te realiseren en daarnaast vrije loopgebieden te creëren om honden los uit te kunnen laten. Wij pakken dit traject participatief op, gebruiken de burgerinitiatieven die er zijn en brengen de verschillende stakeholders met elkaar aan tafel.

Realisatie Zomerrapportage

Het openbaar groen renoveren

Begin 2019 is een meerjarenplan van aanpak opgesteld om de sterk verouderde en verrommelde openbare groenvakken te renoveren. In het derde kwartaal van 2019 starten we met de uitvoering daarvan in deelprojecten. Over een periode van vier jaar worden de deelprojecten aangepakt. De uitvoering van dit groenrenovatieplan zal aanhaken op een nieuw te ontwikkelen manier van werken: een gebiedsgerichte aanpak, waarbij zo integraal mogelijk naar het stuk grond wordt gekeken en waarbij burgerparticipatie een belangrijke factor is.

Routestructuren aansluiten / toeristische bewegwijzering

Voor zowel de wandelknooppunten als de ruiter- en menroutes zijn de routes inmiddels vrijwel (digitaal) gereed. Er zijn nog enkele gesprekken gaande met terreineigenaren. De verwachting is dat in de zomermaanden de ruiter- en menroutes in het veld worden ingemeten, voor de wandelroutes wordt dit na de zomer. Hierna kan in het derde kwartaal gestart worden met de aanleg van de routes in het veld. In het voorjaar van 2020 worden de routes geopend.

In de samenwerking in Noord Limburg wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor het maken van een gezamenlijk TOP (toeristisch overstappunt) netwerk. De verwachting is dat concrete uitwerking hiervan in 2020 tot stand zal komen.

Hondenbeleid ontwikkelen

Wij voeren een diffuus hondenbeleid dat we graag willen verbeteren. Daarom wordt in het derde kwartaal van 2019 door onderzoeksbureau De Afvalspiegel een enquête voor ons uitgevoerd om zowel hondenbezitters als niet-hondenbezitters te vragen naar hun mening over ons hondenbeleid. De

resultaten van het onderzoek worden gebundeld in een eindrapport dat aan het college en de raad wordt gepresenteerd. Vervolgens wordt bekeken of en op welke manier wij veranderingen kunnen aanbrengen aan ons hondenbeleid. Ook wordt, in samenwerking met een aantal actieve inwoners, in de tweede helft van 2019 een hondenlosloopveld gerealiseerd aan de rand van Molenhoek.

Realisatie Jaarstukken

Het openbaar groen renoveren

Conform het groenrenovatieplan zijn twee deelprojecten opgestart. Het betreft een plantsoen in de Hertogstraat en zeven plantsoenvakken in de Singel. Bij beide projecten zijn omwonenden geraadpleegd over de wijze van renoveren en de geuite wensen zijn meegenomen in de uitvoeringsplannen.

De uitvoering in de Hertogstraat is in 2019 gestart. De uitvoering van de groenrenovatie in de Singel staat voor het voorjaar 2020 op de rol.

Routestructuren aansluiten / toeristische bewegwijzering

Het ontwerp van de ruiterroutes is definitief en wordt in 2020 ingemeten en aangelegd.

Het ontwerp van het wandelknooppuntennetwerk is gereed en wordt ingemeten. In 2020 wordt overgegaan tot plaatsing van het netwerk.

Het Routebureau Noord- en Midden-Limburg heeft van de Regio Noord Limburg de opdracht gekregen een eerste verkenning uit te voeren met betrekking tot het TOP netwerk. De uitwerking hiervan vindt plaats in 2020.

Hondenbeleid ontwikkelen

De enquête over ons hondenbeleid is in het najaar van 2019 uitgevoerd. De resultaten zijn met de betrokken wethouders besproken. In 2020 volgt een persbericht en het openbaar maken van het rapport. Daarna zal een pilot worden opgezet om punten uit het beleid te wijzigen. De kosten en baten met betrekking tot het hondenbeleid zullen afzonderlijk worden geregistreerd in de financiële administratie.

2. Onze cultuurhistorie en identiteit uitdragen

Cultuurhistorie zichtbaar maken door kunst

Wij gaan ervoor onze cultuurhistorie uit te dragen in de openbare ruimte middels kunst. Er zijn verschillende partners in onze gemeente die ons daarbij kunnen ondersteunen. Wij gaan goede ideeën verzamelen en kijken op welke manier wij deze ideeën kunnen realiseren in de openbare ruimte. In 2019 moeten daarvan de eerste resultaten zichtbaar zijn in onze fysieke leefomgeving.

Maasheggen in stand houden

De visie Maasheggen is vastgesteld, waardoor de kaders voor behoud en herstel van de Maasheggen helder zijn. Wij gaan in samenwerking met de verschillende betrokkenen aan de slag met het opstellen van een uitvoeringsplan om de ambitie en doelstellingen van de visie te realiseren. In 2019 is dit uitvoeringsplan vastgesteld en de uitvoering opgepakt.

Cultuurhistorisch platform

Bij verschillende stichtingen in onze gemeente leeft het idee om een gezamenlijk cultuurhistorisch platform te realiseren. Wij steunen dit idee en zien kansen om samen met dit platform onze cultuurhistorie te verbinden aan verschillende andere beleidsgebieden en partners op dit gebied. Wij faciliteren dit initiatief en zouden samen met dit platform in 2019 beleid willen ontwikkelen om onze cultuurhistorie te versterken.

Toeristisch aantrekkelijk maken van de Maaskade

Het hoogwaterbeschermingsprogramma en de aanpassingen aan onze Maaskade zullen in 2019 worden afgerond. Wij gaan aansluitend de herinrichting Raadhuisplein 2^e fase (gebied rondom de

kerk) oppakken en invulling geven aan de Maaskade door de verbinding van de wandel- en fietsverbindingen en de inrichting van standplaatsen en het evenemententerrein.

Realisatie Zomerrapportage

Cultuurhistorie zichtbaar maken door kunst

In 2019 zijn de mogelijkheden verkend voor het zichtbaar maken van onze cultuurhistorie door kunst. De cultuurhistorie wordt zichtbaar gemaakt in de vorm van een muurschildering. Voor het maken van de muurschildering kiezen we voor een kunstenaar die ervaring heeft met inwonerparticipatie. We vinden het namelijk belangrijk dat inwoners kunnen participeren in dit project. Er is nog geen definitieve keuze gemaakt voor een bepaalde kunstenaar.

In 2019 zijn ook de kaders opgesteld voor het eventueel plaatsen van een kunstwerk op de rotonde of het raadhuisplein in Mook. Bij de keuze voor een kunstwerk willen we gebruik maken van de mening van onze inwoners. In het najaar van 2019 wordt een prijsvraag uitgeschreven waarin kunstenaars beeldende kunstwerken kunnen aandragen. In 2020 wordt een jury samengesteld bestaande uit een aantal inwoners en deskundigen.

Maasheggen in stand houden

Het uitvoeringsprogramma 2019-2020 omvat de uitwerking van de korte termijn herstelmaatregelen als vermeld in de Visie Gehecht aan heggen. Dit uitvoeringsprogramma voorziet in het herstel van heggen langs de Veerstraat, Cuijksesteeg, Kleinesteeg, Neerveldstraat en Huissestraat. Het uitvoeringsprogramma wordt deze zomer opgesteld. Vervolgens kan het komende plantseizoen (november t/m maart) een start gemaakt worden met de uitvoering.

Cultuurhistorisch platform

In 2019 is het Erfgoedplatform Mook en Middelaar gerealiseerd. Het Erfgoedplatform bestaat uit initiatiefnemers vanuit verschillende verenigingen, waaronder Stichting Huys te Moock, Stichting Jacques van Mourik, VVV Plasmolen-Mook en Vereniging Geopaden Stuwwal. Momenteel zijn zij bezig met de oprichting van een formele stichting.

De gemeente heeft bij het Erfgoedplatform aangegeven de oprichting van het Erfgoedplatform wenselijk te achten en daarbij op verschillende manieren te willen ondersteunen. De gemeente voorziet in een faciliterende rol waarin onder andere is voorzien in een opstartsubsidie, vergaderruimte en een vast contactpersoon.

Toeristisch aantrekkelijk maken van de Maaskade

De officiële oplevering van de dijkversterking was op woensdag 3 juli 2019. De Maaskade is inmiddels weer opengesteld. Ook de werkzaamheden aan de voorzijde van de kerk en de toegangswegen naar de Maas zijn gereed (2^e fase herinrichting Raadhuisplein en omgeving).

Na de zomervakantie zullen er nog afrondende werkzaamheden plaatsvinden. Denk aan het plaatsen van verlichting, aanplant van bomen en groen en het plaatsen van straatmeubilair.

Realisatie Jaarstukken

Cultuurhistorie zichtbaar maken door kunst

Er zijn in 2019 verschillende kunstenaars benaderd voor het project van de muurschildering. Een definitieve keuze wordt in samenhang met inwoners opgepakt in 2020.

Het kunstwerk wordt op een later moment opgepakt. We hebben ervoor gekozen om per jaar één groot kunstproject op te pakken in verband met de omvang van het project.

Er is op verzoek van de dorpsraad Katwijk contact gezocht met de gemeente Cuijk voor het plaatsen van een kunstwerk aan de beide kanten van de Maas. Het betreft het kunstwerk 'Zwaaien naar de overkant'. Er wordt bekeken of het kunstwerk opgenomen kan worden binnen het project van de snelfietsroute. In 2020 wordt hier een besluit over genomen. Er zijn ook plannen om een kunstobject te realiseren in Plasmolen, dit wordt in 2020 verder opgepakt.

Maasheggen in stand houden

Het herstel van de heggen langs de Veerstraat, Cuijksesteeg, Kleinesteeg, Neerveldstraat en Huissestraat bestaat uit het dichten van ontstane gaten (inboeten) in de aanwezige heggen. De uitvoering van deze inboet gebeurt in het voorjaar van 2020.

Aanvullend op het uitvoeringsprogramma is in najaar 2019 een nieuwe heg aangeplant in het Startsedal.

Cultuurhistorisch platform

Het Erfgoedplatform is in het najaar van 2019 formeel opgericht. Er zijn in 2019 vijf vergaderingen geweest tussen gemeente en Erfgoedplatform. Tijdens de overleggen wordt er van beide kanten informatie uitgewisseld en wordt bekeken op welke punten samenwerking mogelijk is. Concreet wordt er ook al aan een aantal zaken gewerkt, zo helpt het Erfgoedplatform bij het vullen van de Erfgoedkaart met de benodigde deskundige kennis omtrent de Rijksmonumenten.

Toeristisch aantrekkelijk maken van de Maaskade

Het hoogwaterbeschermingsprogramma en de aanpassingen aan onze Maaskade zijn in 2019 afgerond door het Waterschap Limburg. Dit betekent dat ook het fiets- en voetpad langs de kade en op de dijk langs Maasstaete zijn gerealiseerd met de daarbij horende verlichting en aanplant van bomen. De gemeente heeft aansluitend aan het werk van Waterschap Limburg de herinrichting Raadhuisplein 2^e fase (gebied rondom de kerk) opgepakt en afgerond. Met het afronden van beide projecten is de ruimtelijke kwaliteit van de Maaskade verbeterd en is het weer aantrekkelijk om aan de Maaskade te verblijven, te recreëren en evenementen te organiseren.

Relatie met verbonden partijen

De volgende verbonden partij heeft een relatie met dit programma:

- Leisurelands B.V.
(het ontwikkelen, aanleggen, faciliteren, exploiteren en beheren van recreatieve producten, verbeteren en verduurzamen van de leefomgeving).

Indicatoren

Op grond van artikel 1 van de 'Regeling beleidsindicatoren gemeenten' zijn gemeenten verplicht om de beleidsindicatoren te hanteren, zoals deze in de bijlage van die regeling zijn vermeld. Als door een bronhouder niet de relevante gegevens kunnen worden verstrekt, vermeldt de gemeente, op grond van artikel 2 van de regeling, bij de desbetreffende beleidsindicator: 'gegevens niet beschikbaar'.

De beleidsindicatoren van de bronhouders worden ontsloten via 'waarstaatjegemeente.nl'.

Nr.	Omschrijving	Bron	2016	2017	2018	2019	2019
		*)	Waarde (landelijk)	Waarde	Waarde	Waarde	Gemeente
1	Niet-sporters: % (4-jaarlijks)	1	44,3 (48,7)	N/b	N/b	N/b	N/b

*) wettelijke bronhouder

1 Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)

N/b = Gegevens niet beschikbaar / nog niet beschikbaar gesteld.

Wat heeft het gekost?

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
<u>Programma Recreëren</u>					
Totaal lasten	597	634	700	676	24 V
Totaal baten	-50	-15	-27	-47	20 V
Totaal baten en lasten	547	619	672	628	44 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-66	0	-15	0	-15 N
Totaal Programma	480	619	657	628	29 V

Voor een totale analyse van het programmaresultaat verwijzen wij u naar het onderdeel 2.2.5 in de Jaarrekening ('Analyse op programmaniveau').

Rechtmatigheidsanalyse

De werkelijke kosten zijn lager dan de begrote kosten. Hiermee voldoet dit programma aan de financiële rechtmatigheid.

Het positieve verschil van ongeveer € 24k is mede het gevolg van niet bestede budgetten, zoals lagere advieskosten (€ 13k) en lagere huurkosten (€ 10k).

2.1.7. Programma Samenleven en zorgen

Alternatieve naam : Sociaal domein

Portefeuillehouder : Wethouder Baneke

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Gemeenschap versterken

Lidmaatschap van verenigingen

Als onderdeel van de uitvoering van het sport- en cultuurplan MOVE ontwikkelen wij samen met de partners van het plan, de verenigingen en sportclubs een strippenkaart. Hiertoe worden met de verenigingen en clubs afspraken gemaakt over welk kennismakingsaanbod zij beschikbaar willen stellen. Dit wordt in een aantrekkelijk overzicht gepresenteerd en aan de inwoners ter beschikking gesteld.

Realisatie Zomerrapportage

Er is een website gevuld waarop aanbieders hun aanbod kunnen presenteren. De website fungeert als een digitale strippenkaart. Later dit jaar wordt over de website actief gecommuniceerd.

Het aanbod wordt in oktober onder andere door middel van boekjes zoals Sjors Sportief/Sjors Creatief (basisschool jeugd) en MaxVitaal (50+) extra onder de aandacht van de inwoners gebracht. Inwoners komen via deze weg op een laagdrempelige wijze met diverse vormen van sport en cultuur in aanraking en kunnen daarna lid worden van een vereniging.

Zie ook de voortgang bij programma Leren, onderdeel 'Informatie bieden over het aanbod'.

Realisatie Jaarstukken

De strippenkaart is gerealiseerd en opgenomen op de website van MOVE (www.movemookenmiddelaar.nl). Hier kan elke inwoner zich inschrijven voor een sport- of cultuuractiviteit. De eerste resultaten zijn positief. Nu we de inschrijving in eigen beheer hebben, is het lokale aanbod vergroot en is het aantal inschrijvingen toegenomen.

Zie ook de voortgang bij programma Leren, onderdeel 'Informatie bieden over het aanbod'.

2. Goede, laagdrempelige en betaalbare ondersteuning bieden

Ketensamenwerking Zorg en Veiligheid

Zowel aan de kant van openbare orde en veiligheid als het sociaal domein trekken wij extra capaciteit aan om op casusniveau regie te kunnen voeren op complexe casussen waarbij sprake is van multi-problematiek. Vaak hebben deze zowel een raakvlak met zorg als met veiligheid. Beide casusregisseurs nemen samen met de politie en het veiligheidsdeel deel aan het overleg zorg en veiligheid, waarbij de aanpak wordt afgestemd. Ook wordt hier een casusregisseur benoemd, die fungeert als het gemeentelijke aanspreekpunt voor interne en externe partners.

Kosten ondersteuning

Op de terreinen doelgroepenvervoer, hulp bij het huishouden, jeugdzorg en de inkomensvoorzieningen gaan we op zoek naar mogelijkheden om de uitgaven te beperken en de ondersteuning betaalbaar te houden, in relatie tot de kwaliteit. Dit doen wij door het ontwikkelen van

2.1. Jaarverslag

nieuw beleid en door kritisch in te kopen, maar vooral ook door te kijken waar mogelijkheden zitten om door bijvoorbeeld het opzetten van (vrijwillige) initiatieven de noodzaak voor (zware) ondersteuning te verminderen. Door middel van pilots experimenteren wij met nieuwe vormen van ondersteuning. Dit alles doen we vaak in regionaal verband, maar in sommige gevallen ook uitsluitend lokaal.

Verwarde personen

In samenwerking met de regio zorgen we dat de basis voor de aanpak van verwarde personen op orde is. Dit betekent onder andere de aanwezigheid van passend vervoer, de snelle signalering door het instellen van een meldpunt, het organiseren van passende beoordeling en ondersteuning door het instellen van een interventieteam, een beoordelingskamer en het inkopen van bijzondere zorg. Hiertoe stemmen wij nauw af met onze (lokale) partners en zorgen wij dat de lokale crisiskaart op orde en bekend is. Tenslotte geven wij de gemeenschap en onze partners meer handvatten bij het omgaan met verwarde personen, door het aanbieden van een cursus.

Decentralisatie beschermd wonen

Om de huidige cliënten 'beschermd wonen' lokaal te kunnen begeleiden en huisvesten, zorgen wij dat het lokale aanbod aan ambulante begeleiding op orde is. Over de huisvesting gaan wij in gesprek met Destion. Zo nodig brengen wij ketenpartners met elkaar in contact om een integrale aanpak en doorlopende (zorg)lijn te garanderen. Wij moeten er ook voor zorgen dat cliënten 'beschermd wonen' een volwaardig onderdeel kunnen zijn van onze gemeente. Daarom maken wij gebruik van de activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van de aanpak verwarde personen, het stimuleren van participatie, het faciliteren van ontmoeting en de uitvoering van het plan senior-vriendelijke gemeente. Deze dragen allemaal bij aan de mogelijkheid om als gemeenschap kwetsbare inwoners op te kunnen vangen.

Fonds voor oplossingen

In 2019 stellen wij een budget ter beschikking voor zorg en inkomen en stoppen dat in een fonds voor oplossingen. We stellen spelregels op voor het gebruik hiervan en maken afspraken over verantwoording. Begin 2020 evalueren wij de effectiviteit van dit fonds.

Realisatie Zomerrapportage

Ketensamenwerking Zorg en Veiligheid

Middels het Integraal Veiligheidsbeleid heeft de raad in juli 2019 akkoord gegeven op de uitbreiding van de capaciteit in de functie Beleidsmedewerker Openbare Orde en Veiligheid met 12 uur (zie ook Programma 2 Beschermen). Vanuit het Sociaal Domein is tevens op uitbreiding van capaciteit geïnvesteerd. Deze urenuitbreidingen worden vanuit deze functies onder andere ingezet op casusregie met betrekking tot complexe casuïstiek, de deelname aan het overleg zorg en veiligheid voor afstemming van aanpak op deze casuïstiek en de afstemming met interne en externe partners.

Kosten ondersteuning

De genoemde maatregelen vormen een doorlopend proces waar wij continu aan werken. Helaas heeft dit nog niet tot het gewenste resultaat geleid. De kosten voor Doelgroepenvervoer lopen verder op, net als die voor Jeugdzorg. De eerste resultaten op het gebied van Hulp bij het Huishouden (nadat we zijn gaan werken met de nieuwe richtlijn) lijken er wel op te wijzen dat de groei in de kosten van deze voorziening tijdelijk is gestopt. Echter, we zien al wel dat, mede door de invoering van het abonnementstarief, het aantal meldingen en aanvragen op alle voorzieningen stijgt. Ook weten wij al dat de nieuwe aanbesteding van de hulpmiddelen, waarvan het contract medio 2020 afloopt, zal leiden tot hogere tarieven en hogere kosten.

Verwarde personen

Passend vervoer, passende en snelle beoordeling door een regionaal interventieteam en het meldpunt zijn inmiddels gerealiseerd. Op dit moment werken wij nog aan de beoordelingskamer en de lokale crisiskaart. De cursus staat gepland voor november 2019.

Decentralisatie beschermd wonen

Er is in de afgelopen periode toegewerkt naar een convenant tussen gemeenten, zorgaanbieders en woningcorporaties waarmee we uitspreken dat we nauw willen samenwerken op ambulantisering. Het college heeft dit convenant ondertekend en ook Destion heeft uitgesproken zich in het convenant te

kunnen vinden. De komende tijd zal een werkgroep aan de slag gaan met de nadere uitwerking om tot concretere afspraken te komen.

Tegelijkertijd loopt op dit moment de regionale aanbesteding voor Beschermd Wonen, waarbij de productstructuur aangepast is zodat er gemakkelijker op- en afgeschaald kan worden. Bij het lichtste product woont de cliënt thuis en kan gebruik maken van 24-uursbeschikbaarheid en -bereikbaarheid. Bij het zwaarste product woont de cliënt in een zorginstelling, ontvangt hij begeleiding en eventueel ook dagbesteding en groepsbegeleiding.

Fonds voor oplossingen

Wij hebben de beleidsregels voor het fonds voor oplossingen vastgesteld en er zijn al uitgaven gedaan voor het oplossen van een zeer schrijnend probleem. Wij registreren de uitgaven en effecten nauwkeurig. In 2020 evalueren wij de effecten van dit fonds en dan informeren wij uw raad.

Realisatie Jaarstukken

Ketensamenwerking Zorg en Veiligheid

Middels het Integraal Veiligheidsbeleid heeft de raad in juli 2019 akkoord gegeven op de uitbreiding van de capaciteit in de functie Beleidsmedewerker Openbare Orde en Veiligheid met 12 uur (zie ook Programma 2 Beschermen). Vanuit het Sociaal Domein is tevens op uitbreiding van capaciteit geïnvesteerd. Deze urenuitbreidingen worden vanuit deze functies onder andere ingezet op casusregie met betrekking tot complexe casuïstiek, de deelname aan het overleg zorg en veiligheid voor afstemming van aanpak op deze casuïstiek en de afstemming met interne en externe partners.

Kosten ondersteuning

Zoals genoemd bij de Zomerrapportage vormen de genoemde maatregelen een doorlopend proces waar we continu aan werken. Helaas zijn de kosten voor vervoer en Jeugdhulp gedurende 2019 verder gestegen. Dit is een landelijke trend. Een pilot waarbij het Sociaal Team zelf kortdurende begeleiding kon geven aan jeugdigen bleek geen meerwaarde te hebben. Ouders en jeugdigen met een hulpvraag kwamen in vrijwel alle gevallen pas bij het Sociaal Team op het moment dat de inzet van een professionele zorgaanbieder al noodzakelijk was. Zodoende is de pilot beëindigd. Per 2019 is de eigen bijdrage afgeschaft voor onder andere gezinsondersteuning en thuisbegeleiding. We gaan er vanuit dat dit op de lange termijn inzet van zwaardere, duurdere zorg kan voorkomen. In 2019 is besloten om een pilot te starten met Buurtgezinnen, waarbij gezinnen die het moeilijk hebben gekoppeld worden aan warme en stabiele gezinnen in de buurt. Uit cijfers van andere gemeenten blijkt dat dit (zware) geïndiceerde jeugdhulp kan voorkomen dan wel verminderen. Deze pilot start in 2020.

Verwarde personen

Passend vervoer, passende en snelle beoordeling door een regionaal interventieteam, het meldpunt en de beoordelingskamer zijn gerealiseerd. Ook de cursus waarin handvatten werden geboden voor het omgaan met mensen met psychische problemen of verward gedrag is gehouden. Hier was veel belangstelling voor. De lokale crisiskaart is nog niet gerealiseerd.

Decentralisatie beschermd wonen

Gemeenten, zorgaanbieders en woningcorporaties hebben een convenant ondertekend waarmee we uitspreken dat we willen samenwerken om meer ambulantisering te bereiken. Er is in 2019 gewerkt aan een nadere uitwerking hiervan, waarbij concrete aantallen benoemd kunnen worden en afspraken gemaakt kunnen worden over de spreiding van cliënten over gemeenten. Hier wordt in 2020 vervolg aan gegeven.

De aanbesteding voor Beschermd Wonen is afgerond. Er zijn producten ingekocht die het mogelijk maken om gemakkelijker op- en af te schalen. Bij het lichtste product woont de cliënt thuis en kan gebruik maken van 24-uursbeschikbaarheid en -bereikbaarheid. Bij het zwaarste product woont de cliënt in een zorginstelling, ontvangt hij begeleiding en eventueel ook dagbesteding en groepsbegeleiding.

De gemeenteraad heeft in 2019 besloten om gespecialiseerde opvangvoorzieningen, zoals 'De Hulsen', in regionaal verband te blijven organiseren.

Fonds voor oplossingen

Wij hebben de beleidsregels voor het fonds voor oplossingen vastgesteld en het budget voor 2019 is voor 80% benut. Wij registreren de uitgaven en effecten nauwkeurig. In 2020 evalueren wij de effecten van dit fonds en dan informeren wij uw raad (bij de Zomerrapportage 2020).

Relatie met verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie met dit programma:

- MGR Regio Rijk van Nijmegen
(behartiging belangen op het gebied van *participatie middels het Werkbedrijf* en op het gebied van ICT middels de iRvN);
- Gemeenschappelijke regeling Euregio Rijn-Waal
(versterken economische, sociale en maatschappelijke positie van de regio, werkelden ruimtelijke structuur, economie, technologie en innovatie, milieu, natuur en landschap, *kwalificering en arbeidsmarkt, sociaal-culturele integratie*);
- Bedrijfsvoeringsorganisatie Intergemeentelijke Werkvoorziening Gennep en Mook en Middelaar (IWGM)
(Bepaalde categorie inwoners een beschermde werkplek geven in het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening);
- Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen
(samenwerking op het gebied van doelgroepenvervoer (zoals leerlingenvervoer en *Wmo-vervoer*)).

Indicatoren

Op grond van artikel 1 van de 'Regeling beleidsindicatoren gemeenten' zijn gemeenten verplicht om de beleidsindicatoren te hanteren, zoals deze in de bijlage van die regeling zijn vermeld. Als door een bronhouder niet de relevante gegevens kunnen worden verstrekt, vermeldt de gemeente, op grond van artikel 2 van de regeling, bij de desbetreffende beleidsindicator: 'gegevens niet beschikbaar'.

De beleidsindicatoren van de bronhouders worden ontsloten via 'waarstaatjegemeente.nl'.

Nr.	Omschrijving	Bron	2016	2017	2018	2019	2019
		*)	Waarde	Waarde	Waarde (landelijk)	Waarde (landelijk)	Gemeente
1	Banen: Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	1	421,2	397,7	417,9	429,2 (792,1)	-
2	Jongeren met een delict voor de rechter: % 12- t/m 21-jarigen	2	N/b	N/b	N/b	N/b	N/b
3	Kinderen in uitkeringsgezin: % kinderen tot 18 jaar	2	4	3	3 (7)	N/b	N/b
4	Netto arbeidsparticipatie: % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	3	64,7	65,5	66,7 (67,8)	N/b	N/b
5	Werkloze jongeren: % 16- t/m 22-jarigen	2	N/b	N/b	N/b	N/b	N/b

6	Personen met een bijstandsuitkering: Aantal per 10.000 (cijfers 1e en 2e halfjaar)	3	220,8 205,0	188,1 203,7	187,1 187,1	184,4 (381,7) N/b (N/b)	-
7	Lopende re- integratievoorzieningen: Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar (cijfers 1e en 2e halfjaar)	3	42,1 21,1	42,3 42,3	42,6 (305,2) N/b (N/b)	N/b N/b	N/b N/b
8	Jongeren met jeugdhulp: % van alle jongeren tot 18 jaar (cijfers 1e en 2e halfjaar)	3	6,4 6,0	7,2 8,6	6,6 7,8	8,5 (10,0) N/b (N/b)	- N/b
9	Jongeren met jeugdbescherming: % van alle jongeren tot 18 jaar (cijfers 1e en 2e halfjaar)	3	N/b N/b	N/b 0,7	N/b N/b	0,8 (1,1) N/b (N/b)	- N/b
10	Jongeren met jeugdreclassering: % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar (cijfers 1e en 2e halfjaar)	3	N/b N/b	N/b N/b	N/b N/b	N/b (0,3) N/b (N/b)	N/b N/b
11	Clënten met een maatwerkarrangement Wmo: Aantal per 10.000 inwoners (cijfers 1e en 2e halfjaar)	4	N/b 400	450 470	330 350	370 (610) N/b (N/b)	- N/b

*) wettelijke bronhouder

1 LISA

2 Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

3 CBS

4 GMSD

N/b = Gegevens niet beschikbaar / nog niet beschikbaar gesteld.

Wat heeft het gekost?

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
<u>Programma Samenleven en zorgen</u>					
Totaal lasten	5.357	5.894	6.222	6.513	-291 N
Totaal baten	-1.788	-1.666	-1.562	-1.491	-71 N
Totaal baten en lasten	3.569	4.229	4.661	5.022	-361 N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-44	0	-61	-60	-1 N
Totaal Programma	3.525	4.229	4.600	4.962	-362 N

Voor een totale analyse van het programmaresultaat verwijzen wij u naar het onderdeel 2.2.5 in de Jaarrekening ('Analyse op programmaniveau').

Rechtmatigheidsanalyse

De werkelijke kosten zijn hoger dan de begrote kosten. Hiermee voldoet dit programma in beginsel niet aan de financiële rechtmatigheid. De tekorten hebben betrekking op het gehele sociale domein, maar voornamelijk op het gebied van Jeugd en Wmo. Dit betreffen open einde regelingen. Het grootste verschil betreft een nadeel op Jeugd van € 138k N.

In de 'Kadernota Rechtmatigheid 2018' (ook geldig voor 2019) van de commissie BBV worden zeven soorten begrotingsafwijkingen genoemd. De overschrijding van de lasten van programma Samenleven en zorgen valt in de categorie 'budgetoverschrijdingen bij een open einde regeling'. Deze budgetoverschrijding is formeel onrechtmatig omdat er meer is gerealiseerd dan geraamd, maar telt niet mee voor het accountantsoordeel omdat de extra kosten het gevolg zijn van een wettelijke verplichting.

2.1.8. Programma Gezond leven

Alternatieve naam : Volksgezondheid en milieu

Portefeuillehouders : Wethouders Baneke en Wienhoven

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Energietransitie

Duurzaam vervoer gemeentelijke diensten

We stimuleren onder onze medewerkers het gebruik van de fiets of andere duurzame vervoersvormen, zoals de trein. Ook starten we een pilot met een elektrische auto en elektrische fietsen.

Realisatie Zomerrapportage

In november 2018 is de pilot Mobie van Trendsportal gestart waarbij de gemeentelijke organisatie gedurende het pilotjaar de beschikking heeft over een elektrische auto en twee elektrische fietsen. De ervaringen en resultaten worden geëvalueerd en er zal nog worden besloten of de gemeente doorgaat met de pilot en de voorbereiding van de regionale aanbesteding van duurzame mobiliteit.

Realisatie Jaarstukken

De pilot is regionaal geëvalueerd. Er is een besluit genomen om deel te nemen aan de aanbesteding Mobie voor inkoop van duurzame mobiliteit middels elektrische fietsen en auto's. Daarnaast kunnen de medewerkers gebruik maken van een OV-kaart voor het openbaar vervoer.

2. Circulaire economie

Duurzaam inzamelen en verwerken van afval

In de aanloop naar een nieuwe aanbesteding voor de afvalinzameling (de huidige contracten lopen tot en met 2020) zal een start worden gemaakt met herziening van het afvalbeleid, waarvoor een startnotitie voor de gemeenteraad wordt voorbereid en voorgelegd.

Realisatie Zomerrapportage

In navolging van het raadsbesluit van 11 april 2019 over de afvalsamenwerking, wordt de samenwerking in de regio Nijmegen onderzocht. In later stadium zal een voorstel worden gedaan over de keuze voor samenwerking.

Daarnaast is gestart met het uitwerken van een inhoudelijk afvalbeleidsplan ofwel grondstoffenplan. In dit plan komt het beleid voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Het grondstoffenplan zal eveneens aan de raad worden voorgelegd.

Realisatie Jaarstukken

Er is een grondstoffenplan opgeleverd dat in 2020 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. Hierin is onder meer de ambitie vastgelegd om in 2030 slechts 30 kilogram restafval per inwoner (per jaar) in te zamelen.

3. Klimaatadaptatie

Uitvoeren van een klimaatstresstest

In 2018 heeft de gemeente vanuit de samenwerking in het Waterpanel Noord een klimaatstresstest licht uitgevoerd. De studie biedt een eerste inzicht in de knelpunten en kwetsbaarheden en geeft een globaal beeld van de omvang van de gevolgen van de klimaatverandering. De resultaten zijn verwerkt in de tool 'wpn.klimaatatlas.net'. De studie is ook toepasbaar voor (concrete) beleids- en uitvoeringshandelingen. De bevindingen en de resultaten van de klimaatstresstest worden, aangevuld met de lokale kennis, gebruikt bij planvorming en de (her)inrichting van de openbare ruimte. Voorbeelden zijn aandacht voor het regenwater (bergen en infiltreren), de inrichting van plantsoenen (robuust en duurzaam), situering van bouwblokken en de toe te passen (bouw)materialen. Klimaatadaptatie wordt daarmee onderdeel van het werkproces.

Subsidie afkoppelen particuliere verhardingen

In samenwerking met het waterschap Limburg is er de afgelopen twee jaar een subsidieregeling geweest voor particulieren (inwoners en bedrijven) om de afvoer van regenwater af te koppelen van de riolering. Dit maakt het watersysteem / de watersysteemketen in de gemeente meer robuust en is een effectief middel om de overlast door regenwater terug te dringen (klimaatadaptatie). Door het succes van de regeling is het beschikbaar gestelde budget volledig verbruikt. Het waterschap wil de regeling voor twee jaar continueren onder dezelfde voorwaarde dat de gemeenten hierin participeren. Het voorstel is om opnieuw gemeentelijk budget beschikbaar te stellen en de regeling de komende twee jaar te continueren. Het budgetvoorstel is om € 15k per jaar uit de budgetten van het Gemeentelijk Rioleringsplan te onttrekken (onderdelen 'ad hoc afkoppelen' en 'milieumaatregelen').

Realisatie Zomerrapportage

Klimaatstresstest

De situatie is ongewijzigd. De resultaten zijn verwerkt in de tool 'wpn.klimaatatlas.net' en zijn bruikbaar bij beleids- en uitvoeringsplannen.

Subsidie afkoppelen particuliere verhardingen

De regeling is voor twee jaar, de jaren 2019 en 2020, gecontinueerd.

Realisatie Jaarstukken

In 2019 zijn er twaalf aanvragen voor een afkoppelsubsidie ontvangen en afgehandeld. Hiermee is in totaal 1.311 m² verhard oppervlak afgekoppeld. Hiermee is een bedrag van € 13k uitgekeerd.

4. Een gezonde levensstijl stimuleren

Speelvoorziening voor kinderen

Op het moment van het opstellen van de begroting is de inventarisatie van wensen en behoeften onder de kinderen in de drie kernen in volle gang. Afhankelijk van de uitkomsten zal het vervolgproces worden ingericht. Het is aannemelijk dat per kern met de respondenten, maar ook kinderen en ouders die zich later nog melden, voor nog aan te wijzen openbare plekken een inrichtingsplan zal worden uitgewerkt. Hiervoor dienen nog financiële kaders bepaald te worden.

Realisatie Zomerrapportage

De inventarisatie heeft circa 60 reacties/suggesties uit alle drie de kernen gezamenlijk opgeleverd. Het college heeft besloten om deze bij de inventarisatie van de speelplekken mee te nemen. Dit is ook aan de respondenten meegedeeld.

De inventarisatie van de speelplekken heeft inmiddels plaatsgevonden. Op dit moment zijn er voor het vervangen of upgraden (rehabilitatie) van speelvoorzieningen geen financiële middelen beschikbaar. Het in stand houden van deze voorzieningen staat daarom onder druk. Toestellen die niet meer te repareren zijn, worden verwijderd en niet meer vervangen. Dat leidt ook regelmatig tot reacties van bewoners.

Het voorstel is daarom om voor het in stand houden en moderniseren van speelvoorzieningen en bankjes een vervangingsbudget in de begroting op te nemen. Op basis van de inventarisatie is dit berekend op € 457k voor de periode 2020 t/m 2034. De jaarlijkse lasten hiervan zijn in deze Zomerrapportage 2019 verwerkt.

Bij de toekomstige vervanging en/of upgradering van de speelvoorzieningen zal rekening worden gehouden met:

- een gebiedsgerichte aanpak (locatiekeuze; leeftijdsgroep);
- participatie door bewoners (planvorming en uitvoering);
- geen automatische vervanging, maar per keer beoordeling van noodzaak en/of passend alternatief;
- de eerder ingekomen suggesties, vragen enzovoorts;
- toepassing duurzame materialen.

Realisatie Jaarstukken

Zoals bij de Zomerrapportage al is gemeld, is er van afgezien om dit traject verder door te voeren.

Relatie met verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie met dit programma:

- Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen
(verbeteren vestigingsklimaat voor burgers en bedrijven, regionale afstemming beleid op de domeinen wonen, mobiliteit, economie en *duurzaamheid*);
- Gemeenschappelijke regeling Euregio Rijn-Waal
(versterken economische, sociale en maatschappelijke positie van de regio, werkvelden ruimtelijke structuur, economie, technologie en innovatie, *milieu, natuur en landschap*, kwalificering en arbeidsmarkt, sociaal-culturele integratie);
- Gemeenschappelijke regeling Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen (MARN)
(ondersteuning en behartiging belangen gemeente ter bescherming van het milieu, waaronder een doelmatige en milieu-hygiënisch verantwoorde verwijdering van afvalstoffen);
- NV Waterleidingmaatschappij Limburg (WML)
(Provincie Limburg voorzien van leidingwater middels winnen, zuiveren, opslaan, inkopen, transporteren, distribueren en leveren van water);
- Enexis Holding N.V.
(beheer energienetwerk in Nederland voor 2,7 miljoen huishoudens, realiseren duurzame energievoorziening, versnellen energietransitie).

Indicatoren

Op grond van artikel 1 van de 'Regeling beleidsindicatoren gemeenten' zijn gemeenten verplicht om de beleidsindicatoren te hanteren, zoals deze in de bijlage van die regeling zijn vermeld.

Als door een bronhouder niet de relevante gegevens kunnen worden verstrekt, vermeldt de gemeente, op grond van artikel 2 van de regeling, bij de desbetreffende beleidsindicator: 'gegevens niet beschikbaar'.

2.1. Jaarverslag

De beleidsindicatoren van de bronhouders worden ontsloten via 'waarstaatjegemeente.nl'.

Nr.	Omschrijving	Bron	2016	2017	2018	2019	2019
		*)	Waarde	Waarde	Waarde (landelijk)	Waarde	Gemeente
1	Omvang huishoudelijk restafval: kg per inwoner	1	111	110	107 (172)	N/b	105
2	Hernieuwbare elektriciteit: %	2	4,2	5,1	8,7 (N/b)	N/b	N/b

*) wettelijke bronhouder

1 CBS

2 RWS

N/b = Gegevens niet beschikbaar / nog niet beschikbaar gesteld.

Wat heeft het gekost?

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
<u>Programma Gezond leven</u>					
Totaal lasten	2.050	1.527	1.578	1.642	-65 N
Totaal baten	-1.764	-1.759	-1.801	-1.871	71 V
Totaal baten en lasten	286	-232	-223	-229	6 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-59	0	-18	-18	0 V
Totaal Programma	227	-232	-241	-247	6 V

Voor een totale analyse van het programmaresultaat verwijzen wij u naar het onderdeel 2.2.5 in de Jaarrekening ('Analyse op programmaniveau').

Rechtmatigheidsanalyse

De werkelijke kosten zijn hoger dan de geraamde kosten. Hiermee voldoet dit programma in beginsel niet aan de financiële rechtmatigheid.

Het negatieve verschil van ongeveer € 65k betreft met name hogere verwerkingskosten voor PMD en extra kosten van rioolaansluitingen. Hiertegenover staan echter direct gerelateerde baten op de taakvelden Afval en Riool (financieel gesloten systeem).

In de 'Kadernota Rechtmatigheid 2018' (ook geldig voor 2019) van de commissie BBV worden zeven soorten begrotingsafwijkingen genoemd. De overschrijding van de lasten van programma Gezond leven valt in de categorie 'budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door directe gerelateerde opbrengsten'.

Deze budgetoverschrijding is formeel onrechtmatig omdat er meer is gerealiseerd dan geraamd, maar telt niet mee voor het accountantsoordeel omdat er direct gerelateerde baten tegenover staan.

2.1.9. Programma Wonen

Alternatieve naam : Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)

Portefeuillehouders : Wethouders Peters en Wienhoven

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Het realiseren van betaalbare woningen

De kaders geven om betaalbare woningen te bouwen

Naast het gemeentelijk woningbouwprogramma dat gekoppeld is aan de gemeentelijke woonvisie is er ruimte om nieuwe initiatieven voor woningbouw toe te voegen. Voor een deel van het woningbouwprogramma ligt het programma vast. Voor dat deel dat nog niet vastligt zal gestuurd worden op een goed programma dat aansluit bij de actuele behoefte. Daar waar mogelijk willen we sturen op het realiseren van betaalbare woningen.

Het aanpakken van onbenutte bouwtitels

Binnen de gemeente is er een behoorlijk aantal locaties met de mogelijkheid om één of twee woningen te bouwen. Deze bouwtitels liggen er jaren, maar worden veelal niet ingevuld. Wel drukken deze bouwtitels op het gemeentelijk woningbouwprogramma. De eigenaren van deze bouwtitels zijn actief benaderd om invulling te geven aan de bouwtitels. Wanneer dit niet gebeurt, zal worden overgegaan tot intrekking van de bouwtitels. Door bouwtitels in te trekken ontstaat er ruimte om elders programma's toe te voegen. Daarnaast verwachten we dat we met deze actie woningbouw gestimuleerd wordt.

Tiny Houses

Voor Tiny Houses als betaalbare alternatieve woonvorm zijn uitgangspunten geformuleerd. Deze uitgangspunten worden in een uitgangspuntennotitie verwerkt.

Realisatie Zomerrapportage

De kaders geven om betaalbare woningen te bouwen

In de eerste helft van 2019 zijn verschillende initiatieven voor woningbouw bij het college van burgemeester en wethouders binnengekomen. Deze initiatieven worden integraal getoetst. Het woningbouwprogramma van deze initiatieven vinden wij erg belangrijk. Het afgelopen half jaar heeft het college van burgemeester en wethouders ingestemd met diverse nieuwe initiatieven voor woningbouw. De initiatieven moeten nog wel uitgewerkt worden en vaak moet een procedure worden opgestart. Ook ten aanzien van initiatieven die in 2018 zijn opgestart, wordt gestuurd op het woningbouwprogramma.

Het aanpakken van onbenutte bouwtitels

In 2018 zijn wij gestart met het aanpakken van onbenutte bouwtitels en hebben wij eigenaren van één of twee bouwtitels aangeschreven en verzocht om hun bouwtitel te gebruiken en een omgevingsvergunning voor het bouwen aan te vragen. De eigenaren hebben tot 1 november 2019 de tijd gekregen om hun bouwtitel in te vullen. Naar aanleiding van reacties van diverse eigenaren van bouwtitels die aangaven dat de gestelde termijn om invulling te geven aan de bouwtitel te kort is, heeft het college de termijn verlengd tot 31 december 2020. Ondertussen merken we dat veel eigenaren aan de slag zijn gegaan met hun bouwtitels. Dit heeft geleid tot enkele concrete bouwvragen, het in de verkoop zetten van bouw kavels of tot het maken van plannen voor een herprogrammering.

Realisatie Jaarstukken

De kaders geven om betaalbare woningen te bouwen

In 2019 zijn er 13 woningen opgeleverd. Vier van deze 13 woningen zijn sociale woningen. Het gaat om de vier woningen aan de Verbindingsweg in Mook. In 2019 zijn veel bouwplannen opgestart en in uitvoering gebracht. Voor een groot deel van deze plannen wordt de oplevering in 2020 verwacht.

In 2019 zijn verschillende initiatieven voor woningbouw bij het college van burgemeester en wethouders binnengekomen. Deze initiatieven worden integraal getoetst. Het woningbouwprogramma van deze initiatieven vinden wij erg belangrijk. In 2019 heeft het college van burgemeester en wethouders ingestemd met diverse nieuwe initiatieven voor woningbouw. De initiatieven moeten nog wel uitgewerkt worden en vaak moet een procedure worden opgestart.

Het aanpakken van onbenutte bouwtitels

In 2018 zijn wij gestart met het aanpakken van onbenutte bouwtitels en hebben wij eigenaren van één of twee bouwtitels aangeschreven en verzocht om hun bouwtitel te gebruiken en een omgevingsvergunning voor het bouwen aan te vragen. De eigenaren hebben tot 1 november 2019 de tijd gekregen om hun bouwtitel in te vullen. Naar aanleiding van reacties van diverse eigenaren van bouwtitels die aangaven dat de gestelde termijn om invulling te geven aan de bouwtitel te kort is, heeft het college de termijn verlengd tot 31 december 2020. Ondertussen merken we dat veel eigenaren aan de slag zijn gegaan met hun bouwtitels. Dit heeft geleid tot enkele concrete bouwvragen, het in de verkoop zetten van bouw kavels of tot het maken van plannen voor een herprogrammering. Vanaf 1 januari 2021 behouden wij ons het recht om de bestemmingsplannen te wijzigen en de dan onbenutte bouwtitels te schrappen.

Tiny Houses

Voor Tiny Houses als betaalbare alternatieve woonvorm is in 2019 een kleinschalig haalbaarheids-onderzoek uitgevoerd waarbij is onderzocht onder welke condities een ontwikkeling van Tiny Houses binnen de gemeente het meest kansrijk wordt geacht. Het resultaat daarvan is een aantal uitgangspunten voor een verdere ontwikkeling. Zo wordt een tijdelijke ontwikkeling (maximaal 10 jaar) van Tiny Houses als het meest kansrijk gezien, waarbij deze voor verhuur worden aangeboden aan de jongerendoelgroep. De meest passende locatie daarvoor is een open, niet verharde locatie, aan de rand van een van de bestaande dorpskernen. Daarbij neemt de gemeente een faciliterende rol in en zal niet zelf een project ontwikkelen. Een ontwikkeling wordt daarmee afhankelijk van marktpartijen en de interesse die zij tonen om in een dergelijk project te investeren. De uitgangspunten zijn vervat en nader toegelicht in een uitgangspuntennotitie.

Voor het haalbaarheidsonderzoek zijn geen extra investeringen gedaan naast ambtelijke inzet. Een initiatief of project dat hieruit zal volgen wordt volgens dezelfde methode behandeld als andere ruimtelijke initiatieven en behoeft daarom geen aanvullend projectbudget.

Relatie met verbonden partijen

De volgende verbonden partij of partijen hebben een relatie met dit programma:

- Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen
(verbeteren vestigingsklimaat voor burgers en bedrijven, regionale afstemming beleid op de domeinen *wonen*, mobiliteit, economie en duurzaamheid);
- Gemeenschappelijke regeling Euregio Rijn-Waal
(versterken economische, sociale en maatschappelijke positie van de regio, werkvelden *ruimtelijke structuur*, economie, technologie en innovatie, milieu, natuur en landschap, kwalificering en arbeidsmarkt, sociaal-culturele integratie).

Indicatoren

Op grond van artikel 1 van de 'Regeling beleidsindicatoren gemeenten' zijn gemeenten verplicht om de beleidsindicatoren te hanteren, zoals deze in de bijlage van die regeling zijn vermeld. Als door een bronhouder niet de relevante gegevens kunnen worden verstrekt, vermeldt de gemeente, op grond van artikel 2 van de regeling, bij de desbetreffende beleidsindicator: 'gegevens niet beschikbaar'.

De beleidsindicatoren van de bronhouders worden ontsloten via 'waarstaatjegemeente.nl'.

Nr.	Omschrijving	Bron	2016	2017	2018	2019	2019
		*)	Waarde	Waarde	Waarde	Waarde (landelijk)	Gemeente
1	Gemiddelde WOZ-waarde: x € 1.000	1	261	267	277	291 (248)	-
2	Nieuw gebouwde woningen: Aantal per 1.000 woningen	2	2,0	15,7	3,3	3,9 (9,2)	-
3	Demografische druk: %	1	83,9	84,3	86,0	85,2 (69,8)	-
4	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden: x € 1	3	751	774	792	792 (669)	-
5	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden: x € 1	3	798	825	829	839 (739)	-

*) wettelijke bronhouder

1 CBS

2 Basisregistratie adressen en gebouwen

3 COELO

N/b = Gegevens niet beschikbaar / nog niet beschikbaar gesteld.

Wat heeft het gekost?

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
<u>Programma Wonen</u>					
Totaal lasten	216	543	576	559	17 V
Totaal baten	-182	-164	-142	-190	47 V
Totaal baten en lasten	34	379	434	369	64 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-64	-13	-20	-8	-12 N
Totaal Programma	-30	367	414	361	53 V

Voor een totale analyse van het programmaresultaat verwijzen wij u naar het onderdeel 2.2.5 in de Jaarrekening ('Analyse op programmaniveau').

Rechtmatigheidsanalyse

De werkelijke kosten zijn lager dan de begrote kosten. Hiermee voldoet dit programma aan de financiële rechtmatigheid.

Het positieve verschil van ongeveer € 17k is met name het gevolg van lagere besteding van diverse budgetten.

2.1.10. Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen

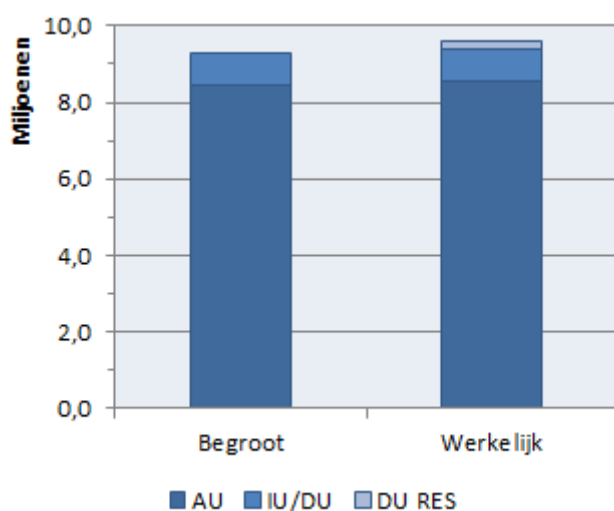
Algemeen

Overzicht algemene dekkingsmiddelen		bedragen x € 1.000
	Bedrag	
Algemene Uitkering (incl. DU/IU)	9.620	
Belastingen:		
- Onroerende zaakbelastingen	1.610	
- Toeristenbelasting	75	
- Forensenbelasting	24	
- Hondenbelasting	46	
Dividend	457	
Saldo van de financieringsfunctie (rentebaten -/- rentelasten)	25	
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	11.858	

Toelichting uitkeringen uit het gemeentefonds

Algemene uitkering / decentralisatie- en integratie-uitkeringen

De algemene uitkering voor het jaar 2019 bedraagt € 8.545k. Naast de algemene uitkering ontvingen we in 2019 ook € 1.060k aan decentralisatie- en integratie-uitkeringen. In totaal hebben we over 2019 € 9.605k ontvangen¹⁾. Dit is bijna 4% meer dan de raming in verband met de decembercirculaire. Hierin zat een extra bedrag van € 237k voor de regionale energie strategie (RES-gelden). Deze middelen zijn in 2020 nodig voor kosten van transitievisie warmte, energieloket en wijkaanpak. Gecorrigeerd is (evenals vorig jaar) 1% meer ontvangen dan geraamd.

1) Dit is exclusief een ontvangen bedrag van € 15k over de voorgaande jaren, zijnde verrekenbedragen over 2017 en 2018.

Toelichting belastingen

Vanaf 1 januari 2016 is de belastingheffing en -invordering uitbesteed aan de gemeente Nijmegen. In 2019 zijn in Mook en Middelaar de navolgende gemeentelijke belastingen geheven, als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen:

- Onroerende zaakbelastingen van eigenaren van woningen en van niet-woningen;
- Onroerende zaakbelastingen van gebruikers van niet-woningen (gebruikers van woningen zijn wettelijk vrijgesteld van ozb);
- Toeristenbelastingen van land- en watertoeristen;
- Leges;
- Forensenbelasting;
- Hondenbelasting.

Daarnaast worden in onze gemeente ook afvalstoffenheffing en rioolrechten geheven. Deze vallen echter niet onder de categorie van algemeen dekkingsmiddel omdat dit in feite vergoedingen zijn voor voorzieningen die de gemeente levert, zoals het verzamelen en verwerken van huishoudelijk afval en de aanleg en onderhoud van riolering. Voor meer informatie over de lokale heffingen en de opbrengsten daarvan, verwijzen wij u naar de 'Paragraaf lokale heffingen' verderop in deze jaarstukken.

2.1.11. Overzicht van de kosten van overhead

Met ingang van 2017 is voorgeschreven (artikel 8, lid 1 letter c BBV) dat in het programmaplan een apart overzicht opgenomen moet worden van de kosten van de overhead.

De kosten die betrekking hebben op het primaire proces, zoals salariskosten, moeten, indien mogelijk, worden opgenomen in de programma's. Salariskosten die niet direct toewijsbaar zijn aan programma's, zoals kosten van het MT, financiën en juridische zaken, blijven staan op overhead.

De commissie BBV heeft een notitie geschreven over hoe om te gaan met overhead.

Overhead bestaat onder andere uit kosten van leidinggevenden primair proces, financiën, personeel en organisatie, inkoop, communicatie, juridische zaken, bestuurszaken, ICT, huisvesting en facilitaire zaken, DIV en managementondersteuning. In de praktijk wordt overhead meestal aangeduid met pijofach (of een variant hierop).

Pijofach staat voor Personeel, Informatisering/Inkoop, Juridische zaken, Organisatie, Financiën/Facilitaire zaken, Automatisering, Communicatie en Huisvesting.

In onderstaande tabel vindt u de kosten van de overhead voor 2019.

Overhead	<i>bedragen x € 1.000</i>		
	Begroot Primitief	Begroot na wijziging	Realisatie 2019
Personeel en Organisatie (excl. functioneel verantwoord)	2.680	2.675	2.675
Huisvesting en Facilitaire zaken	243	260	232
ICT en DIV	627	693	685
Financiën, Juridische zaken en Communicatie	121	121	120
Huisvesting buitendienst (werf) (vanaf 2019 deels functioneel te verantwoorden)	519	531	546
Totaal Overhead	4.189	4.279	4.259

*) door herrubricering wijkt bedrag primitieve begroting af van bedrag vorig jaar.

De Flexibele Schil maakt onderdeel uit van de rubriek Personeel en Organisatie. De Flexibele Schil heeft in 2019 een overschot van € 97k (nog uit te voeren werkzaamheden). In beginsel worden personele budgetten, zoals de flexibele schil en opleidingskosten overgeheveld naar het volgende jaar (zie raadsvoorstel).

2.1.12. Bedrag voor de heffing van de vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 zijn gemeenten Vennootschapsbelastingplichtig geworden. Vennootschapsbelasting (Vpb) is verschuldigd over fiscale winsten van ondernemersactiviteiten. Omdat de resultaten op fiscaal belaste activiteiten onderling worden verrekend en aangifte wordt gedaan over het totale (gesaldeerde) resultaat, moet de Vpb-heffing worden begroot en verantwoord als een centrale post in de begroting en in de jaarrekening.

Jaarlijks worden de eventuele Vpb-plichtige ondernemersactiviteiten gemonitord en gekwantificeerd. Een aangifte over jaar t moet standaard in jaar t+1 worden ingediend. Omdat wij gebruik maken van de uitstelregeling van het fiscale adviesbureau, hoeven de Vpb-aangiften pas in jaar t+2 te worden ingediend.

De Vpb-aangifte over 2017 is in september 2019 ingediend.
De definitieve aanslag over 2017 (€ 0) is in februari 2020 ontvangen.
De Vpb-aangifte over 2018 is in april 2020 ingediend.

De voorlopige conclusie naar aanleiding van de fiscale monitoring over 2019 is dat de gemeente Mook en Middelaar geen Vpb-plichtige activiteiten heeft, dan wel dat er voor Vpb-plichtige activiteiten geen Vpb is verschuldigd omdat er geen fiscale winst wordt gemaakt of dat er sprake is van winsten uit gewone bedrijfsvoering en niet als belaste onderneming. Naar verwachting is ook de Vpb-aangifte over 2019 dan ook nihil. Deze nihilaangifte moet uiterlijk in mei 2021 worden ingediend.

Inmiddels is een (definitief) standpunt door de fiscus ingenomen met betrekking tot opbrengsten van afvalstromen. De inzameling en verwerking van huishoudelijk afval is geen ondernemingsactiviteit, maar een wettelijke verplichting. Het 'zich ontdoen van huishoudelijk afval tegen een positieve opbrengst' vormt onder voorwaarden wel een onderneming. Na overleg met de belastingdienst zijn de positieve afvalresultaten over 2016 en 2017 verwerkt in de aangifte over 2018. De verschuldigde Vpb bedraagt € 143 over 2016 en 2017 en € 60 over 2018.

Vennootschapsbelasting	bedragen x € 1		
	Begroot Primitief	Begroot na wijziging	Realisatie
Betaalde Vpb 2017 (ingediend 2019, def. 2020)	0	0	0
Te betalen Vennootschapsbelasting 2018 (in 2020) ²⁾	0	0	203
Verwachting te betalen Vennootschapsbelasting 2019	0	0	0

2) Inclusief een nagekomen bedrag van € 143 voor de Vpb over de jaren 2016 en 2017.

2.1.13. Bedrag voor onvoorzien

Onvoorzien

Jaarlijks wordt in de begroting een (klein) bedrag voor onvoorzien opgenomen. Voor 2019 betreft dit € 5k en dat betreft 0,03% van het begrotingstotaal). In 2019 is deze post niet benut.

Paragrafen

Wettelijk kader

Art. 24, lid 2, letter b en art. 26 jo. art. 9 BBV.

Toelichting

In de paragrafen worden in de begroting de beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede tot de lokale heffingen. In dit jaarverslag vindt u de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige paragrafen in de begroting is opgenomen.

De volgende paragrafen zijn wettelijk verplicht:

- Paragraaf lokale heffingen;
- Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen;
- Paragraaf financiering;
- Paragraaf bedrijfsvoering;
- Paragraaf verbonden partijen;
- Paragraaf grondbeleid.

Naast de verplichte paragrafen op grond van het BBV zijn er twee aanvullende paragrafen in deze jaarstukken opgenomen.

Deze facultatieve paragrafen betreffen:

- Paragraaf Informatieveiligheid;
- Paragraaf Verduurzamen.

2.1.14. Paragraaf Lokale heffingen

Portefeuillehouder

Wethouder Wienhoven

Beleidskader

Begroting

Deze paragraaf bevat op grond van artikel 10 BBV (in de begroting) ten minste:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwietscheldingsbeleid.

Op grond van artikel 16 'Financiële verordening gemeente Mook en Middelaar 2019' bevat deze paragraaf geen andere verplichte gegevens.

Jaarverslag

Op grond van artikel 26 BBV bevat deze paragraaf in het jaarverslag de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige paragraaf in de begroting is opgenomen.

Algemeen

De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op zowel de heffingen waarvan de besteding is gebonden (en dus gerelateerd aan uitgaven), als op die waarvan de besteding ongebonden is (vrij aanwendbaar). In deze paragraaf wordt ingegaan op de realisatie van hetgeen in de Programma-begroting 2019 aan onderwerpen is verwoord.

De belastingaanslagen 2019 zijn volgens een vast schema opgelegd:

Dagtekening aanslagbiljetten

Combi-biljet (waardebeschikking, ozb, rioolrechten en hondenbelasting)	23 februari 2019
Afvalstoffenheffing 1e halfjaar (achteraf)	27 juli 2019
Baatbelasting	10 mei 2019
Forensenbelasting	31 december 2019
Afvalstoffenheffing 2e halfjaar (achteraf)	20 januari 2020 nog op te leggen
Toeristenbelastingen (achteraf)	(wel in exploitatie)

De woz-beschikking, onroerende-zaakbelastingen, rioolrechten en hondenbelasting zijn op één aanslagbiljet verzameld. De baatbelasting is afzonderlijk opgelegd. De afvalstoffenheffing wordt halfjaarlijks achteraf opgelegd. De toeristenbelastingen worden ook na afloop van het belastingjaar opgelegd.

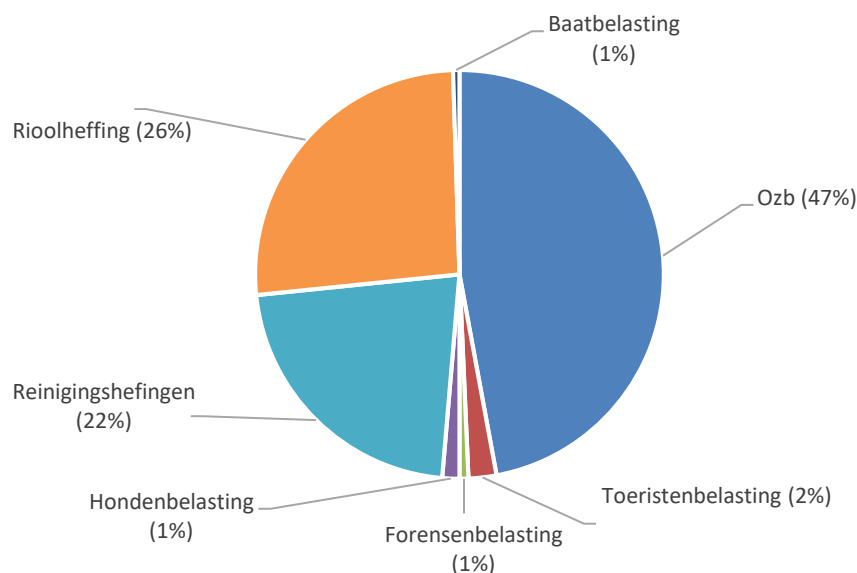
Geraamde en gerealiseerde opbrengsten belastingheffing

In onderstaand overzicht treft u de opbrengsten van de belastingen over de jaren 2017 t/m 2019 aan:

bedragen x € 1.000

Inkomsten lokale heffingen	W2017	W2018	B2019	W2019	%
Niet-bestedingsgebonden lokale heffingen					
Onroerende-zaakbelastingen:					
- ozb eigenaren	1.415	1.504	1.432	1.487	43%
- ozb gebruikers	116	132	140	123	4%
Land- en watertoeristenbelasting	75	84	77	75	2%
Forensenbelasting	20	28	27	24	1%
Hondenbelasting	42	42	42	46	1%
Totaal niet-bestedingsgebonden	1.667	1.789	1.718	1.756	51%
Bestedingsgebonden lokale heffingen					
Reinigingsheffingen	729	722	781	753	22%
Rioolheffing	863	883	897	893	26%
Baatbelastingen	17	17	17	17	1%
Totaal bestedingsgebonden	1.609	1.622	1.695	1.663	49%
Totaal lokale heffingen	3.276	3.411	3.413	3.419	100%
Kwijtscheldingen	-20	-14	-13	-27	-1%
Totale netto-opbrengst	3.256	3.397	3.400	3.392	99%

Belastingopbrengsten (procentueel)

De belangrijkste belastingen voor de gemeente, met een aandeel van 45%, zijn de onroerende zaakbelastingen (ozb).

Het rioolrecht en de afvalstoffenheffing worden kostendekkend belast.

De opbrengst voor de toeristenbelasting, de forensenbelasting, de hondenbelasting en de baatbelasting bedraagt per belasting ongeveer 1 à 2% van de totale belastingopbrengst.

Gerealiseerd beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Mede overeenkomstig de kaderbrief, de programmabegroting en de herziening van de belastingverordeningen zijn de volgende beleidsmatige uitgangspunten gehanteerd:

- a) Er is in 2019 een indexering toegepast van 2,55% op de tarieven van de algemene belastingen/heffingen. Deze is gebaseerd op de loon- en prijsstijgingen zoals vermeld in de meicirculaire 2019;
- b) De ozb is geheven op basis van de woz-waarde. Jaarlijks vindt een hertaxatie plaats. De daaruit voortvloeiende waardestijging of waardedaling wordt verdisconteerd in het definitieve tarief. Naast een indexering van 2,55% is voor 2019 rekening gehouden met een woz-waardestijging van 7,14% voor woningen en 2,47% voor niet-woningen. De tarieven zijn ter compensatie hierdoor met respectievelijk 7,14% en 2,47% verlaagd;
- c) Het tarief voor rioolheffing is gebaseerd op het GRP. De opbrengst is bestemd voor onderhoud en vervanging van de bestaande riolering;
- d) De afvalstoffenheffing is geheven ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval;
- e) De tarieven Landtoeristenbelasting en watertoeristenbelasting zijn in 2019 geïndexeerd met 2,55%;
- f) De gemeentelijke leges zijn berekend voor de door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. De leges zijn geïndexeerd met 2,55%;
- g) De indexering bedraagt maximaal de macronorm.

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

De mogelijkheid tot belastingheffing is verankerd in de Gemeentewet (Gw). Hieronder vindt u een opsomming van alle belastingen die geheven mogen worden, onderverdeeld in belastingen die in 2019 daadwerkelijk geheven zijn en belastingen die niet door Mook en Middelaar opgelegd worden. Van belastingen die geheven worden, is door de raad een belastingverordening vastgesteld. Een meer uitgebreide toelichting op de diverse belastingen vindt u terug in de Programmabegroting 2019.

Belastingen/heffingen in Mook en Middelaar

- Onroerende-zaakbelastingen (art. 220 Gw);
 - ozb eigenaren woningen;
 - ozb eigenaren niet-woningen;
 - ozb gebruikers niet-woningen;
- Baatbelasting (t/m 2023) (art. 222 Gw);
- Forensenbelasting (art. 223 Gw);
- Toeristenbelasting (art. 224 Gw);
 - Landtoeristenbelasting;
 - Watertoeristenbelasting;
- Hondenbelasting (art. 226 Gw);
- Precariobelasting (art. 228 Gw);
- Rioolheffing (art. 228a Gw);
- Leges (art. 229 Gw).
- Reinigingsrecht bedrijven (art. 229 Gw);
- Afvalstoffenheffing (art. 15.33 Wet Milieubeheer)

Belastingen/heffingen die niet geheven worden

- Belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten (zoals woonboten) (art. 221 Gw)
- Parkeerbelasting (art. 225 Gw)
- Reclamebelasting (art. 227 Gw)

Macronorm ozb

Er geldt geen drempel of tarievenlimiet voor de ozb per gemeente. Wel is er een landelijke macronorm. Voor 2019 bedroeg deze macronorm bruto 4,0%. Deze is niet verder gecorrigeerd omdat

2.1. Jaarverslag

de macronorm van 2018 niet is overschreden. Tarieven mogen dus maximaal met 4,0% stijgen (totaal landelijk en los van de correctie op de woz-waarden). Vanaf 2020 is de macronorm vervangen door de 'benchmark woonlasten'.

Voor Mook en Middelaar is voor 2019 een indexering toegepast van 2,55%. Deze blijft beneden de 4,0% op macroniveau. In de raadsvergadering van 13 december 2018 zijn de tarieven voor 2019 vastgesteld. De hoogte van de individuele ozb-aanslag voor 2018 is berekend met een percentage van de beschikte woz-waarde met waardepeildatum 1 januari 2018.

Aanduiding van de lokale belastingdruk

a. Tarieven

In onderstaand overzicht treft u de tarieven aan inzake de belastingen over de jaren 2016 t/m 2019. De tarieven over 2019 zijn op 13 december 2018 door de raad vastgesteld.

Tarieven	2016	2017	2018	2019
Algehele prijsindexatie (inflatiecorrectie)	1,10%	1,15%	1,65%	2,55%
Ozb eig. woningen	0,1378%	0,1349%	0,1327%	0,1264%
Ozb gebr. woningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Ozb eig. niet- woningen	0,2153%	0,2142%	0,2210%	0,2145%
Ozb gebr. niet-woningen	0,1722%	0,1713%	0,1767%	0,1715%
Rioolrechten	€ 230,10	€ 232,40	€ 234,73	€ 237,07
Afvalstoffenheffing vastrecht per halfjaar (standaard 2 containers) *)	€ 68,90	€ 79,04	€ 73,92	€ 71,50
per kg restafval	€ 0,16	€ 0,18	€ 0,21	€ 0,27
per kg GFT	€ 0,06	€ 0,06	€ 0,07	€ 0,09
Reinigingsrecht vastrecht per container per halfjaar	€ 34,45	€ 39,52	€ 36,96	€ 35,75
per kg	€ 0,16	€ 0,18	€ 0,21	€ 0,27
Toeristenbelastingen	€ 1,00	€ 1,01	€ 1,03	€ 1,05
Hondenbelasting				
1e hond	€ 51,96	€ 52,56	€ 53,40	€ 54,72
extra honden: per hond	€ 72,72	€ 75,56	€ 76,80	€ 78,72
kenneltarief	€ 362,04	€ 366,24	€ 372,24	€ 381,72
Forensenbelasting				
Klasse I (tot € 50.000)	€ 135,00	€ 136,00	€ 138,00	€ 141,00
Klasse II (50.001 - 150.000)	€ 252,00	€ 255,00	€ 259,00	€ 265,00
Klasse III (150.001 – 250.000)	€ 505,00	€ 510,00	€ 518,00	€ 531,00
Klasse IV (250.001 – 350.000)	€ 759,00	€ 768,00	€ 780,00	€ 799,00
Klasse V (350.001 – 450.000)	€ 1.013,00	€ 1.025,00	€ 1.040,00	€ 1.066,00
Klasse VI (>=450.001)	€ 1.266,00	€ 1.280,00	€ 1.300,00	€ 1.333,00

*) in 2016 is een eenmalige teruggave van € 10 per halfjaar in het tarief verdisconteerd.

Belastingdruk Mook en Middelaar

Lastendruk

De belastingaanslagen voor onroerende-zaakbelastingen (ozb), rioolrechten en afvalstoffenheffing, vormen de lastendruk vanwege gemeentelijke heffingen. De uit de heffingen verkregen kengetallen zijn:

- Een gemiddelde woningwaarde van € 291k ten behoeve van de ozb;
- Een gemiddeld ingezameld/gestort gewicht van 142 kg GFT en 232 kg restafval per huishouding per jaar (totaal 374 kg);
- Eén rioolaansluiting.

De gemiddelde lastendruk over de jaren 2016-2019 bedroeg (bedragen in euro's).
(2019 voorlopige gegevens)

Belastingdruk	2016	2017	2018	2019
Gemiddelde woningwaarde	€ 261.000	€ 267.000	€ 277.000	€ 291.000
Afval (per huishouden)	363 kg (169 kg gft en 194 kg rest)	387 kg (143 kg gft en 244 kg rest)	388 kg (144 kg gft en 244 kg rest)	374 kg (142 kg gft en 232 kg rest)
Eigen woningbezitters:				
Ozb	360	360	368	368
Rioolheffing	230	232	235	237
Afvalstoffenheffing	179	211	209	218
Totaal	769	803	811	823
Index (2011 = € 720 = 100%)	107%	112%	113%	114%
Huurders:				
Ozb	0	0	0	0
Rioolheffing	0	0	0	0
Afvalstoffenheffing	179	211	209	218
Totaal	179	211	209	218
Index (2011 = € 198 = 100%)	91%	107%	106%	111%

Gemiddelde stijging per jaar tussen 2011 en 2019: 1,8% per jaar voor eigenaren en 1,4% voor huurders.

Belastingdruk andere gemeenten

COELO onderzoekt jaarlijks de woonlasten per huishouden. Naast de drie belastingen ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing houdt Coelo ook rekening met een eventuele heffingskorting. In onderstaande tabel zijn van een aantal buurgemeenten de woonlasten 2019 per gemeente weergegeven.

Lastendruk 2019	Mook en Middelaar	Gennep	Heumen	Cuijk
Eigenaar-bewoner				
Eenpersoonshuishouden	792	632	780	658
Meerpersoonshuishouden	839	683	884	667
Rangnummer	307 ^e	74 ^e	311 ^e	54 ^e
Huurder *)				
Eenpersoonshuishouden	190	186	132	220
Meerpersoonshuishouden	238	237	196	228
Rangnummer	53 ^e	51 ^e	19 ^e	42 ^e

*) alleen afvalstoffenheffing

Bron: Coelo (www.coelo.nl)

Kwijtscheldingsbeleid

Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de geheven belasting. Kwijtschelding is alleen mogelijk voor afvalstoffenheffing. Kwijtschelding beïnvloedt de opbrengst van de afvalstoffenheffing in negatieve zin. Het is toegestaan om deze inkomstenderving als kostenpost op te nemen in de tariefberekening van de afvalstoffenheffing. Sedert 2010 gebeurt dat. De gemeente Mook en Middelaar hanteert een 100% kwijtscheldingsnorm. Voor de hondenbelasting kan geen kwijtschelding worden aangevraagd. In 2019 is voor € 27k kwijtschelding verleend, waarvan € 23k automatisch vooraf en € 5k na aanvraag (en toewijzing) achteraf.

Stand van zaken inzake de Wet waardering onroerende zaken

Algemeen

De werkzaamheden rondom de woz (Wet waardering onroerende zaken) maken blijvend een wezenlijk onderdeel uit van de uitvoering van de belastingheffing, met name voor de ozb. Daarom zijn de activiteiten in dit kader opgenomen in deze paragraaf.

Op 23 februari 2019 zijn de woz-waarden beschikt. De waardebeschikking is opgenomen op het aanslagbiljet Gemeentelijke Belastingen. Beschikkingen dienen binnen acht weken na aanvang van het belastingjaar te worden verzonden. Deze termijn is gehaald.

Info inwoner

De gemeentelijke website is ingericht met een digitaal belasting- en woz-loket. Het is een klantgerichte persoonlijke internetpagina, beveiligd met DigiD. Elke belastingplichtige inwoner kan hier terecht voor informatie over de gemeentelijke belastingen en de woz. Aangeboden diensten zijn de woz-beschikkingen, taxatieverslagen, aanslagbiljet, betalingen, openstaande posten, digitaal bezwaar aantekenen en andere interactieve diensten. De doelstelling het volledig "op maat" informeren van de belastingplichtigen is gerealiseerd.

Taxaties

De hertaxaties en permanente marktanalyse (PMA) zijn in 2019 uitgevoerd door de gemeente Nijmegen. De waardebepaling vindt modelmatig plaats. De getaxeerde waarden moeten aansluiten bij de transactieprijzen (gerealiseerde verkopen). Dit wordt gecontroleerd, onder andere door ratio-controles en veldcontroles, door de taxateur. De Waarderingskamer ziet toe op de correcte uitvoering

van de woz. Op de internetpagina van de Waarderingskamer worden de bevindingen openbaar gemaakt. De Waarderingskamer kwalificeert de uitvoering en kwaliteit van de woz in Mook met "Voldoende" en heeft op 6 februari 2019 ingestemd met het bekendmaken aan belanghebbenden van de woz-waarde voor 2019 (wat in februari 2019 ook gebeurd is).

De termijn voor het afhandelen van bezwaarschriften woz en belastingen is gesteld op de laatste dag van het kalenderjaar waarin de aanslag c.q. beschikking werd verzonden, met een minimum van zes weken. Deze termijn mag met zes weken verlengd worden.

2.1.15. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Portefeuillehouder

Wethouder Wienhoven

Wettelijk kader

Begroting

Deze paragraaf bevat op grond van artikel 11 BBV ten minste:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- een kengetal voor de:
 - netto schuldquote;
 - netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - solvabiliteitsratio;
 - grondexploitatie;
 - structurele exploitatieruimte;
 - belastingcapaciteit.

Op grond van artikel 18 'Financiële verordening gemeente Mook en Middelaar 2019' hoeven er, naast de wettelijk verplichte onderdelen, geen aanvullende gegevens vermeld te worden in deze paragraaf.

Jaarverslag

Op grond van artikel 26 BBV bevat deze paragraaf in het jaarverslag de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige paragraaf in de begroting is opgenomen.

Weerstandscapaciteit

Deze paragraaf geeft inzicht in het vermogen van de gemeente Mook en Middelaar om niet-begrote kosten die onverwachts optreden en substantieel zijn, te dekken. Tevens wordt inzicht gegeven in de risico's die per balansdatum zowel bekend als van belang zijn voor de financiële positie.

Tabel weerstandscapaciteit

Bedragen x € 1.000

Weerstandscapaciteit	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Exploitatie:			
Onvoorziene uitgaven	5	5	5
Onbenutte belastingcapaciteit			
- onroerende zaakbelastingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
- rioolheffing	0	0	0
- afvalstoffenheffing	0	0	0
Totaal weerstandscapaciteit exploitatie	5	5	5
Vermogen:			
- algemene reserve	2.000	2.000	2.000
- vrij aanwendbaar deel Vrij Besteedbare Reserve	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
- stille reserves	p.m.	n.v.t.	n.v.t.
- gerealiseerd resultaat boekjaar (voorstel toe te voegen aan VBR)	n.v.t.		
Totale weerstandscapaciteit vermogen	2.000	2.000	2.000
Totale weerstandscapaciteit	2.005	2.005	2.005

Onvoorzien

In de begroting is een structureel bedrag opgenomen van € 5k om eventuele incidentele onvoorziene uitgaven op te kunnen vangen. Voor 2019 is hiervan € 0k aangewend (zie onderdeel '2.1.13 Bedrag voor onvoorzien').

Algemene reserve

De algemene reserve zoals bedoeld in artikel 43, lid 1, letter a BBV is onderverdeeld in twee afzonderlijke reserves. Dit zijn de (geblokkeerde) Algemene reserve en de Vrij Besteedbare Reserve. De (geblokkeerde) Algemene reserve is wettelijk vrij aanwendbaar maar wordt primair volledig aangemerkt als buffer voor het opvangen van financiële risico's. Daarom wordt deze reserve volledig tot het weerstandsvermogen gerekend. Het niveau van de (geblokkeerde) Algemene reserve bedraagt vanaf 2017 € 2.000k.

Vrij aanwendbaar deel VBR

Het (meerjarig) eindsaldo van de Vrij Besteedbare Reserve (VBR) was naar de stand van de begroting vrij aanwendbaar. Voor de jaarrekening wordt deze post echter op 'n.v.t.' gezet omdat de bestaande VBR veelal wordt ingezet als algemeen dekkingsmiddel voor (incidentele) investeringen. Daarnaast is juist een (geblokkeerd) deel van € 2 miljoen afgesplitst van de VBR voor de dekking van de risico's. De VBR wordt daarom niet tot het weerstandsvermogen gerekend. Deze beleidslijn wordt al jaren toegepast. De overige reserves zijn bestemmingsreserves en zijn in principe geoormerkt, hoewel de raad vrij is om de bestemming hiervan naar eigen goeddunken te wijzigen.

Stille reserves

Onder de stille reserves vallen gronden of opstallen die onmiddellijk beschikbaar zijn voor verkoop en zonder problemen voor de gemeentelijke huishouding ingezet kunnen worden om liquide middelen te genereren. Wij stellen deze post op nihil (p.m.). De voormalige belegging in beheer bij ASR is de afgelopen zeven jaar (2013-2019) verplicht overgeheveld naar 's Rijks schatkist. Hieruit vloeit dus ook geen stille reserve meer voort.

Begroting- en rekeningresultaat

Een laatste factor die van belang kan zijn voor de weerstandscapaciteit, is het begrotings- en rekeningresultaat. Over 2019 bedraagt het rekeningresultaat na mutaties reserves € 552k nadelig. De inhoudelijke oorzaken worden in het onderdeel 'jaarrekening' toegelicht. Zoals verwoord bij het onderdeel 'Vrij aanwendbaar deel VBR' maakt in Mook en Middelaar ook het resultaat geen deel uit van het weerstandsvermogen, omdat een positief resultaat vrij te bestemmen is door de raad en een negatief resultaat in principe ten laste komt van de VBR. Mocht de raad besluiten om bijvoorbeeld niet de VBR, maar de algemene reserve te verhogen (of te verlagen), dan zal na besluitvorming de weerstandscapaciteit wel verhoogd (of verlaagd) worden, middels een hogere (of lagere) algemene reserve.

Risico's

Tegenover de weerstandscapaciteit staan risico's, die niet (geheel) gedekt zijn en van substantieel belang (kunnen) zijn. Het risico overzicht is voor de Programmabegroting 2019 ge-update. Deze risico's zijn ook vermeld in deze Jaarstukken 2019. Risico's zijn per definitie incidenteel, risico's komen niet ten laste van het rekeningresultaat, maar worden gecompenseerd door de Algemene reserve (als een risico zich voordoet) en voor risico's zijn geen voorzieningen getroffen. De waarschijnlijkheid dat een risico zich voordoet wordt onderverdeeld in Zeer laag (10%), Laag (25%), Midden (50%), Hoog (75%) en Zeer hoog (90%). Maatregelen kunnen zijn: Accepteren, Overdragen (bijv. verzekeren), Preventief, Reductie (bedrag of risico verkleinen).

Nr.	Categorie	Toelichting risico			Toelichting maatregel	
		Soort maatregel	Kwantificering risico	Risico-inschatting	Kans%	Berekende omvang risico
1	Verbonden partijen	MGR			MGR	

2.1. Jaarverslag

		<p>Uitgangspunt is dat de MGR zelf geen weerstandsvermogen opbouwt, maar dat deelnemende gemeenten hiermee rekening houden. Rekening gehouden moet worden met een berekend bedrag van € 13k. Op basis van een kans van 50% bedraagt de kwantificering € 26k.</p> <p><i>BNG</i> Zie bij nr. 4 Dividend (BNG)</p> <p><i>Enexis</i> Zie bij nr. 5 Dividend (Enexis)</p>	<p>Het ingeschatte weerstandsvermogen van de MGR wordt 'doorgeschoven' naar de deelnemende gemeenten.</p>			
INC	Accepteren	€ 100k	Midden	50%	€ 50k	

2	Archief	<p><i>Archief / Informatiebeheer</i></p> <p>Het te bewaren (papieren) archief is op huurbasis ondergebracht bij het Regionaal Archief Nijmegen.</p> <p>De archieffunctie krijgt een nieuwe plaats in de digitale samenleving. Centraal staat wat er nodig is om digitale overheidsinformatie beter duurzaam toegankelijk te houden voor de samenleving en de overheden zelf. Ook raken de doelen en ambities van de archiefsector steeds meer verbonden met die van de I- en ICT-ontwikkelingen. We zijn bijvoorbeeld verplicht aan te sluiten op het e-depot (digitaal te bewaren archieven).</p> <p>Het koppelen van systemen en centraal beheren van informatie is de basis om informatie op een juiste manier te kunnen ontsluiten. Voor onze inwoners komt dit bijvoorbeeld tot uiting in de digitale dienstverlening via de website.</p> <p>De toekomst vraagt dat we ons informatielandschap weloverwogen inrichten mede in relatie tot informatiebeveiliging. Deze ontwikkelingen hebben budgettaire consequenties..</p>	<p><i>Archief / Informatiebeheer</i></p> <p>De ontwikkelingen worden blijvend gemonitord en daar waar nodig financieel vertaald.</p>			
INC	Accepteren	€ 150k	Zeer hoog	90%	€ 135k	

3	Onderwijs	Het Kandinsky-college in Molenhoek is een permanente nevenvestiging onder bestuur van de Scholengroep Nijmegen. De gemeente is op grond van de Wet Voortgezet Onderwijs verantwoordelijk voor (vervangende) nieuwbouw, herstel van constructiefouten, herstel van schade. Voor dit laatste is zij verzekerd.	De risico's worden als 'Midden' bestempeld, temeer daar herstel van schade verzekerd is. Daarnaast dateert de school uit 1984. Het is niet aannemelijk dat er op korte termijn (vervangende) nieuwbouw nodig zal zijn. Door het reserveren van toekomstige kapitaallasten kan het risico gereduceerd worden. Middels de VJN 2018 is door de raad een voorbereidingskrediet van € 25k beschikbaar gesteld ten behoeve van een nader onderzoek naar de huisvesting van het Kandinsky-college. Op dit moment loopt het haalbaarheidsonderzoek.			
INC	Reductie	€ 120k	Midden	50%	€ 60k	

4	Dividend	<i>BNG</i>	<p>Het te ramen bedrag voor de dividendopbrengst van de BNG wordt</p>			
---	----------	------------	---	--	--	--

		Van de BNG ontvangen wij o.b.v. ons aandelenbezit jaarlijks dividend over het afgelopen jaar. Het beleid van de BNG is om 25% van de nettowinst uit te keren aan de aandeelhouders. De verwachte dividenduitkering à € 313k (conform begrotingsbrief provincie) is structureel opgenomen in de begroting, echter het is een risico of het geraamde bedrag aan inkomsten ook daadwerkelijk wordt ontvangen.	bepaald op hetgeen de Provincie in haar jaarlijkse begrotingsbrief vermeldt. Als hiervan wordt afgeweken, moet hiervoor een goede verklaring zijn. Het is altijd mogelijk dat (een deel van) de geraamde dividendbaten niet gerealiseerd worden. Dit risico wordt laag ingeschat en acceptabel bevonden.			
INC	Accepteren	€ 313k	Laag	25%	€ 78.25k	

5	Dividend	Wij zijn aandeelhouder van Enexis, die de infrastructuur van de energievoorziening in bezit heeft. Daarnaast zijn wij aandeelhouder in enkele kleinere vennootschappen die zijn opgericht bij de verkoop van Essent. In de begroting is rekening gehouden met een dividendopbrengst van € 86k.	Het te ramen bedrag voor de dividendopbrengst van Enexis wordt bepaald op hetgeen de Provincie in haar jaarlijkse begrotingsbrief vermeldt. Als hiervan wordt afgeweken, moet hiervoor een goede verklaring zijn. Het is altijd mogelijk dat (een deel van) de geraamde dividendbaten niet gerealiseerd worden. Dit risico wordt laag ingeschat en acceptabel bevonden.			
INC	Accepteren	€ 86k	Laag	25%	€ 21.5k	

6	Haven	Dichtslibben haven mede als gevolg van extreme hoogwaterstanden. Geschatte kosten herstel €125k. De exacte kosten voor het opslaan van het slib worden bepaald door het tijdstip van baggeren en de opslagcapaciteit.	Wij hebben geen invloed op externe factoren, zoals waterstanden, stroomsnelheden en mate van eventueel dichtslibben. Dit risico valt hierdoor onder de categorie 'Accepteren'.			
INC	Accepteren	€ 125k	Midden	50%	€ 62.5k	

7	Sociale woningbouw	Woningbouwcorporaties sluiten voor het uitvoeren van hun taak veelal leningen af waarbij de gemeente gevraagd wordt om als achtervang te dienen. Hiermede wordt bereikt dat de geldgever met een lagere rentevergoeding genoegen neemt omdat de gemeente als achtervang een zekere debiteur is. Sinds een aantal jaren is het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) in het leven geroepen, dat de functie van de gemeente overneemt en waardoor de woningbouwcorporaties met slechts één instituut te maken hebben en de zekerheid voor de gemeenten groter is. Bestaande leningen blijven tot aan het einde van de looptijd nog gewoon bij de gemeenten als achtervang-instituut. Door het WSW is de veiligheid nu nog beter geborgd.	Per 31 december 2017 (laatst vastgestelde jaarstukken) staat er voor de sociale woningbouw een bedrag aan leningen uit van ongeveer € 12,3 miljoen. Wij kwantificeren het risico op 10% van de omvang van de leningen. Het risico dat er daadwerkelijk een beroep gedaan wordt op de gemeente is minimaal.		
INC	Accepteren	€ 1,2 miljoen	Zeer laag	10%	€ 120k

8	Starterslening	In de raad van april 2010 is de Verordening starterslening vastgesteld. Hierbij is tevens een fonds in het leven geroepen waarop starters op de woningmarkt een beroep kunnen doen voor het aantrekken van een lening. Deze lening wordt verstrekt onder bepaalde	De gemeente dient in dit fonds maximaal € 130.000 te storten. De provincie Limburg stort vervolgens maximaal een drievoudig bedrag in het fonds (dus aandeel gemeente 25%, aandeel provincie 75%). De lener dient vervolgens de lening
---	-----------------------	---	--

2.1. Jaarverslag

		voorwaarden en tot een maximum bedrag tegen gunstige condities. Bij het vaststellen van de Jaarstukken 2014 is door de raad besloten om het plafond van de starterslening te verhogen naar € 130k.	volgens de bepalingen uit de verordening af te lossen aan de kredietverstrekkers. Startersleningen lopen via de SVn.			
INC	Accepteren	€ 130k	Laag	25%	€ 32,5k	

9	Borgstelling	De gemeente Mook en Middelaar heeft zich borg gesteld naar de Rabobank ten behoeve van een door de Stichting Sportpark De Maasvallei afgesloten geldlening van € 200k. Een en ander in het kader van de privatisering van sportpark Maasvallei.	De stand per 31 december 2017 van de lening bedraagt € 31k. Door aflossingen door De Maasvallei wordt de kwantificering jaarlijks lager. Per 31 december 2019 bedraagt de lening naar verwachting € 10k. Er is (nog) geen overzicht verstrekt. Het risico wordt bij de begroting 2021 aangepast naar de laatste stand van zaken.			
INC	Reductie	€ 31k	Laag	25%	€ 7,75k	

10	UPW	Eigen risico UPW à € 130.000. (8,75% van Rijksbudget is eigen risico, daarboven ontvangen we de Vangnetuitkering. Het risico voor 2019 wordt niet heel hoog ingeschat. In 2018 hebben we een overschot. Het budget voor 2019 is nog niet bekend.	Uitgangspunt is 100% kosten t.o.v. de ontvangen bijdragen van het Rijk. Het eigen risico onder de vangnetuitkering wordt geaccepteerd als risico. Jaarlijks wordt de stand van zaken m.b.t. het eigen risico / mogelijke aanvraag voor de vangnetuitkering, voorgelegd aan de raad.			
INC	Accepteren	€ 130k	Midden	50%	€ 65k	

Risico	Incidenteel		Structureel	
	Kwantificering	Berekend bedrag	Kwantificering	Berekend bedrag
Zeer laag (10%)	1.200	120	0	0
Laag (25%)	560	140	0	0
Midden (50%)	475	238	0	0
Hoog (75%)	0	0	0	0
Zeer hoog (90%)	150	135	0	0
Totaal	2.385	633	0	0

bedragen x € 1.000

Het totaal van het berekende risicobedrag komt daarmee uit op € 633k.

Beleid omtrent weerstandscapaciteit en risico's

Relatie weerstandsvermogen en risico's

De ratio tussen de weerstandscapaciteit en de risico's is het weerstandsvermogen. De weerstandscapaciteit is de hoeveelheid aan middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. De risico's betreffen risico's waarvoor geen (andere) maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat dit onmiddellijk invloed heeft op het beleid. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente. In Mook en Middelaar wordt de weerstandscapaciteit bepaald door de hoogte van een 'geblokkeerde' algemene reserve. De onvoorziene uitgaven, de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves worden buiten beschouwing gelaten.

Weerstandsvermogen

De weerstandscapaciteit bedraagt eind 2019 € 2 miljoen.

Als de risico's zoals deze hiervoor benoemd zijn, worden afgezet tegen de weerstandscapaciteit, kan worden geconcludeerd dat de gemeente Mook en Middelaar op dit moment meer dan voldoende capaciteit heeft om eventuele risico's op te vangen.

bedragen x € 1.000

Soort risico	Berekende omvang risico's	Huidige weerstands-capaciteit	Huidig weerstandsvermogen	
			dekking in %	overdekking
Incidentele risico's	633	2.000	316%	1.367
Structurele risico's	0	5	0%	5
Totaal	633	2.005	317%	1.372

Kengetallen

Kengetallen	Verloop van de kengetallen		
	R2018	B2019 *)	R2019
1a) netto schuldquote	-/- 39%	-/- 37%	-/- 32%
1b) netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-/- 41%	-/- 37%	-/- 32%
2) solvabiliteitsratio	46%	47%	42%
3) grondexploitatie	0%	0%	0%
4) structurele exploitatieruimte (begroting)	-/- 6% **)	-/- 5%	0%
5) belastingcapaciteit	112%	114%	114%

*) betreft primitieve begroting

**) herrekend t.o.v. vastgestelde jaarstukken 2018.

1a Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Een negatieve schuldquote is feitelijk een overschot. Doordat een langlopende lening jaarlijks wordt afgelost daalt de netto schuldquote (in dit geval meer negatief).

1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat de lening aan deelnemingen eind 2019 nihil is, is dit kengetal gelijk aan het kengetal van 1a.

2 Solvabiliteitsratio

Het solvabiliteitsratio geeft aan in welke mate wij in staat zijn om op de lange termijn aan de financiële verplichtingen te voldoen. Zoals uit de balans valt op te maken, bedraagt het eigen vermogen € 7,5 miljoen en het totaal vermogen € 17,8 miljoen. Dit betekent dat de verhouding eigen vermogen/totaal vermogen 0,42 is. De gangbare minimumnorm voor deze solvabiliteitsratio ligt bij niet-financiële ondernemingen tussen de 0,25 en 0,40. Hoe hoger de ratio hoe solvabeler de organisatie is. Met een ratio van 0,42 voldoet de gemeente Mook en Middelaar ruimschoots aan de gangbare minimumnorm.

3 Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de jaarrekening en uitgedrukt in een percentage. De gemeente Mook en Middelaar heeft geen actieve grondexploitaties (aankopen, bouw- en woonrijp maken en weer verkopen). Op de balans is geen voorraad 'Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie' opgenomen. Het kengetal bedraagt 0%.

4 Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. De structurele exploitatieruimte is gebaseerd op de primitieve begroting en bedraagt over 2019 (afgerond) -/- 5%. Echter, omdat deze Jaarstukken in 2019 worden opgesteld en vastgesteld in 2020, is het logischer om hier het meest recente percentage te vermelden. Dit betreft het percentage uit de Programmabegroting 2020. Dit is 0%.

5 Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend op basis van de woonlasten (ozb, rioolrecht, afvalstoffenheffing) van een belastingplichtige (meerpersoonshuishouden) in Mook en Middelaar (in 2019) ten opzichte van het landelijk gemiddelde van het vorige begrotingsjaar (2018). De tarieven van Mook en Middelaar voor 2019 zitten boven het landelijk gemiddelde van 2018. Hierbij merken wij op dat de ozb alleen met de inflatie stijgt en het rioolrecht in 2019 volgens het GRP met 1% is gestegen. Verder zijn de afvalstoffenheffing en rioolrecht maximaal 100% kostendekkend.

Onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

De diverse kengetallen zijn onderling redelijk consistent en bevestigen het beeld van een gezonde financiële positie. Mook en Middelaar heeft slechts één uitstaande geldlening van € 0,9 miljoen (per 31-12-2019, exclusief de kortlopende aflossingsverplichting), die jaarlijks met zo'n € 181.500 wordt afgelost. Aan de andere kant is er ruim € 6 miljoen aanwezig in 's Rijks schatkist. Qua exploitatie is er een structureel sluitende begroting. Op basis van de categoriale indeling zit de gemeente Mook en Middelaar overwegend in categorie A (minst risicovol) en B. Alleen qua belastingcapaciteit zit Mook en Middelaar boven het landelijk gemiddelde en valt hiermee in categorie C.

Kengetal	Waarde M&M	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a. Netto schuldquote zonder correctie	-/- 32%	< 90%	90-130%	> 130%
1b. Netto schuldquote met correctie	-/- 32%	< 90%	90-130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	42%	>50%	20-50%	<20%
3. Grondexploitatie	0%	<20%	20-35%	>35%
4. Structurele exploitatieruimte	0%	begroting positief	begroting neutraal	begroting negatief
5. Belastingcapaciteit	114%	<95%	95-105%	>105%

Overwegend kan gezegd worden dat Mook en Middelaar op basis van deze financiële kengetallen er financieel goed voor staat.

Gebeurtenissen na balansdatum

Coronavirus

De uitbraak van het Coronavirus (SARS-Cov-2) eind februari 2020, en de ziekte COVID-19 die het virus kan veroorzaken, heeft een enorme impact op ons allemaal. De (wereldwijde) pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van het virus en COVID-19 kijken wij, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, wat we kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. De belangrijkste gevolgen voor zover deze op dit moment zijn in te schatten zijn:

Gevolg:

- Toename zorgvraag Sociaal Domein
- Toename beroep op bijstand
- Toename risico's paragraaf weerstandsvermogen

Mogelijk financieel effect:

- € 220k - € 320k
- € 100k - € 790k
- € 10k - € 190k

We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen. Daarnaast streven we naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming. Hiervoor hebben wij de nodige interne maatregelen genomen.

2.1.16. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Portefeuillehouder

Wethouder Wienhoven

Wettelijk kader

Begroting

Deze paragraaf bevat op grond van artikel 12, lid 1 BBV ten minste de volgende kapitaalgoederen:

- wegen;
- riolering;
- water;
- groen;
- gebouwen.

Van deze kapitaalgoederen wordt op grond van artikel 12, lid 2 BBV aangegeven:

- het beleidskader;
- de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Daarnaast bevat deze paragraaf op grond van artikel 19 'Financiële verordening gemeente Mook en Middelaar 2019':

- a) de voortgang van het geplande onderhoud;
- b) de omvang van het eventueel achterstallige onderhoud.

Jaarverslag

Op grond van artikel 26 BBV bevat deze paragraaf in het jaarverslag de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige paragraaf in de begroting is opgenomen.

Algemeen

De provincie besteedde in haar verdiepingsonderzoek van 2011 uitvoerig aandacht aan dit onderdeel van de begroting. Nu zijn er per voorziening visiedocumenten en afzonderlijke beheers- en onderhoudsplannen. Bij de raadsvoorstellen en -besluiten tot vaststelling van de diverse plannen zijn er uitspraken gedaan over de mate van het gewenste onderhouds- c.q. voorzieningenniveau. Bij de behandeling van de diverse onderdelen in deze paragraaf zullen wij hierop terugkomen.

Wegen

1. Wegen

Beleid

In de raadsvergadering van 12 december 2019 is door u het Wegenbeheerplan 2020-2024 vastgesteld. Door de vaststelling is het wegonderhoud voor de komende jaren gewaarborgd. Op basis van dit plan wordt binnen de gemeente het beheer en onderhoud van wegverhardingen structureel en planmatig uitgevoerd. Tevens is het uitvoeren van het niet planmatig 'klein onderhoud' als financieel onderdeel opgenomen in het plan. Voor het structurele onderhoud wordt jaarlijks een onderhoudsprogramma opgesteld. De onderhoudsmaatregelen worden vertaald in een bestek of werkbeschrijving en in concurrentie aanbesteed. Bij deze werkzaamheden wordt gestreefd naar samenwerking met andere overheden (gemeenten). Voor de bekostiging van het in stand houden en het onderhoud is al sinds jaren de voorziening Rationeel wegbeheer in het leven geroepen. In 2019 is nog conform het beheerplan 2015-2019 onderhoud uitgevoerd aan de wegen (verhardingen) binnen de gemeente. Dit in de vorm van plaatselijk herstel en structureel onderhoud.

Financiële consequenties

Voorziening Rationeel wegbeheer:

Geraamde uitgaven € 165k, werkelijke kosten in 2019 € 180k.

Voortgang onderhoud

In 2019 zijn er plaatselijke herstelwerkzaamheden uitgevoerd en het structurele, planmatige onderhoud aan de verhardingen.

Omvang achterstallig onderhoud

Bij wegen is geen sprake van achterstallig onderhoud.

2. Kunstwerken (bruggen)

Beleid

In de raadsvergadering van 15 september 2016 is door u het Meerjaren onderhoudsplan bruggen vastgesteld. Hierbij gaat het om de (verkeers)bruggen Witteweg te Plasmolen en Cuijksesteeg te Mook. Het plan is een doorkijk naar de onderhoudsbehoefte van 2017 tot 2067. Dit alles gebaseerd op een 'bundeling' van gedane onderzoeken en inspecties. In navolging van de vaststelling van het plan, is de voorziening Groot onderhoud bruggen ingesteld.

Financiële consequenties

In de exploitatie 2019 is uit de VBR € 423k beschikbaar gesteld, werkelijk € 423k uitgegeven. Voorziening Groot onderhoud bruggen is € 0 geraamd (in 2018 € 115k, werkelijk € 31k) werkelijk € 164k uitgegeven.

Voortgang onderhoud

In 2019 is de brug Witteweg compleet onderhouden. Op de brug Cuijksesteeg is een springbeveiliging aangebracht.

Omvang achterstallig onderhoud

Bij kunstwerken (bruggen) is geen sprake van achterstallig onderhoud.

3. Openbare verlichting

Beleid

Het dagelijks onderhoud aan de openbare verlichting is ondergebracht in een onderhoudsbestek dat gezamenlijk met de gemeenten Gennep en Bergen is aanbesteed. Daarnaast wordt er invulling gegeven aan het Vervangingsplan openbare verlichting dat de gemeenteraad in december 2015 heeft vastgesteld. Een plan om te komen tot een moderner en duurzamer areaal aan verlichting. De vervanging wordt gecommuniceerd met de bewoners en men is in de gelegenheid om zelf met voorstellen te komen.

Financiële consequenties

Vervangingsplan OVL:

Krediet masten € 102k begroot, inclusief kredietoverheveling van vorig jaar (BGO), € 89k uitgegeven.

Krediet armaturen € 89k begroot, inclusief BGO, € 75k uitgegeven.

Exploitatie en onderhoud begroot € 56k, uitgegeven € 53k.

Voortgang onderhoud

Onderhoud overeenkomstig het onderhoudsbestek wordt uitgevoerd, zoals: ieder jaar groepsremplace van lampen en het verhelpen van storingen. Er is geen achterstallig onderhoud. Er is invulling gegeven aan het Vervangingsplan.

Omvang achterstallig onderhoud

Bij openbare verlichting is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Riolering

Beleid

De gemeente heeft watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater. Deze taken hebben het karakter van zorgplichten. De gemeentelijke watertaken zijn verankerd in de Wet milieubeheer (afvalwater) en de Waterwet (hemelwater en grondwater). In navolging van deze taken is het opstellen en het operationeel hebben van een geldend Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) een wettelijke verplichting. Naast de technische en beleidsmatige aspecten maakt een financiële paragraaf onderdeel uit van het plan. In de raadsvergadering van 8 december 2016 is door de gemeenteraad een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan vastgesteld, met de planperiode, 2017-2021.

Naast het in stand houden en verbeteren van het rioolstelsel wordt er in het plan nadrukkelijk rekening gehouden met het terugdringen van de kans op wateroverlast door hevige neerslag. Een van de maatregelen hierbij is het afkoppelen van verhardingen die op de riolering zijn aangesloten. Hierbij wordt ook ingezet op het informeren en betrekken van particulieren (inwoners, bedrijven en Destion). Dit om te komen tot bewustwording van de gevolgen van klimaatverandering en een gezamenlijke aanpak van de problematiek. In 2016 zijn hiervoor de 'eerste stappen' gezet in de vorm van bewonersbijeenkomsten. In samenwerking met het Waterschap Limburg is er een subsidie ingesteld voor afkoppelen van verhardingen voor particulieren. Dit bleek een goede stimulans en hier is dan ook goed gebruik van gemaakt, waardoor het volledige subsidiebedrag is opgebruikt. In 2019 hebben we uit de DHZ gelden de subsidie voort kunnen zetten tot 2020. Dit heeft in 2019 geresulteerd in 11 afkoppelingen. In combinatie met herinrichtingswerkzaamheden in de openbare ruimte zijn er (weg)verhardingen afgekoppeld van het riool.

Het overleg met het kerkbestuur en het Bisdom over het gebruik van het terrein nabij de kerk in Molenhoek voor een infiltratievoorziening verloopt positief. Het bisdom werkt mee en als de notaris de benodigde papieren overhandigt kunnen we daarmee aan de slag.

Financiële consequenties

Het krediet Vervanging riool is begroot op € 1.186k, inclusief BGO. Er is € 49k uitgegeven. Gevraagd wordt € 776k via kredietoverheveling in 2020 uit te geven.

Het krediet Milieumaatregelen is begroot op € 370k, inclusief BGO. Werkelijke kosten +/- baten € 28k. In het bedrag is voor het afkoppelen van het riool subsidie ingepland van € 15k in 2017 en in 2018.

Voor de bijdrage van het waterschap aan de subsidie is nog een bedrag van € 27k binnengekomen. Totaal is dat € 49k. Aan subsidies is er tot 2019 € 55k uitgekeerd. In 2019 is er € 13k verstrekt. Er is in 2019 een aanvraag gedaan om € 30k uit te keren uit de subsidie DHZ uit de regio die voor 50% het resterend bedrag af zal dekken en de subsidie uitkeringen voor 2019 en 2020 voor 50% zullen afdekken. De overige 30k dekking zal uit de investering gehaald worden. Gevraagd wordt € 342k via kredietoverheveling in 2020 uit te geven. De kredietoverheveling is om de projecten Centrumplan Mook, infiltratievoorziening kerk Stationsstraat die in het GRP staan nog uit te voeren. In de exploitatie is aan onderhoud riool € 58k begroot en € 61k uitgegeven.

Voortgang onderhoud

Het dagelijkse en planmatig onderhoud aan de riolering is inzichtelijk en uitgevoerd, zo ook zijn de mogelijkheden benut voor het afkoppelen van verhardingen die zijn aangesloten op de riolering. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Omvang achterstallig onderhoud

Bij riolering is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Water

Passantenhaven

(Oppervlakte)water

Beleid

De Maashaven in Mook is in beheer en onderhoud van de gemeente. Ook het op diepte houden van de haven maakt hier deel van uit. Hiervoor wordt periodiek de diepgang in de haven gemeten. Op

2.1. Jaarverslag

basis van de resultaten hiervan zijn er tot op heden geen maatregelen nodig geweest om de haven bereikbaar en bevaarbaar te houden.

Financiële consequenties

in 2019 is € 0 aan havengelden binnengekomen door de werkzaamheden aan de Maas.

Voortgang onderhoud

De diepte van de haven wordt geregeld gemeten, geen bijzonderheden.

Omvang achterstallig onderhoud

Bij (oppervlakte)water is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Watergangen

Beleid

Het onderhouden van de watergangen waardoor de door- en afvoer van water is gewaarborgd.

Financiële consequenties

Nihil.

Voortgang onderhoud

Het onderhoud van de watergangen verloopt conform een jaarlijks onderhoudsschema.

De watergangen zijn onderhouden.

Geen bijzonderheden.

Omvang achterstallig onderhoud

Bij watergangen is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Groen (parken, plantsoenen, bomen en sportvelden)

Beleid

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen en de sportvelden op het sportpark in Middelaar.

Financiële consequenties

De uitgevoerde aanleg- en onderhoudswerkzaamheden zijn binnen de beschikbare budgetten uitgevoerd.

Voortgang onderhoud

Het reguliere onderhoud van de plantsoenen wordt uitgevoerd door Buitenwerk/INTOS.

Naast het reguliere onderhoud zijn in 2019 enkele bomen en plantsoenvakken in de Eikenlaan vervangen. Binnen het project dijkversterking Mook zijn langs het fiets- voetpad in de Middelweerd nieuwe bomen geplant. Op basis van de uitgevoerde boomveiligheidsinspecties zijn bomen gesnoeid. Deels uitgevoerd door de eigen dienst en deels door een boomverzorgingsbedrijf. De dorpscentra zijn opgefleurd met bloempiramides en hanging baskets.

Verder is in 2019 een start gemaakt met de renovatie van enkele versleten plantsoenen. In de Hertogstraat is een plantsoen aangepakt. Verder is de renovatie van zeven plantsoenvakken in de Singel voorbereid. De uitvoering staat voor het voorjaar 2020 op de rol. Bij beide projecten zijn de buurtbewoners geraadpleegd over de wijze van renoveren. De wensen van bewoners zijn meegenomen in de uitvoeringsplannen.

Het reguliere onderhoud (maaaien, bemesten, beregenen e.d.) van de sportvelden in Middelaar wordt verzorgd door de eigen dienst. Daarnaast zijn de velden in de zomerstop doorgezaaid en speelklaar gemaakt door een gespecialiseerde aannemer. De sportvelden op het sportpak in Mook zijn geprivatiseerd en worden onderhouden door de daartoe ingestelde Beheerstichting.

Omvang achterstallig onderhoud

Bij groen is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Gebouwen

Beleid

Onze gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en het bouwkundig en technisch onderhoud van de navolgende in haar bezit zijnde gebouwen, te weten:

- Gemeentehuis;
- Werkplaats voor Gemeentewerken annex brandweerkazerne;
- Zoutloods;
- KCA-depot bij de werkplaats;
- Sportaccommodatie de Heikant te Middelaar;
- Sportaccommodatie de Maasvallei te Mook;

In 2019 is bij sportaccommodatie de Maasvallei in Mook de buitenverlichting vervangen door LED-lampen.

De update van de brandmeldinstallatie van het gemeentehuis is in 2019 uitgevoerd. Tevens is de buitenkant van het gemeentehuis geschilderd en is het doek van de markiezen vervangen.

Eind 2019 is de brandweerkazerne conform de afspraken teruggekocht van de Veiligheidsregio Limburg Noord.

Financiële consequenties

In 2019 zijn binnen de bestaande budgetten onderhouds- en reparatiewerkzaamheden uitgevoerd.

Reserve onderhoud gemeentehuis: begroot € 80k, werkelijk € 78k uitgegeven.

Voorziening Onderhoud gebouw gemeentewerken: begroot € 11k, werkelijk € 8k.

Voorziening Onderhoud KCA-depot: begroot € 1k, geen uitgaven.

Voorziening Onderhoud sportaccommodaties: begroot € 11k, werkelijk € 12k uitgegeven.

Voortgang onderhoud

Aan het gemeentehuis is, met het oog op toekomstige aanpassingen in het kader van duurzaamheid, onderhoud gepleegd voor zover dit nodig was voor de veiligheid en de continuïteit van de werkprocessen. Het onderhoud aan de overige gebouwen is uitgevoerd conform planning. In 2020 wordt een nieuw Meerjarig Onderhoudsplan (MJOP) opgesteld, dat in de begroting 2021 kan worden verwerkt.

Omvang achterstallig onderhoud

Er is geen achterstallig onderhoud.

2.1.17. Paragraaf Financiering

Portefeuillehouder

Wethouder Wienhoven

Wettelijk kader

Begroting

Deze paragraaf bevat op grond van artikel 13 BBV in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Daarnaast bevat deze paragraaf op grond van artikel 17 'Financiële verordening gemeente Mook en Middelaar 2019' in ieder geval de liquiditeitenplanning en de financieringsbehoefte.

Jaarverslag

Op grond van artikel 26 BBV bevat deze paragraaf in het jaarverslag de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige paragraaf in de begroting is opgenomen.

Algemeen

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn de kaders gesteld voor een verantwoorde professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van de decentrale overheden. De treasuryfunctie behelst het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. De Wet fido zet sterk in op de eigen lokale verantwoordelijkheid. In de wet zijn normeringen vastgelegd die als richtsnoer dienen voor het lokale handelen. De gemeente en toezichthouder kunnen in samenspraak hiervan afwijken.

Risicobeheer financieringsportefeuille

Lening

Op dit moment is er één langlopende lening afgesloten met een vast rentepercentage gedurende de gehele looptijd (tot en met 2025). Hierdoor is er nauwelijks tot geen renterisico.

Renterisiconorm (Wet fido)

De renterisiconorm geeft een norm voor het renterisico op de vaste schuld en heeft als doel het renterisico bij (her)financiering te beheersen. Vanaf 1 januari 2009 houdt deze norm in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

		bedragen x € 1.000	
Renterisiconorm		2019	2018
1	Renteherzieningen op leningen o/g	0	0
2	Betaalde aflossingen	182	182
3	Renterisico (1+2)	182	182
4	Renterisiconorm	3.245	3.137
5a = 4 > 3	Ruimte onder renterisiconorm	3.063	2.955
5b = 4 < 3	Overschrijding renterisiconorm	-	-
Berekening			
4a	Het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	20%	20%
4b	Begrotingstotaal (lasten prim. begroting)	16.223	15.685
4	Renterisiconorm	3.245	3.137

Uit voorgaande tabel blijkt dat gemeente Mook en Middelaar ruim binnen de gestelde renterisiconorm blijft.

Rentebeheer

Rentelasten

In deze jaarrekening is een rentelast opgenomen voor de langlopende lening o/g van de BNG. Dit betreft een lening met een vast rentepercentage van 5,58%. Er wordt geen (administratieve) rente meer over het eigen vermogen berekend. De rentelast over de langlopende lening bedraagt € 62k.

Renteresultaat en rentetoerekening

Het renteresultaat is het saldo van de netto rentekosten en de rente die wordt doorberekend aan de producten.

Toerekening rente

a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€	63
b	De externe rentebaten (idem)	-/- €	22
	Saldo rentelasten en rentebaten		41
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	0
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	0
c3	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend		0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		41
d	Rente over eigen vermogen		0
1			
d	Rente over voorzieningen		0
2			
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		41
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	66
f	Renteresultaat op het taakveld Treasury		-25

Rente wordt alleen toegerekend aan de taakvelden Riolerings en Afval, waarbij kosten middels een heffing integraal worden verhaald. De investeringen op deze twee taakvelden worden op basis van een vast percentage van 3% annuïtair afgeschreven (€ 66k). Alle overige investeringen worden met 0% rente lineair afgeschreven. De rentebaat is met ingang van 2020 vervallen. De rentelast neemt jaarlijks af en is vanaf 2026 nihil.

Liquide middelen

Kasgeldlimiet (Fido)

De kasgeldlimiet geeft een maximumbedrag aan dat de betreffende gemeente aan kort geld mag aantrekken. De omvang bedraagt een in de 'Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden' vastgelegd percentage van het totaal van de jaarbegroting. Sinds 2005 is dit percentage vastgesteld op 8,5% en is tot nu toe ongewijzigd.

bedragen x € 1.000

Kasgeldlimiet	
Omvang primitieve begroting per 1 januari 2019 (= grondslag)	16.223
1. Toegestane kasgeldlimiet	
- In procenten van de grondslag	8,50%
- In bedrag van de grondslag	1.379
2. Omvang vlottende korte schuld	
- Opgenomen gelden korter dan 1 jaar	0
- Schuld in rekening-courant	0
- Gestorte gelden van derden korter dan 1 jaar	0
- Overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld	0
Totale omvang van de vlottende schuld	0
3. Vlottende middelen	
- Contante gelden in kas	2
- Tegoeden in rekening-courant (bank)	130
- Overige uitstaande gelden korter dan 1 jaar (SKB)	6.036
Totale omvang van de vlottende middelen	6.168
4. Toets kasgeldlimiet	
- Totaal netto vlottende schuld (2)-(3)	-6.168

2.1. Jaarverslag

- Toegestane kasgeldlimiet (1)	1.379
Ruimte (+)/Overschrijving (-) = (1)-(4)	7.547

Dit betekent dat we nog voor ruim € 7,5 miljoen kort geld mogen aantrekken om binnen de kasgeldlimiet te blijven.

Bovenstaand overzicht betreft de stand per 31 december 2019. De kasgeldlimiet wordt per kwartaal gemonitord, waarbij steeds wordt uitgegaan van de gemiddelde netto vlottende schuld van drie maanden.

<i>bedragen x € 1.000</i>				
Liquiditeitspositie	1e kwartaal 2019	2e kwartaal 2019	3e kwartaal 2019	4e kwartaal 2019
(a) Kasgeldlimiet	1.379	1.379	1.379	1.379
(b) Gemiddelde netto vlottende schuld	-5.785	-6.190	-7.462	-6.672
<i>Ruimte onder de kasgeldlimiet (a)-(b)</i>	7.164	7.569	8.841	8.051

Uit bovenstaand overzicht blijkt onder (b) dat Mook en Middelaar op dit moment overliquide is (negatieve schuld) en in 2019 geen kort geld aan heeft hoeven trekken. De overtollige liquide middelen worden (verplicht) aangehouden in 's Rijks Schatkist. Daarnaast kan worden afgeleid dat Mook en Middelaar ruimschoots onder de kasgeldlimiet blijft en er dus ruimte is voor het aantrekken van kort geld.

Liquiditeitenplanning

Raming

In de Programmabegroting wordt jaarlijks op begrotingsbasis een meerjarenliquiditeitenplanning opgenomen. De geraamde cijfers over 2019 bedragen:

<i>bedragen x € 1.000</i>	
Inkomsten en uitgaven	Primitieve begroting 2019
Beginsaldo liquiditeiten (conform raming begroting)	6.516
Bij:	
Inkomsten volgens exploitatie	15.552
<i>Subtotaal</i>	15.552
Af:	
Uitgaven volgens exploitatie	15.093
Uitgaven voor investeringen	0
Mutaties leningen	182
Aanwending voorzieningen	176
<i>Subtotaal</i>	15.451
Totaal (conform raming)	6.617

Realisatie

In de Jaarstukken wordt op het eind in onderdeel 2.2.5 een kasstroomoverzicht vermeld, waarbij het stelsel van baten en lasten wordt omgezet in een stelsel van inkomsten en uitgaven. Een korte samenvatting van het werkelijke verloop van de liquiditeiten is aangegeven in onderstaand overzicht:

<i>bedragen x € 1.000</i>	
Kasstroomoverzicht	Realisatie 2019
Beginsaldo liquiditeiten (inclusief uitzetting in 's Rijks Schatkist)	7.369
Inkomsten -/- uitgaven op operatiebasis	-/- 864
Saldo investeringskastroom	-/- 456
Saldo financieringskastroom	120
Saldo 31 december	6.168

Er zijn in 2019 geen extra financieringsmiddelen aangetrokken en er is geen overschrijding geweest van de kredietlimiet. Overtollige financieringsmiddelen zijn ondergebracht bij 's Rijks Schatkist in verband met het verplicht 'schatkistbankieren'.

EMU-Saldo

Binnen de Europese en Monetaire Unie wordt dezelfde definitie gebruikt voor het begrotingssaldo, namelijk het EMU-saldo. Het EMU-saldo van een lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. In het verdrag van Maastricht (1992) is afgesproken dat het EMU-tekort van een land maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product mag zijn. Van dit tekort nam het Rijk 2,5% voor zijn rekening en de decentrale overheden 0,5%. Naar aanleiding van het Bestuurlijke overleg tussen Rijk en decentrale overheden was het aandeel over 2016 voor alle decentrale overheden samen verlaagd naar 0,4% van het BBP. Vanaf 2017 is de norm verder verlaagd naar 0,3% van het BBP. Op grond van het BBV is het verplicht om het EMU-saldo in de Programmabegroting te vermelden en maakt het onderdeel uit van de Uitvoeringsinformatie voor derden (IV3). Het EMU-saldo is niet van toepassing op de Jaarstukken.

2.1.18. Paragraaf Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder

Burgemeester Gradisen

Wettelijk kader

Begroting

Deze paragraaf bevat op grond van artikel 14 BBV ten minste het inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Daarnaast bevat deze paragraaf op grond van artikel 20 'Financiële verordening gemeente Mook en Middelaar 2019':

- a) de budgetten voor de raad;
- b) de budgetten voor de griffie;
- c) de budgetten voor de rekenkamer(commissie); en
- d) de budgetten voor de accountant.

Jaarverslag

Op grond van artikel 26 BBV bevat deze paragraaf in het jaarverslag de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige paragraaf in de begroting is opgenomen.

Personeel en organisatiebeleid

Doorontwikkeling organisatie en HR-strategie

In 2018 is de notitie Doorontwikkeling en de hieraan gekoppelde HR-strategie vastgesteld.

Doorontwikkeling van de organisatie is een continu proces. Dit vraagt voortdurende alertheid op zich aandienende ontwikkelingen, aandacht voor de vraag hoe hierop in te spelen, doelen en visies bij te stellen. Enerzijds verlangt dit actie voor de korte termijn, anderzijds is het ook van belang om een visie te ontwikkelen over hoe, als stip op de horizon, onze organisatie er op de langere termijn uit zou kunnen zien.

De ontwikkelingen op het gebied van samenwerkingsverbanden, duurzaamheid, zaakgericht werken, digitalisering, burgerparticipatie, wijkgerichte aanpak, dienstverleningsconcept en het denken en handelen 'van buiten naar binnen' zijn nog altijd van invloed op onze organisatie. Maar ook externe factoren als de continuering van de decentralisaties, onder andere op Sociaal Domein, en de invoering van de Omgevingswet en risico's van ondermijning vragen voortdurende aandacht en aanpassing. Daarnaast is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) begin 2020 in werking getreden. Als gevolg daarvan is de rechtspositie van ambtenaren gewijzigd. Niet langer het ambtenarenrecht, maar het civiele recht is van toepassing op de arbeidsverhoudingen. Alle lokale regelingen zijn aangepast aan de civiele regelgeving en opnieuw vastgesteld in 2020. Tevens zijn het Integriteitsbeleid en de daarbij behorende gedragscode 2020 vastgesteld.

Overige aandachtspunten zitten met name in de organisatiecultuur. Richtinggevend voor de langere termijn is de Toekomstvisie 2030. Realisering van deze visie vraagt aanpassing van de organisatie. De basis is de wijze waarop we als organisatie en als individu in ons werk staan. We maken heldere afspraken met elkaar, weten over en weer wat we van elkaar kunnen verwachten, spreken elkaar aan op onze verantwoordelijkheden en zijn positief-kritisch ten opzichte van elkaar. Resultaatgerichtheid is hierbij essentieel, daarvoor is duidelijke en consequente sturing van belang. Taakvolwassenheid, zelfstandigheid, zelfverzekerdheid, verantwoordelijkheid en zakelijkheid zijn hierbij belangrijke aspecten die nadere ontwikkeling behoeven. In 2019 zijn hierin stappen gezet, maar deze ontwikkeling behoeft de komende jaren aandacht.

Medewerkers dienen eigenaarschap te tonen door verantwoordelijkheid te nemen voor hun taken en hun eigen aandeel in de organisatie. Een medewerker is verantwoordelijk voor eigen prestaties, loopbaan, vitaliteit en ontwikkeling. De organisatie vervult hierin een ondersteunende rol.

Duurzaamheid is een belangrijk thema. Medewerkers dienen zo vitaal mogelijk aan de slag te zijn en te blijven. Door de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd en vergrijzing, is hiervoor extra aandacht in de vorm van maatwerk. In 2019 is een opleidingsplan vastgesteld. Daarmee is een start gemaakt met de ontwikkeling naar taakvolwassenheid en eigen verantwoordelijkheid. Deze investering wordt in 2020 verder voortgezet. Hierbij is ook aandacht voor mobiliteit, wat geen doel op zich is. Leren en ontwikkelen staan centraal en ontwikkeling kan (externe) mobiliteit bevorderen. De Risico-inventarisatie en -evaluatie (Ri&E) die in 2017 is uitgevoerd, is in 2019 op basis van prioriteiten opgepakt door de Arbo-werkgroep. In 2019 heeft een Preventief Medisch Onderzoek (PMO) plaatsgevonden. De resultaten zijn daar waar nodig opgepakt en worden verder uitgewerkt.

Verder worden de werkprocessen zoveel mogelijk lean en effectief ingericht. In de basis zal ieders rol duidelijk en helder zijn, maar we moeten in staat zijn om snel te schakelen en vlot en soepel op ontwikkelingen inspelen. De formatie zal zodanig flexibel moeten zijn dat soepel kan worden gereageerd op de veranderende vraag. Hiervoor is Strategische Personeelsplanning in 2019 ingezet en deze wordt nader uitgewerkt in 2020. Met de inzet van HR-instrumenten wordt ervoor gezorgd dat de juiste persoon op het juiste moment op de juiste plaats binnen de organisatie aanwezig is en wordt kennis geborgd. Telkens wordt afgewogen of een taak binnen de organisatie uitgevoerd kan worden, indien dit niet mogelijk is komt de flexibele schil in beeld. Waarbij in 2019 de lijn is ingezet dat tijdelijke functies de voorkeur hebben boven inzet vanuit de flexibele schil.

Conclusie

De doorontwikkeling vraagt om taakvolwassen medewerkers die resultaatgericht en flexibel zijn. Daarnaast moet de organisatie kwalitatief en kwantitatief op niveau zijn. Van belang is om hierin te blijven investeren. De conclusie luidt dat investering in kwaliteit (mens en middelen) noodzakelijk is.

Huisvesting

Naar huidige inschatting is voor een totale verduurzaming van het gemeentehuis een aanzienlijke investering nodig. Een adviesbureau werkt een advies uit met een inschatting van het benodigde budget. Daarbij wordt tevens gekeken naar mogelijkheden om de functionaliteit van het gemeentehuis, die gerelateerd is aan de doelstellingen van de gemeente, te verbeteren.

Informatisering / automatisering

Digitalisering / informatievoorziening

Digitalisering speelt een cruciale rol in de wijze waarop we in de nabije toekomst inspelen op de behoeften van onze inwoners en de wijze waarop we de dienstverlening aan onze inwoners vormgeven. Bijna alles hangt met digitalisering samen: processen kunnen efficiënter en effectiever verlopen en informatie kan sneller beschikbaar komen en gemakkelijker toegankelijk worden gemaakt. Daarnaast heeft het indirect effect op de werkdruk, het maakt ons als organisatie veel flexibeler vanwege de toegankelijkheid van informatie.

In 2019 zijn beleidsmedewerkers en bestuurders, voor zover dit nog niet het geval was, uitgerust met laptops of I-pads. Hierdoor is de toegankelijkheid tot informatie verbeterd én tevens, als gevolg van minder gegevens op papier, de vertrouwelijkheid van gegevens beter georganiseerd. Ook de duurzaamheid is gediend met minder gebruik van papier.

Zaakgericht werken

In 2019 is het zaakgericht registreren en werken succesvol uitgerold binnen de organisatie. Diverse medewerkers moeten nog beter vertrouwd raken met het zaakgericht werken binnen Corsa. Ook moeten de geautomatiseerde koppelingen met de hoofdapplicaties van het sociaal en het ruimtelijk domein nog worden gerealiseerd. Deze ontwikkelingen leiden tot een verdere invoering van het digitaal werken.

iBabs

Gemeenteraad en raadscommissies zijn in de loop 2019 bekend en vertrouwd geraakt met de vergaderapplicatie iBabs. Hierdoor kunnen bestuurders middels één programma documenten lezen, aantekeningen maken en delen, en documenten archiveren. Er wordt nog gewerkt aan het verbeteren van de zoekfunctie.

E-facturering

Elektronisch factureren (e-facturering) betreft het digitale factureringsproces, waarbij digitaal ontvangen facturen (in xml-formaat) automatisch verwerkt kunnen worden in de financiële administratie. Automatische verwerking vermindert de kans op fouten en versnelt het betalingsproces. De gemeente Mook en Middelaar kan vanaf oktober 2019 e-facturen verwerken. In 2020 worden ondernemers (leveranciers) actief benaderd om gebruik te maken van e-facturering.

Budgetten

Overzicht budgetten raad

Op grond van de financiële verordening 2019 worden de volgende budgetten in deze paragraaf vermeld:

Tabel budgetten raad

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroot primitief	Begroot na wijziging	Realisatie 2019
Raad	73	206	208
Raadscommissies	6	6	3
Griffie	140	129	124
Rekenkamer(commissie)	0	0	0
Accountant (incl. VIC)	40	42	52
Totaal	260	383	386

De vergoeding voor de raadsleden is verhoogd als gevolg van het indelen van de kleinere gemeenten in een hogere inwonersklasse (tot 40.000 inwoners).

2.1.19. Paragraaf Verbonden partijen

Portefeuillehouder

Burgemeester Gradisen, wethouders Wienhoven, Peters en Baneke.

Wettelijk kader

Begroting

Deze paragraaf bevat op grond van artikel 15, lid 1 BBV ten minste:

- de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 - gemeenschappelijke regelingen;
 - vennootschappen en coöperaties;
 - stichtingen en verenigingen en;
 - overige verbonden partijen;
- de lijst van verbonden partijen.

Op grond van artikel 15, lid 2 BBV bevat de hierboven vermelde lijst van verbonden partijen ten minste de volgende informatie:

- de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- de eventuele risico's, als bedoeld in artikel 11, eerste lid, onderdeel b BBV, van de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente. Dit betreffen risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Op grond van artikel 21 'Financiële verordening gemeente Mook en Middelaar 2019' hoeven er, naast de wettelijk verplichte onderdelen, geen aanvullende gegevens vermeld te worden in deze paragraaf.

Jaarverslag

Op grond van artikel 26 BBV bevat deze paragraaf in het jaarverslag de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige paragraaf in de begroting is opgenomen.

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft. Onder bestuurlijke relatie wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie en/of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of wanneer financiële problemen bij de verbonden partijen kunnen worden verhaald op de gemeente.

Visie/beleid

Van belang is het Visiedocument 'Regionale oriëntatie en samenwerking' uit 2012. Hierin is vermeld dat waar het de regionale oriëntatie betreft, de samenwerking zal moeten plaatsvinden in de regio waarin de meeste inwoners van onze gemeente zich bewegen. Dat is de regio Nijmegen, met enerzijds de gemeente Nijmegen als centrumgemeente en anderzijds de gemeenten ten oosten en ten zuiden van Nijmegen: Berg en Dal en Heumen.

Mook en Middelaar heeft als zelfstandige Limburgse gemeente ook een zuidwaartse oriëntatie. Het college onderkent het belang van een goede samenwerkingsrelatie met de zuiderburen. Daarom participeert het college actief en loyaal op dossiers die enerzijds voortkomen uit een wettelijke taak en

anderzijds op dossiers die een logisch verband in het zuiden en een nadrukkelijke meerwaarde hebben voor onze gemeente.

Lijst van verbonden partijen

Mook en Middelaar participeert in diverse verbonden partijen. Deze verbonden partijen zijn onderverdeeld in vier wettelijk verplichte categorieën, te weten gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regelingen

Van een gemeenschappelijke regeling is sprake wanneer de besturen van twee of meer gemeenten samen een regeling treffen ter behartiging van één of meer belangen van die gemeenten. Hieronder worden de belangrijkste gemeenschappelijke regelingen beschreven waarin de gemeente Mook en Middelaar participeert.

Vennootschappen en coöperaties

Vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang is de gemeente Mook en Middelaar geheel of gedeeltelijk in het bezit van de aandelen van een aantal vennootschappen.

Stichtingen en verenigingen

Stichtingen en verenigingen zijn rechtspersonen die zijn opgericht met een bepaald doel. Verenigingen hebben leden, stichtingen niet. Stichtingen en verenigingen mogen winst maken, maar ze moeten de winst gebruiken voor het doel dat zij nastreven. Zij mogen de winst dus niet uitkeren aan oprichters, bestuurders of leden.

Overige verbonden partijen

Indien er sprake is van een samenwerkingsverband waarbij de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft, maar niet is gekozen voor een gemeenschappelijke regeling, vennootschap/ coöperatie of vereniging of stichting is er sprake van 'overige verbonden partijen'.

Overzicht verbonden partijen en deelnemersbijdragen 2019 per categorie:

Gemeenschappelijke regelingen

bedragen x € 1.000

Naam	Relatie met programma	Bijdrage 2019
Modulaire GR Regio Rijk van Nijmegen te Nijmegen	Samenleven en Zorgen	534
GR Euregio Rijn-Waal te Kleve	Werken, Samenleven en Zorgen, Gezond leven, Wonen	2
GO Regio Arnhem Nijmegen	Verplaatsen, Werken, Gezond leven, Wonen	15
GR Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen (MARN) te Nijmegen	Gezond leven	0
GR Veiligheidsregio Limburg-Noord te Venlo (incl. GGD)	Beschermen	478
BVO Intergemeentelijke Werkvoorziening Gennep, Mook en Middelaar (IWGM) te Gennep	Samenleven en zorgen	552
BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen te Arnhem	Leren, Samenleven en zorgen	283
GR Regionale Uitvoeringsdienst Limburg Noord (RUD LN)	Beschermen	23

Vennootschappen en coöperaties

bedragen x € 1.000

Naam	Relatie met programma	Bijdrage 2019
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) te 's-Gravenhage	n.v.t. (dividend)	0
NV Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) te Maastricht	Gezond leven	0
Enexis Holding N.V.	Gezond leven (en dividend)	0
Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. te 's-Hertogenbosch	Afgeleide van Enexis	0
CBL Vennootschap B.V. te 's-Hertogenbosch	Afgeleide van Enexis	0
Vordering Enexis B.V. te 's-Hertogenbosch	Afgeleide van Enexis	0
Verkoop vennootschap B.V.	Afgeleide van Enexis	0
CSV Amsterdam B.V. te 's-Hertogenbosch	Afgeleide van Enexis	0
Inkoopcentrum Zuid te Echt	-	8
Leisurelands B.V.	Recreëren	0

Stichtingen en verenigingen

bedragen x € 1.000

Naam	Relatie met programma	Bijdrage 2019
Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders in Limburg binnen Essent N.V. (VEGAL)	Afgeleide van Enexis	0

Overige verbonden partijen

bedragen x € 1.000

Naam	Relatie met programma	Bijdrage 2019
Geen		

• Gemeenschappelijke regelingen

In onderstaande tabellen zijn standaard de financiële gegevens uit jaarrekeningen 2019 van de verbonden partijen opgenomen. Als deze ontbreken, bijvoorbeeld in verband met het eerder opstellen van de Jaarstukken 2019 van Mook en Middelaar, dan wordt vermeld dat de gegevens niet beschikbaar zijn (N/b).

Alle bedragen zijn vermeld in duizendtallen (letter k)

Modulaire Gemeenschappelijke regeling Regio Rijk van Nijmegen te Nijmegen	
<i>Doel</i>	De MGR is een samenwerkingsverband, ingesteld om de belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen door afstemming en samenwerking binnen de regio Nijmegen. De eerste module van de MGR is gevormd door het Regionale Werkbedrijf. Per 1 januari 2016 is de module ICT toegevoegd aan de MGR onder de naam ICT-Rijk van Nijmegen (iRvN).
<i>Betrokkenen</i>	Beuningen, Berg en Dal, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen.
<i>Financieel belang</i>	Het uitgangspunt is dat deelnemende gemeenten voor wat betreft re-integratie, het gehele participatiebudget overdragen aan het Werkbedrijf.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het algemeen bestuur van de MGR wordt gevormd door leden van de raad of het college van B&W van de deelnemende gemeenten. Mook en Middelaar heeft 6 van de 200 stemmen. Het belang dat de gemeente Mook en Middelaar heeft in de MGR is

2.1. Jaarverslag

Modulaire Gemeenschappelijke regeling Regio Rijk van Nijmegen te Nijmegen		
	gedurende 2019 ongewijzigd gebleven. Burgemeester Gradisen en wethouder Peters zitten in het algemeen bestuur.	
<i>Ontwikkelingen</i>	De eerste module van de MGR, het Regionale Werkbedrijf is per 1 januari 2015 operationeel. Per 1 januari 2016 is de MGR aangepast in verband met de integratie van SW-bedrijf Breed en toevoeging van de module ICT. Vastgelegd is dat Mook en Middelaar haar verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de voormalige Wet sociale werkvoorziening zoals deze gold voor 1 januari 2015 niet heeft gepositioneerd in de MGR maar in een andere gemeenschappelijke regeling (IWGM) en derhalve niet aansprakelijk is voor eventuele tekorten bij Breed. Het regionaal arbeids- en re- integratiebeleid 'Werk voorop' is voor de jaren 2020 tot en met 2023 vastgesteld. Dit biedt de basis voor het afsluiten van een dienstverleningsovereenkomst. Met het oog op continuïteit en zekerheid is streven we naar een meerjarige overeenkomst.	
<i>Risico's</i>	De MGR heeft een risico-inventarisatie gehouden. Omdat de MGR geen eigen vermogen aanhoudt (algemene reserve voor risico's) worden de risico's doorgeschoven naar de deelnemende gemeenten die deze risico's in hun eigen risicoparagraaf kunnen opnemen.	
	01-01-2019	31-12-2019
<i>Eigen vermogen</i>	€ 0k	€ 0k
<i>Vreemd vermogen</i>	€ 22.173k	€ 21.781k
<i>Resultaat boekjaar</i>		€ 0k

Gemeenschappelijke Regeling Euregio Rijn-Waal te Kleve	
<i>Doel</i>	De Euregio Rijn-Waal wil met haar werk bijdragen aan de eenwording van Europa. Tegelijkertijd wordt gestreefd naar een sterke economische, sociale en maatschappelijke positie van de regio middels het realiseren en stimuleren van grensoverschrijdende samenwerking in het Duits-Nederlandse grensgebied. De werkvelden zijn ruimtelijke structuur, economie, technologie en innovatie, milieu, natuur en landschap, kwalificering en arbeidsmarkt, sociaal-culturele integratie.
<i>Betrokkenen</i>	De Euregio Rijn-Waal is een samenwerkingsverband met leden uit de Nederlandse provincies Gelderland, Noord-Brabant en Limburg, de Duitse stad Duisburg en de Kreisen Kleve en Wesel. De leden zijn gemeenten (waaronder de gemeente Mook en Middelaar), regionale overheden en andere publiekrechtelijke organisaties zoals de Kamer van Koophandel.
<i>Financieel belang</i>	De gemeente betaalt aan jaarlijkse contributie circa € 3k.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het hoogste orgaan van de Euregio Rijn-Waal is de Euregioraad, die verantwoordelijk is voor alle activiteiten van de Euregio Rijn-Waal. Burgemeester Gradisen en raadslid Wijers hebben zitting in deze raad. De gemeente Mook en Middelaar heeft 2 van 136 stemmen. Het bestuurlijk belang is gedurende 2019 niet gewijzigd.
<i>Ontwikkelingen</i>	In de vergadering van 22 november 2018 heeft de Euregioraad besloten de actuele Strategische Agenda van de Euregio Rijn-Waal te herijken. Daartoe werd begin 2019 in een eerste stap geïnterviewd in hoeverre de doelstellingen uit de Strategische Agenda tot nu toe gerealiseerd konden worden. Er wordt naar gestreefd om de geactualiseerde agenda in november 2020 door de Euregioraad te laten vaststellen. De Euregio Rijn-Waal streeft naar een transparante grensoverschrijdende arbeidsmarkt. Om dit doel te bereiken is er op initiatief van de Euregio Rijn-Waal op 24 januari 2020 in Arnhem besloten om een arbeidsmarktplatform voor de Euregio Rijn-Waal op te richten. In drie werkgroepen, te weten arbeidsbemiddeling, onderwijs en informatie en communicatie zullen concrete acties en maatregelen in samenwerking met de regionale belanghebbenden worden ontwikkeld. De projectontwikkeling in het kader van het programma INTERREG V A Deutschland-Nederland verloopt voorspoedig. Tot nu toe zijn er 38 projecten door de INTERREG-stuurgroep goedgekeurd; 9 bovenregionale projecten en 29 regionale projecten met een totaal volume aan EU-middelen van € 64,4 miljoen.
<i>Risico's</i>	De deelnemende gemeenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het financiële beleid. Een groot deel van de werkorganisatie wordt gefinancierd uit de budgetten voor technische bijstand van INTERREG programma's. De projectsubsidies worden vanuit Brussel verstrekt via het Comité van Toezicht van INTERREG op basis van het daartoe

Gemeenschappelijke Regeling Euregio Rijn-Waal te Kleve		
	opgestelde toetsingskader. Uitgaven vinden plaats op grond van Europese regelgeving. Cofinanciering is afkomstig van overheden aan beide zijden van de grens. De financiële risico's voor de Interregsubsidies liggen bij de Bezirksregierung Düsseldorf en het Ministerie van Economische Zaken.	
	01-01-2019	31-12-2019
Eigen vermogen	€ 1.459k	€ 2.708k
Vreemd vermogen	€ 2.708k	€ 3.614k
Resultaat boekjaar	€ 192k	

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen		
Doel	Doelstelling van het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) – als opvolger van de geliquideerde Stadsregio - is een structurele verbetering realiseren van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen, in zowel nationaal als internationaal perspectief. Het gemeenschappelijk orgaan werkt intensief samen met de Stichting Economic Board en Bureau Brussel. Met name richt het GO zich op een regionale afstemming van beleid op de domeinen wonen, mobiliteit, economie en duurzaamheid.	
Betrokkenen	Het GO is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Rijnwaarden, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.	
Financieel belang	De bijdrage voor de gemeente Mook en Middelaar bedroeg in 2019 € 1,88 per inwoner.	
Bestuurlijk belang	Het hoogste orgaan van het GO is het Bestuurlijk Overleg (BO) waarvan burgemeester Gradisen lid is. Verder biedt het GO een platform voor overleg en afstemming middels portefeuille-overleggen op het gebied van economie, wonen, mobiliteit en duurzaamheid. Mook en Middelaar heeft 1 van de 19 stemmen.	
Ontwikkelingen	<p>In 2019 is gestart met de versterking van de regio Arnhem-Nijmegen. We werken in dit proces aan de ontwikkeling van een gezamenlijke visie, een regionale agenda en een bijpassende nieuwe werkwijze.</p> <p>Als tussenstap in dit proces bieden wij u hierbij de Contourennotitie Versterking Regio Arnhem-Nijmegen aan. Wij willen u vragen de komende maanden met uw college en raad in gesprek te gaan over de ontwikkelingsrichtingen die we in de notitie schetsen. Ook willen we over deze contouren in gesprek met partners in de regio. Daarna - eind maart/begin april - komen we met het definitieve voorstel.</p> <p>Versterking van de regionale samenwerking is nodig vanwege een dubbele urgentie: slagkracht organiseren voor de opgaven die op de regio afkomen én het tot stand brengen van een transparante en democratisch gelegitimeerde regionale besluitvorming. Het ingezette proces moet leiden tot een sterkere regio, met één visie, één agenda en één gezicht naar buiten. De regio heeft een bleek profiel en benut haar potenties onvoldoende. Er komen grote opgaven op de regio af die een aanpak vereisen die boven de lokale gemeenten uitstijgt. De opgaven en ambities voor deze regio zijn zodanig groot en veelomvattend dat ze om een meer integrale en krachtiger besturing vragen.</p>	
Risico's	Geen	
	01-01-2019	31-12-2019
Eigen vermogen	€ 147k	€ N/b
Vreemd vermogen	€ 63k	€ N/b
Resultaat boekjaar	€ 84k	

2.1. Jaarverslag

Gemeenschappelijke regeling Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen (MARN) te Nijmegen		
<i>Doel</i>	Ondersteuning en behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten ter bescherming van het milieu, waaronder begrepen een doelmatige en milieuhygiënisch verantwoorde verwijdering van afvalstoffen.	
<i>Betrokkenen</i>	Gemeenten Beuningen, Druten, Heumen, Berg en Dal, Mook en Middelaar, Nijmegen, West Maas en Waal, Wijchen.	
<i>Financieel belang</i>	Indien de ARN in enig jaar winst maakt, wordt door de aandeelhouders besloten op welke wijze verrekening plaatsvindt met de deelnemende gemeenten. In 2018 is over 2017 een bedrag ontvangen van € 14k.	
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het Algemeen Bestuur bestaat uit 8 leden, bestaande uit de portefeuillehouders Afval van de deelnemende gemeenten. Voor Mook en Middelaar maakt wethouder Wienhoven deel uit van dit bestuur. Mook en Middelaar heeft 2 van de 21 stemmen.	
<i>Ontwikkelingen</i>	Geen.	
<i>Risico's</i>	De MARN houdt geen weerstandsvermogen aan, anders dan de post onvoorzien in de exploitatie. Bij tekorten die niet opgevangen kunnen worden, zullen de deelnemende gemeenten naar rato bijdragen in het tekort. Het risico dat de MARN in de BV ARN is beperkt tot de waarde van de aandelen.	
	01-01-2019	31-12-2019
<i>Eigen vermogen</i>	€ 10.711k	€ 10.309k
<i>Vreemd vermogen</i>	€ 2.107k	€ 1.874k
<i>Resultaat boekjaar</i>		€ 161k

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Limburg-Noord te Venlo	
<i>Doel</i>	Het bevorderen van een zo optimaal mogelijke eenduidige en gelijkwaardige dienstverlening op het terrein van de veiligheid aan alle inwoners in het regionale verzorgingsgebied Limburg-Noord.
<i>Betrokkenen</i>	15 deelnemende gemeenten in de regio Limburg-Noord. Gemeente Mook en Middelaar, Gennep, Bergen, Venray, Horst aan de Maas, Venlo, Beesel, Peel en Maas, Roermond, Weert, Nederweert, Maasgouw, Roerdalen, Leudal en Echt-Susteren
<i>Financieel belang</i>	De gemeente levert een bijdrage per inwoner per jaar verdeeld over diverse kostenposten. De gemeentelijke bijdrage voor de gemeente Mook en Middelaar bedroeg in 2019 ongeveer € 478k.
<i>Bestuurlijk belang</i>	De burgemeester van Mook en Middelaar is lid van het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Limburg-Noord. Mook en Middelaar heeft 1 van de 15 stemmen.
<i>Ontwikkelingen</i>	De paraatheid van de brandweer heeft de hoogste prioriteit. Op verschillende plaatsen in de regio kost het steeds meer moeite om, vooral overdag, paraat te zijn. In 2019 is, vooruitlopend op een structurele oplossing, ingezet op verhoging van de paraatheid door aanvullende inzet van vrijwilligers, extra formatie beroepskrachten en overuren. Daarnaast is de erfenis uit het verleden, zoals boventaligheid uit beroepsziekte en het sluiten van een werkplaats, zichtbaar. De meerkosten in 2019 zijn met incidentele maatregelen gedekt door met name het opleidings- en oefenprogramma voor één jaar stevig in te perken. Dat zijn aangrijpende maatregelen die niet structureel kunnen worden ingezet, omdat dat de geoefendheid van de brandweer aantast. De knelpunten zijn in de begroting van 2020 opgelost. De intentie is na besluitvorming rond de helft van het voordelig saldo 2019 terug te betalen aan de gemeenten.
<i>Risico's</i>	<p>De GGD kampt met druk op de productie door krapte op de arbeidsmarkt. Het aantrekken van jeugdartsen en forensisch artsen is lastig. Een oplossing kan zijn het overdragen van taken van artsen aan verpleegkundigen. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd staat dat toe, mits verpleegkundigen zijn geschoold voor het uitvoeren van die specifieke taken. Het ziekteverzuim onder verpleegkundigen binnen de jeugdgezondheidszorg is hoog. Dat maakt het oplossen van het capaciteitsknelpunt nog nijpender.</p> <p>Door een uitspraak van het Europese Hof van Justitie rondom een Belgische brandweervrijwilliger, staat de (rechts)positie van de vrijwilligers onder druk. In Nederland is er weinig onderscheid tussen vrijwilliger en beroeps, waardoor deze</p>

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Limburg-Noord te Venlo		
	uitspraak ingrijpende financiële en inhoudelijke gevolgen kan hebben. Optie 1 is het omzetten van de vrijwilligersovereenkomst naar arbeidscontracten. Optie 2 is het aanpassen van de opleiding en het takenpakket van vrijwilligers, zodat een fundamenteel verschil ontstaat ten opzichte van beroepsmedewerkers. Landelijk en in Europees verband wordt gekeken naar de financiële en inhoudelijke gevolgen en mogelijkheden van de uitspraak van het Europees Hof van Justitie.	
	01-01-2019	31-12-2019
Eigen vermogen	€ 2.809k	€ 3.771k
Vreemd vermogen	€ 50.702k	€ 49.836k
Resultaat boekjaar	€ 646k	

Gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke Werkvoorziening Gennep, Mook en Middelaar (IWGM) te Gennep		
Doel	Inwoners van de gemeenten Gennep en Mook en Middelaar, die in het reguliere arbeidsproces niet of moeilijk aan de slag komen, een beschermde werkplek geven in het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) bij Intos, de werkorganisatie van de IWGM.	
Betrokkenen	De participerende gemeenten zijn Gennep en Mook en Middelaar.	
Financieel belang	De gemeente betaalt voor de verleende diensten. Voor de verdeling van de secretariaatskosten van de gemeenschappelijke regeling wordt de verdeelsleutel 30/70 aangehouden. Voorts is de gemeente verantwoordelijk voor eventuele nadelige exploitatieresultaten. Deze worden berekend op basis van het aantal fte's in WSW-verband werkzaam.	
Bestuurlijk belang	Betrokken portefeuillehouder maakt deel uit van het algemeen bestuur. De gemeente Mook en Middelaar is vertegenwoordigd door wethouder Peters. Mook en Middelaar heeft 1 van de 2 stemmen.	
Ontwikkelingen	De GR IWGM is inmiddels omgevormd tot een bedrijfsvoeringsorganisatie. Daardoor is de bestuurlijke belasting fors teruggedrongen.	
Risico's	11% van de tekorten van IWGM komen voor rekening van onze gemeente plus 30% van de beheerskosten. Bij de presentatie van de jaarrekening van IWGM worden deze definitief bekend gemaakt. Op basis van het concept jaarverslag 2019 is de verwachte bijdrage in het exploitatietekort € 74k en de bijdrage in de beheerskosten is naar verwachting € 5k.	
	01-01-2019	31-12-2019
Eigen vermogen	€ 0k	€ 0k
Vreemd vermogen	€ 1.287k	€ 1.261k
Resultaat boekjaar	€ 0	

Gemeenschappelijke regeling Doelgroepenvervoer Regio -Nijmegen te Arnhem	
Doel	Het doel van de GR Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem - Nijmegen is: Samenwerking op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer teneinde de kwaliteit van dienstverlening naar zowel de eigen organisaties als de inwoners te vergroten alsmede kosten te besparen en de efficiency te verhogen.
Betrokkenen	Het GR is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Arnhem, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Berg en Dal, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Financieel belang	
Bestuurlijk belang	Het hoogste orgaan van de GR is het Bestuur waarvan wethouder Baneke lid is. Het bestuur heeft tot taak de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van

2.1. Jaarverslag

Gemeenschappelijke regeling Doelgroepenvervoer Regio -Nijmegen te Arnhem		
	doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer door de deelnemers. De gemeente Mook en Middelaar heeft 1 van 19 stemmen.	
Ontwikkelingen	De GR is sinds 1 september 2016 operationeel. De gemeente Mook en Middelaar heeft hierin het Wmo-vervoer en het leerlingenvervoer ondergebracht. Per 1 augustus 2020 lopen de contracten af. De aanbesteding voor de nieuwe contractperiode is inmiddels afgerond.	
Risico's	De financiering van de vervoersorganisatie heeft deels een open eind karakter. De kosten zijn mede afhankelijk van het aantal cliënten en het aantal kilometers die deze reizen. De demografische ontwikkelingen leidden de afgelopen jaren tot een stijging.	
	01-01-2019	31-12-2019
Eigen vermogen	€ 0k	€ 0k
Vreemd vermogen	€ 8.796k	€ 8.669k
Resultaat boekjaar	€ Nadeel 224k	

Gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Limburg Noord (RUD LN)		
Doel	Waarborgen van een goede kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving.	
Betrokkenen	16 Noord-Limburgse gemeenten en de Provincie Limburg.	
Financieel belang	De kosten van de GR worden via een vaste verdeelsleutel berekend aan de deelnemers. Een eventueel positief exploitatiesaldo in enig jaar moet worden terugbetaald aan de deelnemers.	
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de GR RUD LN bestaat uit de portefeuillehouders van alle deelnemende organisaties. Voor Mook en Middelaar maakt de burgemeester deel uit van dit bestuur.	
Ontwikkelingen	De GR is gestart per 1-1-2018.	
Risico's	De risico's voor GR RUD LN zijn vooralsnog beperkt en het vormen van een eigen risicoreserve is nu niet noodzakelijk. Wel is het opnemen van een post voor onvoorziene uitgaven in de begroting voorzien om financiële tegenvallers te dekken.	
	01-01-2019	31-12-2019
Eigen vermogen	€ 334k	€ 334k
Vreemd vermogen	€ 1.372k	€ 1.658k
Resultaat boekjaar	€ 225k	

- Vennootschappen en coöperaties**

Het belang (de hoogte van de deelneming) is bij alle vennootschappen en coöperaties gedurende het jaar 2019 gelijk gebleven. Er zijn geen aandelen aan- of verkocht.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) te 's-Gravenhage	
Doel	De BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De BNG Bank stelt de publieke sector in staat maatschappelijke doelstellingen te realiseren.
Betrokkenen	De bank is een naamloze structuurvennootschap. De aandeelhouders zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.
Financieel belang	De gemeente Mook en Middelaar bezit 123.708 aandelen, van de 55.690.720 aandelen, à € 2,50 per stuk. In 2018 is voorgesteld om 37,5% van de beschikbare winst na belasting uit te keren. In 2019 over 2018 is € 352.567 dividend ontvangen. Over 2019

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) te 's-Gravenhage		
	bedraagt de dividenduitkering op onze aandelen € 157.109 (na besluit AVA op 16 -4-2020).	
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar heeft als aandeelhouder stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders (1 stem per aandeel). Daarmee is ons aandeel 0,2221%.	
<i>Ontwikkelingen</i>	Door de effecten van Covid-19 zijn de financiële markten sterk in beweging. Dit zal ook effecten hebben op de activiteiten van de BNG.	
<i>Risico's</i>	Het aangaan en beheersen van risico's is inherent aan de bedrijfsvoering van een bank. Zonder het accepteren van een bepaalde mate van krediet-, markt-, liquiditeits- en operationeel risico is het voeren van een bankbedrijf niet mogelijk. Daarnaast is er sprake van strategisch risico. In 2016 is een nieuwe afdeling Capital Management opgericht die direct aan de Raad van Bestuur rapporteert. Hiermee krijgt het kapitaalbeleid structureel meer aandacht en is proactief kapitaalbeheer, inclusief het anticiperen op wijzigende regelgeving, beter geborgd.	
	01-01-2019	31-12-2019
<i>Eigen vermogen</i>	€ 4.991.000k	€ 4.887.000k
<i>Vreemd vermogen</i>	€ 132.518.000k	€ 144.802.000k
<i>Resultaat boekjaar</i>	€ 163.000k	

N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) te Maastricht		
<i>Doel</i>	De vennootschap heeft ten doel de Provincie Limburg te voorzien in de behoefte aan leidingwater, voor drinkwater en andere doeleinden en daarmee samenhangende diensten. De vennootschap tracht het doel te bereiken door het winnen, het zuiveren, het opslaan, het inkopen, het transporteren, het distribueren en het leveren van water, alsmede het verrichten van diensten op genoemde terreinen.	
<i>Betrokkenen</i>	De aandelen zijn verdeeld over de Provincie Limburg en de Limburgse gemeenten. Bij de gemeenten is gekeken naar inwonersaantal voor de verdeling van de aandelen. Iedere gemeente heeft minimaal één aandeel in eigendom.	
<i>Financieel belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar bezit momenteel 3 aandelen van de 500 aandelen à € 4.538 per stuk. Het beleid van WML is om eventuele winst bij voorkeur aan te wenden tot versterking van het bedrijf en verwezenlijking van het doel van de vennootschap. Er wordt derhalve doorgaans geen dividend uitgekeerd.	
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar heeft als aandeelhouder stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders (1 stem per aandeel). Daarmee is ons aandeel 0,6%.	
<i>Ontwikkelingen</i>	Geen	
<i>Risico's</i>	Geen	
	01-01-2019 ¹⁾	31-12-2019 ²⁾
<i>Eigen vermogen</i>	€ 209.386k	€ 210.780k
<i>Vreemd vermogen</i>	€ 384.978k	€ 387.400k
<i>Resultaat boekjaar</i>	€ 2.240k	

1) Cijfers Jaarrekening 2018

2) Cijfers Meerjarennota 2019-2023

Verbonden partijen ontstaan n.a.v. verkoop aandelen Essent en Attero

In 2009 is besloten de aandelen in het productie- en leveringsbedrijf van Essent te verkopen aan energiebedrijf RWE. Netwerkbedrijf Enexis is hierbij eigendom gebleven van de publieke aandeelhouders. Daarnaast is een aantal Special Purpose Vehicles (SPVs) opgericht om de verkoop van Essent en Attero financieel verder af te wikkelen. Uit de verkoop van Essent aan RWE en Attero

2.1. Jaarverslag

aan Waterland vloeien de verbonden partijen voort zoals hieronder genoemde B.V.'s PBE, CBL. Vordering op Enexis, Verkoop Vennootschap en CSV.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. te 's-Hertogenbosch		
<i>Doel</i>	<p>Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele.</p> <p>Het bedrijf Delta N.V. (destijds 50% aandeelhouder, nu 70% aandeelhouder) heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (PBE).</p> <p>In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen.</p> <p>In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE.</p> <p>PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE wikkelt de zaken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid.</p> <p>Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap B.V.</p> <p>Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.), RWE had op 30 september geen potentiële claims ingediend m.b.t. verkoop van het 50% belang in EPZ. Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders.</p>	
<i>Betrokkenen</i>	De aandelen in de vennootschap zijn in handen van de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent.	
<i>Financieel belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar bezit 128.250 aandelen van de 149.682.196 aandelen à € 0,01 per stuk.	
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar heeft als aandeelhouder stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders (1 stem per aandeel). Daarmee is ons aandeel 0,0857%.	
<i>Ontwikkelingen</i>	Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. Het doel is dat de vennootschap voor eind 2020 zal worden ontbonden.	
<i>Risico's</i>	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW).	
	01-01-2019	31-12-2019
<i>Eigen vermogen</i>	€ 1.605k	€ 1.590k
<i>Vreemd vermogen</i>	€ 23k	€ 455k
<i>Resultaat boekjaar</i>	-/- € 15k	

CBL Vennootschap B.V. te 's-Hertogenbosch	
<i>Doel</i>	De functie van deze vennootschap was de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds.

CBL Vennootschap B.V. te 's-Hertogenbosch		
	Voor zover na beëindiging van alle CBL's (CBL: Cross Border Leases) en de betaling uit het CBL Escrow Fonds van de daarmee corresponderende voortijdige beëindigingsvergoedingen nog geld was overgebleven in het CBL Escrow Fonds, is het resterende bedrag in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen RWE en verkopende aandeelhouders.	
<i>Betrokkenen</i>	De aandelen in de vennootschap zijn in handen van de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent.	
<i>Financieel belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar bezit 1.714 aandelen van de 2.000.000 aandelen à € 0,01 per stuk.	
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar heeft als aandeelhouder stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders (1 stem per aandeel). Daarmee is ons aandeel 0,0857%.	
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009 \$ 275 mln.</p> <p>Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.</p> <p>In de Algemene vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 zal het bestuur van de vennootschap een voorstelbesluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorleggen.</p>	
<i>Risico's</i>	<p>Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW.</p>	
	01-01-2019	31-12-2019
<i>Eigen vermogen</i>	€ 137k	€ 125k
<i>Vreemd vermogen</i>	€ 22k	€ 5k
<i>Resultaat boekjaar</i>	-/- € 12k	

Vordering op Enexis B.V. te 's-Hertogenbosch	
<i>Doel</i>	<p>Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan tussen het productie- en leveringsbedrijf (Essent) en het netwerkbedrijf (Enexis). Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren, is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent.</p> <p>Op het moment van overdracht in 2009 bedroeg de lening € 1,8 miljard. Deze lening is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit 4 tranches:</p> <p>1e Tranche: Deze tranche is vervroegd afgelost in januari 2012;</p> <p>2e Tranche: Deze tranche is vervroegd afgelost in oktober 2013;</p> <p>3e Tranche: Deze tranche is vervroegd afgelost in april 2016;</p> <p>4e Tranche: Deze tranche is afgelost in september 2019.</p>
<i>Betrokkenen</i>	De aandelen in de vennootschap zijn in handen van de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent.
<i>Financieel belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar bezit 1.714 aandelen van de 2.000.000 aandelen à € 0,01 per stuk.
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar heeft als aandeelhouder stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders (1 stem per aandeel). Daarmee is ons aandeel 0,0857%.

2.1. Jaarverslag

Vordering op Enexis B.V. te 's-Hertogenbosch		
<i>Ontwikkelingen</i>	In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 zal het bestuur van de vennootschap een voorstelbesluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorleggen.	
<i>Risico's</i>	De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.	
	01-01-2019	31-12-2019
<i>Eigen vermogen</i>	-/- € 2k	-/- € 9k
<i>Vreemd vermogen</i>	€ 356.324k	€ 9k
<i>Resultaat boekjaar</i>		-/- € 7k

Verkoop Vennootschap B.V. te 's-Hertogenbosch		
<i>Doel</i>	<p>In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap.</p> <p>Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds werd aangehouden.</p> <p>Daarmee was de functie van Verkoop Vennootschap B.V. dus tweërlei:</p> <ul style="list-style-type: none"> • namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaimprocedures voeren tegen RWE; • het geven van instructies aan de Escrow-agent (JP Morgan) wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort. Het General Escrow Fonds wordt belegd conform de FIDO/RUDDO-regels, die gelden voor decentrale overheden. <p>Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009 € 800 mln.</p> <p>Voor zover na beëindiging van alle claims van RWE en de betaling uit het General Escrow Fonds nog geld was overgebleven in het General Escrow Fonds, is het resterende bedrag uitgekeerd aan de verkopende aandeelhouders.</p>	
<i>Betrokkenen</i>	De aandelen in de vennootschap zijn in handen van de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent.	
<i>Financieel belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar bezit 1.714 aandelen van de 2.000.000 aandelen à € 0,01 per stuk.	
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar heeft als aandeelhouder stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders (1 stem per aandeel). Daarmee is ons aandeel 0,0857%.	
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>Het initieel vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009 € 800 mln.</p> <p>Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.</p> <p>In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 zal het bestuur van de vennootschap een voorstelbesluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorleggen.</p>	
<i>Risico's</i>	<p>Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.</p> <p>Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.</p>	
	01-01-2019	31-12-2019

Verkoop Vennootschap B.V. te 's-Hertogenbosch			
Eigen vermogen	€	112k	€ 71k
Vreemd vermogen	€	30k	€ 16k
Resultaat boekjaar		-/-	€ 41k

CSV Amsterdam B.V. te 's-Hertogenbosch			
Doel	<p>Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:</p> <ul style="list-style-type: none"> • namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON; • namens de verkopende aandeelhouders van Attero eventuele garantieclaimprocedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland"); • het geven van instructies aan de Escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. verkoop Attero is gestort. 		
Betrokkenen	De aandelen in de vennootschap zijn in handen van de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent.		
Financieel belang	De gemeente Mook en Middelaar bezit 1.714 aandelen van de 2.000.000 aandelen à € 0,01 per stuk.		
Bestuurlijk belang	De gemeente Mook en Middelaar heeft als aandeelhouder stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders (1 stem per aandeel). Daarmee is ons aandeel 0,0857%.		
Ontwikkelingen	<p>De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode waarin claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot vijf jaar na completion (mei 2019) worden ingediend.</p> <p>Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p> <p>In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 zal het bestuur van de vennootschap een voorstel besluit voor het schikken voor de afwikkeling van alle uitstaande claims aan de aandeelhouders voorleggen.</p> <p>In deze schikking is tevens geregeld dat de vennootschap de bezwaarprocedure van Attero met betrekking tot de afvalstoffenheffing voorlopig tegen de Belastingdienst zal voortzetten.</p> <p>Op het moment is de vennootschap in afwachting van de reactie van de Belastingdienst op het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een gerechtelijke procedure zal in overleg met Aandeelhouderscommissie de procedure al dan niet worden voortgezet. Na (eventuele voortijdige) beëindiging van deze procedure zal het bestuur een voorstelbesluit aan de aandeelhouders voor vereffening en definitieve ontbinding van de vennootschap kunnen voorleggen.</p>		
Risico's	<p>Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven tot het bedrag van € 8.035.783 dat nog resteert op de escrow-rekening en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.</p>		
	01-01-2019		31-12-2019
Eigen vermogen	€	746k	€ 452k
Vreemd vermogen	€	45k	€ 84k
Resultaat boekjaar		-/-	€ 294k

Inkoopcentrum Zuid (v.h. Stichting Regionaal Inkoopbureau Noord- en Midden-Limburg) te Echt	
Doel	Het verkrijgen van gunstige prijzen en het verlenen van diensten aan haar leden en voorts al hetgeen met een ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

2.1. Jaarverslag

Inkoopcentrum Zuid (v.h. Stichting Regionaal Inkoopbureau Noord- en Midden-Limburg) te Echt		
<i>Betrokkenen</i>	De gemeenten Bergen, Echt-Susteren, Gennep, Leudal, Mook en Middelaar, Peel en Maas, Roerdalen, Venray en de Veiligheidsregio Noord- en Midden-Limburg.	
<i>Financieel belang</i>	Lidmaatschapsbijdrage € 8k.	
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar wordt vertegenwoordigd door wethouder Wienhoven als lid van de Algemene Vergadering. De gemeente Mook en Middelaar heeft 1 van 17 stemmen.	
<i>Ontwikkelingen</i>	Geen.	
<i>Risico's</i>	Geen.	
	01-01-2019	31-12-2019
<i>Eigen vermogen</i>	€ 321k	€ 350k
<i>Vreemd vermogen</i>	€ 89k	€ 71k
<i>Resultaat boekjaar</i>	€ 28k	

Enexis Holding N.V. te 's-Hertogenbosch		
<i>Doel</i>	De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren.	
<i>Betrokkenen</i>	Enexis Holding is een naamloze vennootschap volgens Nederlands recht. De aandelen van Enexis Holding N.V. zijn in handen van Nederlandse provincies en gemeenten in de gebieden waar zij actief zijn.	
<i>Financieel belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar bezit 128.250 van de 149.682.196 aandelen à € 1 per stuk. Vanaf het boekjaar 2014 bedraagt het dividend maximaal 50% van de nettowinst, waarbij een minimumniveau van jaarlijks € 100 miljoen wordt nagestreefd. Dit percentage zal verlaagd worden als deze uitkering ertoe leidt dat het bedrijf binnen vijf jaar haar A ratingprofiel kan verliezen. In 2019 bedroeg de dividenduitkering op onze aandelen (inzake het jaar 2018) € 105k.	
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar heeft als aandeelhouder stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders (1 stem per aandeel). Daarmee is ons aandeel 0,0857%. Onze gemeente heeft zich aangesloten bij de VEGAL, de vereniging van aandeelhouders Limburg. Deze vereniging vertegenwoordigt de Limburgse gemeenten bij alle zaken die Enexis en de aandeelhouders aangaan.	
<i>Ontwikkelingen</i>	Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (Stable outlook).	
<i>Risico's</i>	De aandeelhouders lopen het risico (een deel van) de boekwaarde ad € 6,2 miljoen te moeten afwaarderen. Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' die liep tot september 2019, leverde dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend. In 2019 is de geraamde dividendopbrengst ook gerealiseerd.	
	01-01-2019	31-12-2019
<i>Eigen vermogen</i>	€ 4.024.000k	€ 4.112.000k
<i>Vreemd vermogen</i>	€ 3.691.000k	€ 4.146.000k

Enexis Holding N.V. te 's-Hertogenbosch		
Resultaat boekjaar	€	210.000k

Leisurelands B.V.		
<i>Doel</i>	<p>Het ontwikkelen, aanleggen, faciliteren, exploiteren en beheren van recreatieve producten.</p> <p>Leisurelands wil een actieve bijdrage leveren aan het verbeteren en verduurzamen van de leefomgeving en de optimalisering van haar maatschappelijke rendement als organisatie. Dit gebeurt aan de hand van de volgende vijf pijlers:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het borgen van een groene, gezonde omgeving 2. Veiligheid 3. Verhogen van maatschappelijk rendement 4. Energieneutraal opereren, energie genereren 5. Kennis delen en uitbouwen 	
<i>Betrokkenen</i>	22 Gemeenten + Gemeenschappelijke Regeling Recreatieschap Achterhoek Liemers die tezamen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders vormen.	
<i>Financieel belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar bezit 1.636 aandelen van de 900.000 aandelen à € 1,- nominaal. De gemeente Mook en Middelaar verstrekt geen subsidie aan deze verbonden partij en er wordt geen dividend uitgekeerd.	
<i>Bestuurlijk belang</i>	Jaarlijks vindt de Algemene Vergadering van Aandeelhouders plaats waarin de jaarrekening wordt vastgesteld. De gemeente Mook en Middelaar heeft als aandeelhouder stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De gemeente Mook en Middelaar wordt vertegenwoordigd door wethouder Peters.	
<i>Ontwikkelingen</i>		
<i>Risico's</i>	Gelet op het geringe belang (Mook en Middelaar beschikt slechts over 0,83% van het totaal aantal aandelen) is het risico bijzonder klein.	
	01-01-2019	31-12-2019
<i>Eigen vermogen</i>	€ 56.276k	€ N/b
<i>Vreemd vermogen</i>	€ 22.014k	€ N/b
<i>Resultaat boekjaar</i>	€	N/b

• **Stichtingen en verenigingen**

Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders in Limburg binnen Essent N.V. (VEGAL)		
<i>Doel</i>	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de Limburgse gemeenten voor zover die voortvloeien uit hun aandeelhouderschap in "Enexis Holding N.V.".	
<i>Betrokkenen</i>	Alle 31 gemeenten in Limburg. Gezamenlijk bezitten zij ca. 9,5% van de aandelen van Enexis Holding N.V.	
<i>Financieel belang</i>	Lidmaatschapsbijdrage € 250.	
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Mook en Middelaar is vertegenwoordigd als aandeelhouder in Enexis Holding N.V. De Vegal vertegenwoordigt de aandeelhouders.	
<i>Ontwikkelingen</i>	Geen	
<i>Risico's</i>	Geen	
	01-01-2019	31-12-2019

2.1. Jaarverslag

Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders in Limburg binnen Essent N.V. (VEGAL)			
<i>Eigen vermogen</i>	€	9	€ N/b
<i>Vreemd vermogen</i>	€	0	€ N/b
<i>Resultaat boekjaar</i>			€ N/b

- **Overige verbonden partijen**

Geen.

2.1.20. Paragraaf Grondbeleid

Portefeuillehouder

Wethouder Wienhoven

Wettelijk kader

Begroting

Deze paragraaf bevat op grond van artikel 16 BBV ten minste:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Op grond van artikel 22, lid 1 'Financiële verordening gemeente Mook en Middelaar 2019' hoeven er, naast de wettelijk verplichte onderdelen, geen aanvullende gegevens vermeld te worden in deze paragraaf.

Jaarverslag

Op grond van artikel 26 BBV bevat deze paragraaf in het jaarverslag de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige paragraaf in de begroting is opgenomen.

In deze paragraaf Grondbeleid wordt aangegeven hoe het gemeentelijk grondbeleid in de diverse programma's inhoud krijgt. Naast de beleidsmatige zaken en ontwikkelingen van de verschillende projecten, wordt de financiële stand van zaken op hoofdlijnen belicht.

Visie op grondbeleid

Grondbeleid is een gemeentelijk instrument in de ruimtelijke ordening waarmee een gemeente de gewenste ontwikkelingen kan bevorderen en ongewenste ontwikkelingen kan tegengaan. Grondbeleid draait om het maken van keuzes op hoofdlijnen en het creëren van een kader voor het grondbeleid voor de komende periode.

In de Nota Grondbeleid zijn de beleidskaders uitgezet waarmee wordt aangegeven welke ambitie de gemeente Mook en Middelaar heeft en hoe deze ambitie waargemaakt kan worden. De gemeente Mook en Middelaar voert geen actief grondbeleid in die zin dat actief gronden worden aangekocht en verkocht. Het grondbeleid van de gemeente Mook en Middelaar kan het beste worden getypeerd als Selectief Strategisch Grondbeleid. De gemeente Mook en Middelaar heeft geen actieve grondexploitaties (aankopen, bouw- en woonrijp maken, verkopen).

Uitvoering grondbeleid

Er wordt, overeenkomstig de Nota Grondbeleid, een selectief strategisch grondbeleid gevoerd. Dit houdt in: aankoop en verkoop van gronden als er een duidelijk algemeen belang mee wordt gediend. Tevens wanneer daarmee de bestaande belangen worden behouden en zo mogelijk worden geoptimaliseerd en versterkt, rekening houdende met de bestaande groene buffers, landgoederen en het behoud van agrarische en archeologische waarden. Bij het aankopen en verkopen van gronden door de gemeente zal daarom altijd het behoud en beheer van strategisch gelegen gronden het uitgangspunt zijn.

Gelet op de aard van de ontwikkelingen (beperkte omvang en beperkte impact) in de gemeente, de schaalgrootte van de gemeente, het beschikken over relatief weinig onroerende zaken, de beperkte financiële middelen, de huidige conjunctuur in de markt en de interne capaciteit zal de gronduitgifte binnen de gemeente gering zijn.

Aan- en verkopen grond die het bedrag van € 100k overschrijden worden daarnaast overeenkomstig artikel 7 van de Financiële verordening voorgelegd aan de raad.

Prognose resultaten projecten/grondposities

Per afzonderlijk project staan in het kort de ontwikkelingen in 2019 beschreven.

- **Hart van Mook**

In het centrum van Mook heeft de gemeente verschillende grondposities. Deze grondposities worden ingezet voor de herontwikkeling van het centrum van Mook.

In 2019 heeft de gemeente Mook en Middelaar alsnog overeenstemming bereikt met de initiatiefnemers van het gezondheidscentrum over de verkoop van het aan de Koningin Julianastaat 3 te Mook gelegen pand, ook wel bekend als het perceel "Pellus". In juni van 2019 heeft de gemeente ingestemd met de verkoop. De grond is uiteindelijk verkocht voor een bedrag van € 149k. De opbrengst van de grond zal worden verrekend met de boekwaarde van het perceel Groesbeekseweg 12 en het resultaat van de verkoop zal toegevoegd worden aan het krediet 'Centruminrichting Mook'. Eind 2019 zijn de gebouwen op het perceel gesloopt door de initiatiefnemers van het gezondheidscentrum.

In 2016 heeft de gemeente Rijksweg 84 te Mook aangekocht met als doel om deze locatie te herontwikkelen. Op basis van een vastgesteld verkoopproces is de locatie in 2018 op de markt gezet. Het verkoopproces heeft geleid tot een concreet bod voor het perceel op basis van een concreet plan voor een appartementencomplex. De ontwikkelaar Wildenborch BV en de gemeente hebben eind 2018 een principeakkoord bereikt over de verkoop van het perceel voor € 195k. In januari 2019 heeft de gemeenteraad ingestemd met de verkoop van het perceel Rijksweg 84 te Mook. De akte van verkoop van het perceel is in augustus 2019 gepasseerd. De nieuwe eigenaar heeft eind 2019 een vergunning aangevraagd voor de bouw van een appartementencomplex met 12 woningen op verdieping 1 en 2. Op de begane grond zijn commerciële ruimten en een parkeervoorziening voorzien.

In mei 2019 heeft de gemeenteraad besloten dat zij geen wensen en bedenkingen hebben ten aanzien van een grondruil met gesloten beurs van diverse percelen rondom het gemeenschapshuis Mook tussen de eigenaar/exploitant van het gemeenschapshuis en de gemeente. Later in 2019 heeft het college van B&W een principe akkoord bereikt met de eigenaar van het gemeenschapshuis Mook over de ruil van enkele percelen rondom het gemeenschapshuis Mook. De afwikkeling van de grondruilovereenkomst is voorzien in 2020.

- **Snelfietsroute Cuijk-Mook-Nijmegen**

In 2018 zijn ten behoeve van de realisatie van het brugtracé van de snelfietsroute de panden Maasdijk 7 en Rijksweg 37 te Mook aangekocht. De aankoop van beide panden is gefinancierd vanuit het project snelfietsroute. Het pand Maasdijk 7 is inmiddels gesloopt. Het pand Rijksweg 37 wordt beheerd door een vastgoedbeheerder. De verschillende kamers en studio's in het pand worden verhuurd. Op basis van het ontwerp en de daadwerkelijke bouw van het brugtracé wordt de impact op de betreffende percelen duidelijk, naar verwachting begin 2020. Zo ook de (on)mogelijkheden van het gebruik en hergebruik van de percelen. De afwegingen en keuzes hierbij geschieden in samenspraak met de projectorganisatie van het brugtracé. Zij zijn immers de financier en mogelijk zijn er opbrengsten waarover overeenstemming moet worden verkregen. Op dit moment wordt er in de projectfinanciering niet uitgegaan van opbrengsten.

Financiële aspecten

Binnen de realisatie van het project, dan wel na afronding van de werkzaamheden, zal er gekeken worden hoe om te gaan met de betreffende percelen. Het ligt voor de hand dat eventuele opbrengsten terugvloeien naar het project, dan wel naar de deelnemende partijen (besturen). Naar huidig inzicht zal het perceel Maasdijk 7 voor een groot deel ingezet worden voor het maken van een befietsbare aansluiting op de snelfietsroute (brug).

- **Elzenstraat 14**

In de structuurvisie Mookerplas en omgeving zijn de ontwikkelingsmogelijkheden van het perceel beschreven. De gemeente heeft de gronden in 2017 in de verkoop gezet. Dit heeft geleid tot verdere onderhandeling over de grondverkoop. De locatie wordt verkocht aan een derde partij met als uitgangspunt dat deze wordt herontwikkeld naar twee ruime percelen. Eventuele kwaliteitsbijdrage op grond van het Limburgs Kwaliteitsmenu dient op eigen terrein plaats te vinden. Voor herontwikkeling

van de locatie is een bestemmingsplan door de raad vastgesteld. De koopovereenkomst is in 2018 afgesloten. In 2019 is de verkoopakte gepasseerd en is de grond overgedragen. De percelen zijn verkocht voor een bedrag van € 563k.

Financiële aspecten

De boekwaarde op de eigendom bedraagt per 31 december 2018 € 528k, per 31 december 2019 nihil. In 2019 is nog € 17k afgeschreven. De rentelast in 2019 wordt niet meer berekend.

- **Violenstraatje**

Op het perceel zijn een woonbestemming en bouwtitel gelegen. In het laatste kwartaal van 2013 is een verkennend onderzoek gedaan naar de strategische waarde van het perceel. Sinds 2017 wordt het perceel te koop aangeboden. Vanwege de beperkte bereikbaarheid van het perceel is een verkoop van het perceel nog niet gerealiseerd.

Financiële aspecten

De boekwaarde is per 31 december 2019 nihil.

- **Rijksweg 156 te Plasmolen**

De gemeente heeft in juli 2018 het voormalige Chinees restaurant aangekocht. De gemeente wil in het kader van de revitalisering van Plasmolen het perceel te koop aanbieden.

Financiële aspecten

De gemeente heeft het pand aangekocht voor € 261k. De boekwaarde op de eigendom bedraagt per 31 december 2019 € 259k.

Gronden

- **Gronden aan de Maas**

In 2017 heeft de gemeente enkele percelen verkocht ten behoeve van de dijkversterking. De overdacht van het eigendom heeft in 2019 plaatsgevonden.

- **Snippergroen/reststroken**

Eind 2018/begin 2019 is de uitvoering van het in 2017 door het college vastgestelde beleid inzake reststroken gestart. Circa 150 inwoners van Molenhoek zijn in 2019 benaderd met als doel een duidelijke eigendoms- of gebruiksstatus te krijgen voor de reststroken aangrenzend aan hun perceel. Deze eerste fase van het project wordt in 2020 afgerond. Na evaluatie besluiten we of het project wordt doorgezet naar de kernen Mook en Middelaar.

Gemeentelijke grondposities zonder ontwikkelingsvoornemen

Algemeen

Op een beperkt aantal locaties heeft de gemeente gronden in eigendom. Op dit moment zijn er nog geen concrete plannen met betrekking tot deze gronden vanwege diverse milieu-hygiënische en planologische belemmeringen. Volledigheidshalve worden ze hierna genoemd. Het betreft de volgende locaties:

- **Ontwikkeling woningbouwlocatie de Cuijkse Steeg**

De ontwikkeling van de Cuijkse Steeg is voorlopig opgeschort. Dit is in overeenstemming met de woonvisie die in 2017 is vastgesteld.

Financiële aspecten

De boekwaarde bedraagt per 31 december 2019 € 170k.

- **De Lier - Ringbaan Molenhoek**

Dit terrein is in de jaren '90 door de gemeente verworven en ligt deels in de gemeente Heumen. Er is geen concrete ontwikkelstrategie voor de gronden. Vanwege de wens om het betreffende gebied 'Lierdal' een open en groen karakter te geven en de passieve grondhouding, is het niet aannemelijk dat dit gebied ontwikkeld wordt.

Financiële aspecten

De boekwaarde bedraagt per 31 december 2018 nihil.

- **NS-terrein**

Dit terrein is door de gemeente in 2008 verworven van NS vastgoed als onderdeel van de planvorming rondom het station Molenhoek. Vanwege planologische en milieu-hygiënische redenen is dit perceel nog niet in ontwikkeling genomen.

Financiële aspecten

Dit terrein is door de gemeente in 2008 verworven van NS vastgoed tegen een koopsom van € 272k. Dit is ook de boekwaarde per 31 december 2019.

- **Erfpachten**

De uitgifte van gronden vindt plaats door verkoop van gronden. Slechts in incidentele gevallen worden gronden in erfpacht, al dan niet gecombineerd met een recht van opstal, uitgegeven. Dit betreft dan gronden met een maatschappelijke bestemming die aan verenigingen of stichtingen worden uitgegeven. Op dit moment zijn er geen gronden in eigendom, belast met recht van erfpacht.

- **(Geliberaliseerde) Pacht**

In 2017 zijn diverse gronden in pacht omgezet van reguliere pacht naar geliberaliseerde pacht. Met een aantal pachters liepen in eerste kwartaal 2018 nog gesprekken voor het omzetten naar geliberaliseerde pacht. Inmiddels zijn meerdere contracten omgezet naar geliberaliseerde pacht.

Onderbouwing geraamde winstneming

Mook en Middelaar heeft geen grondexploitatie (aankoop, bouw- en woonrijp maken en verkoop). Er is ook geen 'Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie' aanwezig op de balans. Winstneming is dan ook niet van toepassing.

Beleidsuitgangspunten reserves in relatie tot de risico's

Er zijn geen reserves grondexploitaties. Bij grondaankopen worden de gelden aan de VBR onttrokken. En bij grondverkoop worden de gelden in principe toegevoegd aan de VBR. Voor de dekking van de kapitaallasten van het pand aan de Groesbeekseweg 12 bestaat een bestemmingsreserve Centrumplan Mook aankoop panden. De omvang van deze bestemmingsreserve per 31 december 2019 bedraagt € 29k.

2.1.21. Paragraaf Informatieveiligheid

Portefeuillehouder

Burgemeester Gradisen

Wettelijk kader

Deze paragraaf is niet wettelijk verplicht op grond van het BBV, maar wordt opgenomen op grond van de resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente'.

Algemeen

Gemeenten leggen verantwoordelijkheid af over hun informatieveiligheid in het jaarverslag, dit is in 2013 afgesproken in de resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente'. Dit gebeurt met de audit-systematiek ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit).

Met ENSIA wordt de situatie van de gemeente getoetst aan de normen uit de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). De ENSIA-cyclus voor 2019 is succesvol doorlopen, waarbij aangetekend dat we een verbeterplan moesten opstellen ten aanzien van het beheer van Suwinet. Dit vastgestelde plan brengen we dit jaar (2020) tot uitvoering. De BIG wordt per 2020 vervangen door een andere, voor alle overheden geldende baseline, de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid).

Vooruitlopend op deze BIO is er in 2019 vanuit de iRvN een aantal belangrijke informatieveiligheidsbeheermaatregelen aangepast dan wel ingevoerd. Multi Factor Authenticatie is de standaard inlogprocedure geworden. Inloggen op het gemeentelijk netwerk vereist nu altijd een zogenaamde tweede bevestiging, naast de gebruikelijke combinatie van gebruikersnaam en wachtwoord. Deze tweede bevestiging betreft een extra goedkeuring op de (werk)mobiel van de desbetreffende medewerker.

Ook heeft de iRvN een streng netwerkbeveiligingsprotocol ingevoerd waarmee we het risico minimaliseren dat onbevoegden met vreemde (niet door iRvN-beheerde) apparatuur op het interne netwerk komen.

Voorts is in 2019 de mogelijkheid om op een gemakkelijke manier veilig te kunnen e-mailen, gemeentebreed uitgerold. Dit zorgt voor een extra waarborg daar waar we in e-mailverkeer privacygevoelige gegevens moeten delen.

2.1.22. Paragraaf Verduurzamen

Portefeuillehouders

Burgemeester Gradisen, wethouders Wienhoven, Peters en Baneke

Wettelijk kader

Geen, dit betreft een facultatieve paragraaf naar aanleiding van het raadsbesluit van 12 juli 2018 (Kaderbrief 2019).

Onderwerpen

Energiecafé

In 2019 is de samenwerking met het Energiecafé Molenhoek voortgezet en is met inwoners toegewerkt naar de oprichting van een energie coöperatie waarin bewoners zich inzetten voor duurzame energieopwekking. Deze coöperatie, de Stichting Duurzaam Mook en Middelaar, is in 2020 ook daadwerkelijk opgericht.

Duurzaam Wonen plus

Het gemeentelijk loket Duurzaam Wonen Plus was ook in 2019 digitaal en fysiek bereikbaar voor bewoners met vragen over energiemaatregelen.

Project Mobie

Er is een start gemaakt met het verduurzamen van de werkkilometers met het project Mobie (elektrische auto en fiets) en het promoten van het gebruik van de trein met gebruikmaken van de NS business card.

Regionale Energie Strategie (RES)

Ook in 2019 is de start gemaakt van de Regionale Energie Strategie, waarin we met anderen gemeentes in Noord- en Midden Limburg, het waterschap en de provincie werken aan een bod dat we als regio aan het Rijk zullen doen. Vanuit onze gemeente zijn we aangesloten bij de werkgroepen Warmte en Energiebesparing. De uitgangspuntennotitie is opgesteld en wordt in 2020 aan de verschillende gemeenteraden ter vaststelling aangeboden. In december 2019 is middels een decentralisatie-uitkering een RES-bedrag van € 237k ontvangen, dat vanaf 2020 ingezet wordt (via voorstel budgetoverheveling).

Overige projecten

Tot slot is er ook verder gewerkt aan andere projecten. Zo zijn we met RvN@Lab een verkenning gestart naar het gebruik van de Molenbeek en het riool als energiebron (resultaten volgen in 2020), hebben we de EnergyGame gespeeld en hebben we Bureau OverMorgen een nulmeting laten uitvoeren om tot een route naar een energieneutrale gemeente in 2030 te komen.

Er is een start gemaakt met het project 'Zon op bedrijfsdaken' en 'Zonnepanelen gemeentewerf'.

Regeling Reductie Energiegebruik (RRE)

Een belangrijke slag is ook geslagen door het binnenhalen van een RRE-subsidie. In samenwerking met de onlangs opgerichte Stichting Duurzaam Mook en Middelaar en het Energiecafé zal er in 2020 uitvoering gegeven worden aan dit project, wat bewustwording en het uitvoeren van eenvoudige energiebesparende maatregelen moet opleveren.

Informatie op Molenhoekdag

De gemeente heeft deelgenomen met een stand op de Molenhoekdag. Er is informatie verstrekt over klimaatadaptieve maatregelen zoals het afkoppelen van het regenwater en energiemaatregelen. Ook de adviseur van het Loket Duurzaam Wonen Plus was aanwezig.

Afwegingskader

Het afwegingskader voor grootschalige opwek van duurzame energie zal in 2020 opgesteld worden, in 2019 is de nadruk gelegd op het binnenhalen van de RRE-subsidie.

Waarstaatjegemeente.nl

Naast bovenvermelde onderdelen staan op de website www.waarstaatjegemeente.nl diverse cijfers met betrekking tot Energietransitie, zoals CO₂-uitstoot naar sector, elektra- en gasverbruik, hernieuwbare energie en percentage woningen met zonnepanelen.

Voorbeeldtabel percentage woningen met zonnepanelen

Periode	Mook en Middelaar	Nederland
2013	3,0%	2,0%
2014	4,3%	2,9%
2015	6,0%	4,1%
2016	8,1%	5,2%
2017	10,4%	6,9%
2018	14,3%	9,1%

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

2.2. Jaarrekening

Balans en overzicht van baten en lasten

2.2.1. Balans

		bedragen x € 1.000	
Balans per 31 december		ultimo 2019	ultimo 2018
ACTIVA			
Vaste activa			
<i>Immateriële vaste activa</i>			
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	6	0	
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	91	111	
		96	111
<i>Materiële vaste activa</i>			
- Investerings met een economisch nut	3.275	3.543	
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	2.193	2.207	
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	2.926	2.597	
		8.394	8.347
<i>Financiële vaste activa</i>			
- Kapitaalverstrekkingen aan:			
• deelnemingen	439	439	
- Leningen aan:			
• deelnemingen	0	300	
- Overige langlopende leningen	47	48	
- Overige uitzettingen	0	0	
		486	787
Totaal vaste activa		8.977	9.245
Vlottende activa			
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar:			
- vorderingen op openbare lichamen	1.170	1.420	
- uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	6.036	7.165	
- overige vorderingen	424	618	
- overige uitzettingen	0	261	
		7.630	9.464
Liquide middelen			
- Banksaldi	130	203	
- Kassaldi	2	1	
		132	204
Overlopende activa			
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een			

specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:			
• Europese overheidslichamen	0	0	
• Het Rijk	0	0	
• Overige Nederlandse overheidslichamen	0	40	
- Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	<u>1.437</u>	<u>1.642</u>	
		1.437	1.682
Totaal vlottende activa		<u>9.199</u>	<u>11.350</u>
Totaal-generaal		<u>18.176</u>	<u>20.595</u>
Recht op verliescompensatie			
Vennootschapsbelasting krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969		0	0

2.2. Jaarrekening

bedragen x € 1.000

Balans per 31 december	ultimo 2019		ultimo 2018
PASSIVA			
Vaste passiva			
Eigen vermogen			
- Algemene reserve	2.000	2.000	
- Algemene vrije reserve	1.817	3.017	
- Bestemmingsreserves	4.268	4.609	
- Gerealiseerde resultaat	<u>-552</u>	<u>- 142</u>	
	7.533		9.484
Voorzieningen	6.510		6.016
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer			
- onderhandse leningen van:			
• Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	<u>908</u>	<u>1.089</u>	
	908		1.089
Totaal vaste passiva	14.950		16.589
Vlottende passiva			
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar:			
- Overige kasgeldleningen	0	0	
- Overige schulden	<u>1.521</u>	<u>1.762</u>	
	1.521		1.762
Overlopende passiva			
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	1.653	2.112	
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:			
• Europese overheidslichamen	0	0	
• Het Rijk	0	0	
• Overige Nederlandse overheidslichamen	0	100	
- Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	<u>51</u>	<u>31</u>	
	1.704		2.243
Totaal vlottende passiva	3.225		4.005
Totaal-generaal	18.176		20.595
Borg- en garantstellingen	11.137		11.913

2.2.2. Overzicht van baten en lasten

Exploitatieresultaat

Onderstaand vindt u het exploitatieresultaat over het jaar 2019 en de begrotingscijfers 2019. De begrotingscijfers zijn inclusief de in de loop van het jaar 2019 vastgestelde begrotingswijzigingen. Daarnaast zijn de vergelijkende cijfers over 2018 opgenomen.

De analyse van de verschillen begroot-werkelijk 2019 worden vermeld in onderdeel 2.2.5 'Toelichting op het overzicht van baten en lasten'.

Positieve bedragen zijn lasten en negatieve bedragen (-) zijn baten.

Vertaaltabel begrippen Jaarstukken - BBV:

Jaarstukken	BBV
Totaal baten en lasten	Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten
Totaal programma	Gerealiseerd resultaat

Bedragen x € 1.000

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
Programma Besturen					
Totaal lasten	1.359	1.308	1.452	1.678	-226 N
Totaal baten	-573	-365	-303	-516	213 V
Totaal baten en lasten	786	944	1.149	1.161	-13 N
Toevoeging aan reserves	798	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-942	-430	-455	-333	-122 N
Totaal Programma	642	514	695	829	-135 N

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
Programma Beschermen					
Totaal lasten	588	636	647	695	-48 N
Totaal baten	-7	-106	-6	-6	0 N
Totaal baten en lasten	581	530	641	689	-48 N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-20	0	0	0	0 V
Totaal Programma	561	530	641	689	-48 N

2.2. Jaarrekening

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
<u>Programma Verplaatsen</u>					
Totaal lasten	592	592	1.083	1.040	43 V
Totaal baten	-4	-4	-24	-25	1 V
Totaal baten en lasten	588	588	1.059	1.015	44 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-45	0	-462	-434	-28 N
Totaal Programma	543	588	597	581	16 V

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
<u>Programma Werken</u>					
Totaal lasten	70	183	204	174	30 V
Totaal baten	-59	-71	-88	-86	-2 N
Totaal baten en lasten	11	112	116	88	28 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-65	-6	-6	-6	0 V
Totaal Programma	-54	106	110	82	28 V

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
<u>Programma Leren</u>					
Totaal lasten	239	305	309	319	-11 N
Totaal baten	-1	-1	-1	-56	55 V
Totaal baten en lasten	238	304	308	264	44 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	0	0	0	0	0 N
Totaal Programma	238	304	308	264	44 V

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
<u>Programma Recreëren</u>					
Totaal lasten	597	634	700	676	24 V
Totaal baten	-50	-15	-27	-47	20 V
Totaal baten en lasten	547	619	672	628	44 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-66	0	-15	0	-15 N
Totaal Programma	480	619	657	628	29 V

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
<u>Programma Samenleven en zorgen</u>					
Totaal lasten	5.357	5.894	6.222	6.513	-290 N
Totaal baten	-1.788	-1.666	-1.562	-1.491	-71 N
Totaal baten en lasten	3.569	4.229	4.661	5.022	-361 N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-44	0	-61	-60	-1 N
Totaal Programma	3.525	4.229	4.600	4.962	-362 N

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
<u>Programma Gezond leven</u>					
Totaal lasten	2.050	1.527	1.578	1.642	-65 N
Totaal baten	-1.764	-1.759	-1.801	-1.871	71 V
Totaal baten en lasten	286	-232	-223	-229	6 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-59	0	-18	-18	0 V
Totaal Programma	227	-232	-241	-247	6 V

2.2. Jaarrekening

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
Programma Wonen					
Totaal lasten	216	543	576	559	17 V
Totaal baten	-182	-164	-142	-190	47 V
Totaal baten en lasten	34	379	434	369	64 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekking uit reserves	-64	-13	-20	-8	-12 N
Totaal Programma	-30	367	414	361	53 V

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
Programma Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien					
Totaal lasten	6.108	4.599	5.013	4.986	26 V
Totaal baten	-11.762	-11.371	-11.707	-12.044	337 V
Totaal baten en lasten	-5.654	-6.772	-6.694	-7.057	363 V
Toevoeging aan reserves	62	62	62	62	0 V
Onttrekking uit reserves	-396	-348	-605	-603	-2 N
Totaal Programma	-5.989	-7.058	-7.237	-7.598	360 V

Totaaloverzicht

Baten / Lasten	Realisatie 2018	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
Totaal alle Programma's					
Totaal lasten	17.175	16.223	17.783	18.283	-500 N
Totaal baten	-16.191	-15.522	-15.661	-16.332	671 V
Totaal baten en lasten	984	701	2.122	1.951	171 V
Toevoeging aan reserves	860	62	62	62	0 V
Onttrekking uit reserves	-1.702	-796	-1.641	-1.461	-180 N
Totaal Programma	142	-33	543	552	-9 N

Toelichting

2.2.3. Grondslagen

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) en de verordening op grond van art. 212 Gemeentewet (geldende verordening: Financiële verordening gemeente Mook en Middelaar 2019), waarin door de gemeenteraad op 13 december 2018 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar. De algemene uitkering over 2019 is conform de later gepubliceerde decembercirculaire.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeente afdraagt, geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV het volgende: Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen Wmo-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdrage als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever feitelijk bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het wettelijke verbod op het opnemen van voorzieningen dan wel schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties), wordt wel een verplichting opgenomen.

Waardering als gevolg van Coronavirus

Ondanks het feit dat het Coronavirus wereldwijd een enorme financiële impact heeft, zijn er voor de jaarrekening 2019 vooralsnog geen afwijkende grondslagen of waarderingen gehanteerd. Voor zover

ingeschat kan worden, is de continuïteit niet in het geding. Dit kan wel financiële (indirecte) gevolgen hebben vanaf 2020. De huidige rijksregeling is dat extra kosten vergoed worden.

BALANS

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- dan wel vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in vijf jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het hieraan gerelateerde materiële vast actief.

Bijdragen aan activa van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak die aan de vervaardiging van het actief worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze kosten worden geactiveerd.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

De (standaard) gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	25 (aankoop en renovatie) en 40 (nieuwbouw)
Bedrijfsgebouwen	25 (aankoop en renovatie) en 40 (nieuwbouw)
Vervoermiddelen	5 (zware transportmiddelen 8 jaar)
Machines, apparaten en installaties	10 (technische installaties in bedrijfsgebouwen 15)
Overige materiële vaste activa	10 (automatisering 4)

Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering of het inzamelen en verwerken van (huishoudelijk) afval, alsook voor rechten die op grond van artikel 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf begrotingsjaar 2017 zijn en worden gedaan.

Door de invoering van de nieuwe systematiek blijven verschillen bestaan in de wijze waarop mag worden afgeschreven op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut die vóór begrotingsjaar 2017 zijn gedaan. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is

2.2. Jaarrekening

qua systematiek is in het verloopoverzicht in de toelichting op de balans aangegeven welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek.

In erfpacht uitgegeven gronden

Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Eventuele afkoopsommen voor voortdurende contracten zijn verwerkt onder de langlopende schulden en vervallen naar rato van afkoopperiode vrij ten gunste van het resultaat.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen worden - tenzij hierna anders vermeld - opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Als de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs, zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt (ruim) boven de verkrijgingsprijs.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Afschrijvingen vinden standaard plaats volgens de lineaire afschrijvingsmethode. Nieuwe investeringen waarvoor een heffing geheven kan worden, worden afgeschreven volgens de annuïtaire methode.

Vlottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting dan wel het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting van de (gewezen) wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd (actuarieel berekend). De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente-typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balansstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans is nadere informatie opgenomen.

2.2.4. Toelichting op de balans

Dit onderdeel volgt de indeling zoals vermeld in 'Paragraaf 4.5.7 Toelichting op de balans' van het BBV (artikelen 51 t/m 58).

- **Afschrijvingsmethode**

Art. 51 BBV

Afschrijvingen vinden standaard plaats volgens de lineaire afschrijvingsmethode tegen 0% rente. (Nieuwe) investeringen waarvoor een heffing geheven kan worden, worden afgeschreven volgens de annuïtaire methode tegen een vaste rente van 3%. Dit betreffen investeringen op het gebied van de taakvelden Riool en Afval.

- **Materiële vaste activa**

Art.52 BBV

Op de balans worden de materiële vaste activa onderverdeeld in economisch nut of maatschappelijk nut.

Economisch nut

Dit betreft investeringen die verkocht of verhandeld kunnen worden, zoals grond, gebouwen of machines. Van de materiële vaste activa met economisch nut, worden de investeringen waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, afzonderlijk op de balans vermeld. Dit betreft investeringen op het gebied van riolering en waterzuivering waarvoor rioolrecht wordt geheven en investeringen op het gebied van afvalinzameling, -verwerking en de milieustraat, waarvoor afvalstoffenheffing en reinigingsrecht worden geheven.

Maatschappelijk nut

Investerings met maatschappelijk nut zijn normaliter niet geschikt om te verhandelen, zoals wegen en openbare verlichting. De volgende investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zijn in 2019 geactiveerd:

				bedragen x € 1.000
Omschrijving	Geïnvesteerd bedrag	Bijdrage derden / Verminderings	Afschrijvings-termijn	Beschikbare reserve voor dekking kapitaallasten
- Centruminrichting Mook/Hart van Mook	408	100	40	Reserve afschr. investeringsplan 2013-2016
- OV masten	89	0	40	
- OV armaturen	75	0	20	
- Verkeersontruimings-installatie	15	0	20	
Totaal	588	100		

Met ingang van 2017 is het wettelijk verplicht om investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut te activeren. De boekwaarde per 31 december van deze investeringen bedraagt € 1.137k. De boekwaarde van de reeds bestaande investeringen van voor 2017, waarbij het activeren facultatief was, bedraagt € 1.789k. Dit bedrag wordt jaarlijks lager door afschrijvingen.

Naast bovenvermelde onderverdeling in economisch of maatschappelijk nut, worden de investeringen ook onderverdeeld in onderstaande groepen:

bedragen x € 1.000

	<i>Boekwaarde 31-12-2018</i>	<i>Investe- ringen</i>	<i>Des- inves- teringen</i>	<i>Afschrij- vingen</i>	<i>Bijdra- gen van derden</i>	<i>Afwaar- derin- gen</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2019</i>
- Gronden en terreinen	670	0	190	0	0	0	480
- Woonruimten	658	0	511	27	0	0	121
- Bedrijfsgebouwen	1.017	482	0	27	0	0	1.472
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	4.264	343	0	215	49	0	4.342
- Vervoermiddelen	94	0	0	29	0	0	65
- Machines, apparaten en installaties	16	0	0	3	0	0	14
- Overige materiële vaste activa	1.628	476	0	102	101	0	1.902
Totaal	8.347	1.301	-701	403	150	0	8.394

• **Voorschotbedragen overheid**

Art. 52a BBV

In de toelichting op de balans wordt per uitkering met een specifiek bestedingsdoel (SiSa) het verloop gedurende het jaar van de ontvangen voorschotbedragen weergegeven:

bedragen x € 1.000

	<i>Stand per 1-1-2019</i>	<i>Ontvangen bedragen</i>	<i>Vrijgevallen bedragen of terug- betalingen</i>	<i>Stand per 31-12-2019</i>
- Europese overheidslichamen	0	0	0	0
- Het Rijk	0	0	0	0
- Overige Nederlandse overheidslichamen				
• Provinciale bijdrage Centrumplan Mook 2008	100	0	100	0
Totaal	100	0	100	0

• **Waardeverminderingen**

Art. 52b BBV

Onder de Financiële vaste activa wordt een waardevermindering toegepast bij de overige uitzettingen.

bedragen x € 1.000

	<i>31-12-2019</i>	<i>31-12-2018</i>
Overige uitzettingen Attero	12	12
Voorzieningen uitzettingen Attero	-/- 12	-/- 12
Totaal overige uitzettingen op de balans	0	0

Dit betreft escrowgelden van de verkochte aandelen Attero. Deze escrowgelden zijn ingehouden bij de uitbetaling van de verkoopopbrengst. De escrowrekening wordt aangehouden bij de notaris. De verkopende aandeelhouders en Waterland zijn niet zonder meer gerechtigd tot het voornoemde bij een notaris in escrow gestorte bedrag. De verkopende aandeelhouders en Waterland hebben enkel een voorwaardelijke aanspraak op dat bedrag. Zodra aan de in de escrow-overeenkomst opgenomen voorwaarden is voldaan, zal de notaris het desbetreffende bedrag betalen aan hetzij de CSV Amsterdam B.V. (ten gunste van de verkopende aandeelhouders van Attero), hetzij aan Waterland. Het in escrow gestorte bedrag maakt geen onderdeel van de balans van CSV Amsterdam B.V. Tegenover deze financiële vaste activa is voor hetzelfde bedrag een voorziening gevormd. Als de fiscale claims zich niet voordoen, dan worden deze gelden alsnog uitbetaald waarbij de voorziening vrijvalt ten gunste van het resultaat. Als de claims zich wel voordoen en er niets wordt uitgekeerd, dan

2.2. Jaarrekening

vallen deze voorzieningen weg tegen de opgenomen financiële vaste activa. Naar verwachting wordt de escrowrekening in 2020 afgewikkeld.

Bij de debiteuren wordt ook een beperkte waardevermindering toegepast voor dubieuze debiteuren. Dit betreft veelal oude posten. Het saldo van deze voorziening is gedaald van € 13k naar € 10k.

- **'s Rijks Schatkist**

Art 52c BBV

Sinds de invoering van het schatkistbankieren zijn gemeenten verplicht om overtollige liquide middelen onder te brengen in 's Rijks schatkist. Het woord "overtollig" verwijst naar alle middelen die de decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. De mogelijkheid om leningen te verstrekken en uitzettingen te verrichten uit hoofde van de publieke taak blijft dus mogelijk. Schatkistbankieren draagt bij aan een lager EMU-saldo van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden) en een vermindering van de beleggingsrisico's bij decentrale overheden. Het betalingsverkeer blijft wel via de reguliere huisbank (BNG) lopen. Er is een drempel vastgesteld van 0,75% van het begrotingstotaal, echter met een minimum van € 250.000 en een maximum van € 2,5 miljoen. De drempel van de gemeente Mook en Middelaar is vastgesteld op € 250.000. Dit houdt in dat overtollige liquide middelen tot € 250.000 niet hoeven te worden ondergebracht bij de Schatkist. Dit bedrag wordt gebruikt voor de dagelijkse ontvangsten en betalingen. Zodra het banksaldo boven het drempelbedrag komt, wordt dit automatisch afgeroomd naar 's Rijks Schatkist. In 2019 zijn er geen overschrijdingen geweest van dit drempelbedrag.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	250			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	180	154	205	202
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	70	96	45	48
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	16.223			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	16.223			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van € 250.000	Drempelbedrag	250			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	16.172	14.047	18.872	18.542
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	180	154	205	202

- **Bouwgronden in exploitatie**

Art. 52d BBV

Op de balans staan geen voorraden 'Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie'. Er is ook geen sprake van een proces van gronden aankopen, bouw- en woonrijp maken en weer verkopen. Dit onderdeel is dan ook niet van toepassing voor Mook en Middelaar.

- **Financiële verplichtingen**

Art. 53 BBV

De gemeente Mook en Middelaar heeft een leasecontract voor ICT investeringen. Deze lease-overeenkomst loopt tot 1 september 2021 à € 8,4k per maand. De leaseverplichting per 31-12-2019 bedraagt: 20 maanden à € 8,4k per maand = € 168k.

- **Reserves**

Art. 54 BBV

De uitgangspunten voor het te voeren financiële beleid op het gebied van reserves is vastgelegd in de nota reserves en voorzieningen 2015 die door de raad is vastgesteld op 21 mei 2015. Deze nota wordt in 2020 herzien.

Naar aard kunnen reserves onderscheiden worden in algemene reserves en in bestemmingsreserves.

Algemene reserves

Omschrijving	Doel	Mutaties 2019
Algemene reserve	Financiële buffer voor het opvangen van tegenvallers (dekking risico's)	Geen, alleen mutatie wanneer risico's zich voordoen, waarbij de reserve binnen vier jaar weer aangevuld moeten worden. Verder kan hoogte reserves worden bijgesteld afhankelijk van (structurele) omvang risico's
Vrij Besteedbare Reserve (VBR)	Financiering voor nader te benoemen investeringen en lasten	Met name dekking budgetten vanuit collegeprogramma. Daarnaast wordt meestal het rekeningresultaat toegevoegd of onttrokken aan de VBR. In 2019 betrof dit € 47k (m.b.t. resultaat 2018).

Bestemmingsreserves

Omschrijving	Doel	Mutaties 2019
Kapitaallasten nieuwbouw brandweer/werkplaats	Gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten als gevolg van de nieuwbouw van de brandweerkazerne / gemeentewerf aan de Veldweg.	Dekking (deel) kapitaallasten werf (€ 35k)
Onderhoud gemeentehuis	Middels besluitvorming Jaarstukken 2017 is de onderhoudsvoorziening omgezet in een bestemmings-reserve ten behoeve van groot onderhoud gemeentehuis	Toevoeging conform (voormalig) beheerplan (€ 62k) en onttrekking ter dekking van onderhoudskosten (€ 76k)
Verkoop aandelen Attero	Algemene dekking ter compensatie van vervallen dividend na verkoop aandelen Attero	Onttrekking ter dekking van compensatie vervallen dividend (€ 5k)
Centrumplan Mook aankoop panden	Dekking van kapitaallasten van aangekochte gronden/panden in kader van centrumplan Mook	Dekking (deel) kapitaallasten pand Groesbeekseweg (€ 6k)
Creatieve en culturele doeleinden	Bij de liquidatie van de 'Stichting Expositie Plasmolen' is bepaald dat het positief saldo, oorspronkelijk groot circa € 60k, zoveel mogelijk in overeenstemming met het doel van de stichting zal worden aangewend.	Geen

2.2. Jaarrekening

Omschrijving	Doel	Mutaties 2019
Recreatie en toerisme	Uitvoering projecten recreatie en toerisme	Geen
Sociaal Domein	Opvangen van diverse incidentele voor- en nadelige fluctuaties in de kostenontwikkelingen Sociaal Domein voor periode 2017-2019	Bij resultaatbestemming 2018 reeds € 194k onttrokken. Restant € 56k is onttrokken in 2019.
Vluchtelingen en statushouders	Middels een integratie-uitkering ontvangen bedrag bestemmen voor de jaren 2018 t/m 2020 t.b.v. vluchtelingen en statushouders.	Geen
Wijkontwikkeling	Financiering van voorzieningen waarvan het belang boven de belangen van een wijk uitstijgt.	Geen
Stimulering woningbouw	Projecten en activiteiten ter bevordering van de ver- en nieuwbouw in het algemeen en het realiseren van betaalbare woningen in het bijzonder	Geen
Budgetoverheveling	Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) schrijft voor dat noodzakelijke budgetten die niet in het jaar besteed worden, middels resultaatbestemming in een bestemmingsreserve worden opgenomen. Deze post dient enkel en alleen voor het overhevelen van budgetten tussen twee boekjaren.	Toevoeging n.a.v. resultaatbestemming 2018 (€ 100k) en onttrekking ter dekking van budget studiekosten (overheveling vanuit 2018) (€ 100k)
Afschrijvingen investeringsplan 2013-2016	Bij raadsbesluit van 7 november 2013 is opgenomen dat een aantal investeringen in de jaren 2013-2016 via uitname uit de VBR in deze bestemmingsreserve zijn ondergebracht (ter dekking van kapitaallasten)	Dekking (deel) kapitaallasten investeringen Hart van Mook (€ 29k)
Kapitaallasten (investeringen uit reserves)	Reserve ter dekking van diverse investeringen (compensatie kapitaallasten). Deze reserve geldt voor 'oude' investeringen. Kapitaallasten van nieuwe investeringen worden niet meer gecompenseerd door een reserve.	Geen

Hieronder (op de volgende pagina) is het verloopoverzicht per reserve vermeld.

Reserves	bedragen x € 1.000					
	Boekwaarde 31-12-2018	Toe- voe- ging	Onttrek- king	Bestemming resultaat vorig boek- jaar	Verminde- ring ter dekking van afschrij- vingen	Boekwaarde 31-12-2019
Algemene reserves						
- Algemene reserve	2.000	0	0	0	0	2.000
- Vrij Besteedbare Reserve	3.017	0	1.153	-47	0	1.817
<i>Subtotaal algemene reserves</i>	<i>5.017</i>	<i>0</i>	<i>1.153</i>	<i>-47</i>	<i>0</i>	<i>3.817</i>
Bestemmingsreserves						
- Kapitaallasten nieuwbouw brandweer/werkplaats *)	617	0	0	0	35	583
- Onderhoud gemeentehuis	409	62	76	0	0	394
- Verkoop aandelen Attero	115	0	5	0	0	110
- Centrumplan Mook aankoop panden *)	35	0	0	0	6	30
- Creatieve en culturele doeleinden	1	0	0	0	0	1
- Recreatie en toerisme	2	0	0	0	0	2
- Sociaal Domein	250	0	56	-194	0	0
- Vluchtelingen en statushouders	57	0	0	0	0	57
- Wijkontwikkeling	46	0	0	0	0	46
- Stimulering woningbouw	68	0	0	0	0	68
- Budgetoverheveling	0	0	100	100	0	0
- Afschrijvingen investeringsplan 2013-2016 *)	1.585	0	0	0	29	1.556
- Kapitaallasten (investerings uit reserves) *)	1.423	0	0	0	0	1.423
<i>Subtotaal bestemmingsreserves</i>	<i>4.609</i>	<i>62</i>	<i>239</i>	<i>-94</i>	<i>70</i>	<i>4.268</i>
Totaal reserves	9.626	62	1.391	-141	70	8.085

*) Deze bestemmingsreserves worden gebruikt voor dekking van kapitaallasten.

Gerealiseerde resultaat

Het nadelig resultaat over 2019 bedraagt € 552k. Geraamd was een tekort van € 543k. Voor het verschil van (afgerond) €9k verwijzen wij u naar de verschillenanalyse in onderdeel 2.2.5.

• Voorzieningen

Art. 55 BBV

De uitgangspunten voor het te voeren financiële beleid op het gebied van de voorzieningen is vastgelegd in de nota reserves en voorzieningen 2015 die door de raad is vastgesteld op 21 mei 2015.

Naar aard kunnen voorzieningen onderscheiden worden in voorzieningen voor:

- verplichtingen en verliezen (waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten);
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt (mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren);
- bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven (als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b BBV);
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden (met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b BBV).

2.2. Jaarrekening

Voorzieningen voor verplichtingen en verliezen

Omschrijving	Doel	Mutaties 2019
Pensioenvoorziening (gewezen) wethouders	Fondsvorming ten behoeve van lopende en toekomstige pensioenverplichtingen naar (ex-) wethouders	Dotatie o.b.v. actuariële berekeningen en waardeoverdracht (€ 366k) en uitbetaling lopende pensioenen (€ 27k)

Voorzieningen voor risico's

Omschrijving	Doel	Mutaties 2019
-		

Voorzieningen voor kostenegalisatie

Omschrijving	Doel	Mutaties 2019
Onderhoud gebouwen gemeentewerken	Egalisatie van kosten m.b.t. groot onderhoud gebouwen gemeentewerken	Dotatie conform begroting (€ 33k) en aanwending voor onderhoud (€ 8k)
Onderhoud abri's	Egalisatie van kosten m.b.t. groot onderhoud abri's	Geen
Rationeel wegbeheer	Egalisatie van kosten m.b.t. groot onderhoud wegen	Dotatie conform begroting (€ 200) en aanwending voor onderhoud (€ 180k)
Groot onderhoud bruggen	Egalisatie van kosten m.b.t. groot onderhoud kunstwerken (bruggen)	Dotatie conform begroting (€ 23k) en aanwending voor onderhoud (€ 164k)
Onderhoud sportaccommodaties	Egalisatie van kosten m.b.t. groot onderhoud (gebouwen) sportaccommodaties	Dotatie conform begroting (€ 18k) en aanwending voor onderhoud (€ 12k)
KCA-depot	Egalisatie van kosten m.b.t. groot onderhoud KCA-depot	Dotatie conform begroting (€ 2k)

Voorzieningen voor bijdragen aan vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven

Omschrijving	Doel	Mutaties 2019
Egalisatie afvalstoffen	Kosten-/tariefegalisatie m.b.t. taakveld Afval (inzameling en verwerking van afval i.c.m. opbrengst afvalstoffenheffing)	Vrijval op basis van tariefberekening 2019 (€ 20k)
Rioolbeheer	Kosten-/tariefegalisatie m.b.t. taakveld Riool (kosten onderhoud riool o.b.v. GRP i.c.m. opbrengst rioolheffing)	Toevoeging op basis van GRP (€ 321)

Voorzieningen voor van derden verkregen middelen met specifiek bestedingsdoel

Omschrijving	Doel	Mutaties 2019
Fonds Lierdal	Inrichting gebied Lierdal (bij wijze van voorfinanciering initieel € 25k gestort)	Geen
Herontwikkeling De Bisselt	Ter versterking bestaande groenstructuur (n.a.v. raadsbesluit febr. 2010, Structuurvisie De Bisselt)	Dotatie n.a.v. ontvangen bijdrage o.g.v. Structuurvisie (Bracamonteweg) (€ 10k)
Financiële compensatie bomenplan	Herplanten bomen (n.a.v. bomenkap m.b.t. dijkverzwaring Maaskade)	Dotatie n.a.v. ontvangen bijdragen van het Waterschap (€ 32k) en kosten voor plantwerkzaamheden Maaskade (€ 12k)

Hieronder (op de volgende pagina) is het verloopoverzicht per voorziening vermeld.

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Boekwaarde 31-12-2018	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2019
Voor verplichtingen, verliezen en risico's					
- Pensioenen (gewezen) wethouders	814	366	0	27	1.153
<i>Subtotaal</i>	814	366	0	27	1.153
Ter egalisering van kosten					
- Onderhoud gebouw gemeentewerken	145	33	0	8	169
- Onderhoud Abri's	2	0	0	0	2
- Rationeel wegbeheer	261	200	0	180	281
- Groot onderhoud bruggen	169	23	0	164	28
- Onderhoud sportaccommodaties	449	18	0	12	454
- KCA-depot	26	2	0	0	28
<i>Subtotaal</i>	1.053	275	0	365	963
Voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven					
- Egalisatie afvalstoffen	73	0	73	0	0
- Rioolbeheer	4.008	321	24	0	4.305
<i>Subtotaal</i>	4.081	321	97	0	4.305
Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is					
- Fonds Lierdal	14	0	0	0	14
- Herontwikkeling De Bisselt	54	10	0	0	64
- Financiële compensatie bomenplan	0	32	0	21	11
<i>Subtotaal</i>	68	42		21	88
Totaal voorzieningen	6.016	1.004	97	413	6.510

In 2019 is de rekenrente voor de actuariële berekening van de pensioenvoorziening sterk gedaald naar 0,290% op peildatum 31-12-2019 (31-12-2018: 1,577%). Als gevolg hiervan is een (forse) extra dotatie aan de pensioenvoorziening noodzakelijk gebleken ter grootte van € 264k.

• Rentelast vaste schulden

Art. 56 BBV

Mook en Middelaar heeft één lening o/g (schuld) bij de BNG met een doorlooptijd tot en met 2025. De lening is vastrentend tegen 5,58% en kan niet vervroegd worden afgelost. De rentelast met betrekking tot deze langlopende geldlening bedraagt over 2019 € 62k. Door het jaarlijks aflossen van de lening, neemt ook de rentelast af. Het verloop van de lening is als volgt:

bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Stand per 1 januari (langlopend)	1.089	1.271
Bij: Kortlopende aflossingsverplichting (vlottende passiva)	182	182
<i>Subtotaal lening (totaal)</i>	1.271	1.452
Bij: Aangetrokken geldleningen	0	0
Af: Aflossingen boekjaar	-/- 182	-/- 181
<i>Subtotaal</i>	1.089	1.271
Af: Kortlopende aflossingsverplichting (vlottende passiva)	-/- 182	-/- 182
Stand per 31 december (langlopend deel)	908	1.089

De aflossingsverplichting van het huidige boekjaar is opgenomen onder de vlottende passiva.

- Borg- en garantstellingen**

Art. 57 BBV

bedragen x € 1.000

Aard borgstelling	Oorspronkelijk bedrag lening	% borgstelling	Garantstelling per 31-12-2019	Garantstelling per 31-12-2018	Mutatie 2019
Lening (relatie met programma Samenleven en zorgen)	3.267	50%	1.225	1.327	0
Lening (relatie met programma Wonen)	11.088	50%	9.646	10.269	0
Subtotaal leningen ¹⁾	14.355		10.871	11.596	0
Hypotheekgaranties	746	100%	256	296	0
Borgstelling sport ²⁾	200	50%	10	21	0
Totaal	15.301		11.137	11.913	0

- 1) Betreft bij de WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) gewaarborgde geldleningen. Wij fungeren hierbij als achtervang (3^e buffer). Mook en Middelaar heeft een generieke achtervangovereenkomst voor alle leningen van Destion met betrekking tot sociale woningbouw.
- 2) Betreft borgstelling sportcomplex De Maasvallei. De garantie heeft betrekking op een door de beheerstichting aan te trekken lening ten behoeve van de aanleg van een kunstgrasveld onder voorwaarde dat de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) een gelijke garantstelling verstrekt. Jaarlijks wordt er € 10k afgelost. Vermelde stand per 31-12-2019 is een raming, omdat het overzicht nog niet verstrekt is.

- Gebeurtenissen na balansdatum**

Art. 58 BBV

Coronavirus

Het Coronavirus (SARS-CoV-2) heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact concreet zal zijn, is nu onmogelijk te bepalen. De belangrijkste financiële gevolgen voor zover deze op dit moment zijn in te schatten zijn:

Gevolg:

- Toename zorgvraag Sociaal Domein
- Toename beroep op bijstand
- Toename risico's paragraaf weerstandsvermogen

Mogelijk financieel effect:

- € 220k - € 320k;
- € 100k - € 790k;
- € 10k - € 190k.

We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

2.2.5. Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Portefeuillehouder

Wethouder Wienhoven

Toelichting

De toelichting op het overzicht van baten en lasten bevat op grond van art. 28 BBV ten minste:

- per programma, een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie;
- een overzicht van de aanwending voor het bedrag voor onvoorzien;
- een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma (waarbij de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten middels een totaalbedrag worden opgenomen);
- een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves;
- informatie met betrekking tot Wet Normering Topinkomens.

Analyse op programmaniveau

Wettelijk kader

art. 28, letter a BBV.

Analyse

Hieronder vindt u de analyse op programmaniveau van de belangrijkste verschillen tussen raming en realisatie over 2019.

In voorkomende gevallen kunnen budgetten overgeheveld worden naar 2020. Dat maakt echter geen onderdeel uit van het jaarrekeningsaldo. Budgetoverhevelingen zijn een vorm van resultaatbestemming en worden ter besluitvorming voorgelegd aan de raad middels een raadsvoorstel en een concept raadsbesluit met betrekking tot het vaststellen van deze Jaarstukken 2019.

Programma Besturen

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Vershil
Lasten	1.452	1.678	-226
Baten	-303	-516	213
<i>Subtotaal</i>	<i>1.149</i>	<i>1.162</i>	<i>-13</i>
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	-455	-333	-122
Totaal	695	829	-135

Vershil lasten

• Extra dotatie aan pensioenvoorziening wethouders als gevolg van wettelijke lage rekenrente:	N	264
• Betreft oninbare belastingvorderingen (volgens opgave Nijmegen):	N	30
• Hogere kosten dienstverlening belastingen door Nijmegen dan geraamd:	N	28
• Uitkering niet geraamd wachtgeld voormalig wethouder:	N	17
• Onderuitputting algemene buffer voor kapitaallasten:	V	49
• Onderuitputting budget dubbele oriëntatie:	V	25
• Diverse afwikkelingsverschillen (voornamelijk transitoria voorgaande jaren):	V	21
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	V	18
Totaal	N	226

Vershil baten

• Voordelig boekresultaat diverse grondverkopen, zoals Kon. Julianastraat 3 en 3a, Elzenstraat 14 en Rijksweg 84:	V	185
• Voordelig boekresultaat verkoop 28,2598 participaties AKF Financial bond fonds. Deze belegging is in de afgelopen 7 jaar verplicht in delen verkocht en overgeheveld naar 's Rijks schatkist:	V	32
• Vrijval (oude) voorziening dubieuze debiteuren. Een deel is later weer als dotatie (last) toegevoegd:	V	13
• Lagere opbrengst secretarieleges reisdocumenten (€ 21k N) en overige leges (per saldo € 5k V):	N	16
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo	N	1
Totaal	V	213

Verschil onttrekking reserves

• Lagere onttrekking bestemmingsreserve dekking kapitaallasten investeringsplan 2013-2016. Betreft kredieten Hart van Mook. Deze zijn deels geparkeerd in een bestemmingsreserve. Het voordeel van lagere kapitaallasten is al in voorgaande jaren ingeboekt. Door lagere kapitaallasten, hoeft nu minder onttrokken te worden. Een lagere onttrekking leidt tot een nadeel:	N	97
• Lagere onttrekking budget dubbele oriëntatie (zijn ook geen kosten geweest, zie bij lasten):	N	25
Totaal	N	122

Programma Beschermen

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Verschil
Lasten	647	695	-48
Baten	-6	-6	0
Subtotaal	641	689	-48
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0
Totaal	641	689	-48

Verschil lasten

• Onderdeel handhaving, kosten project snippergroen. In 2018 is een budget van € 20k niet overgeheveld, maar ten gunste gekomen van het rekeningresultaat 2018. Daarnaast worden in 2020 nog baten ontvangen van verkocht snippergroen:	N	46
• Betreft hogere kosten dan geraamd voor RUD / Milieutoezicht:	N	16
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	V	14
Totaal	N	48

Programma Verplaatsen

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Verschil
Lasten	1.083	1.040	43
Baten	-24	-25	1
Subtotaal	1.059	1.015	44
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	-462	-434	-28
Totaal	597	581	16

Verschil lasten

• Restant budget project pilot Breng Flex. Kosten komen ten laste van VBR:	V	18
• Kosten voor onderzoek naar mogelijkheden openbaar vervoer en onderzoek trottoirs langs de Rijksweg. Deze kosten komen ten laste van de VBR:	V	11
• Onderuitputting werkbudget Maaswaalpad / fietsbrug:	V	10

2.2. Jaarrekening

• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	V	4
Totaal	V	43

Verschil baten

• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	V	1
Totaal	V	1

Verschil onttrekking reserves

• Lagere onttrekking uit VBR als gevolg van lagere kosten project pilot Breng Flex. Een lagere onttrekking leidt tot een nadeel:	N	18
• Lagere onttrekking uit VBR als gevolg van lagere kosten voor onderzoek naar mogelijkheden openbaar vervoer en onderzoek trottoirs langs de Rijksweg. Een lagere onttrekking leidt tot een nadeel:	N	11
Totaal	N	28

Programma Werken

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Verschil
Lasten	204	174	30
Baten	-88	-86	-2
<i>Subtotaal</i>	<i>116</i>	<i>88</i>	<i>28</i>
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	-6	-6	0
Totaal	110	82	28

Verschil lasten

• Onderuitputting budget voor toeristische bewegwijzering:	V	21
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	V	9
Totaal	V	30

Verschil baten

• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	N	2
Totaal	N	2

Programma Leren

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Verschil
Lasten	309	319	-11
Baten	-1	-56	55
<i>Subtotaal</i>	<i>308</i>	<i>264</i>	<i>44</i>
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0
Totaal	308	264	44

Verschil lasten

• Hogere vervoerskosten leerlingenvervoer, met name als gevolg van afrekeningen uit 2017 en 2018 (€ 8k):	N	12
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	V	1
Totaal	N	11

Verschil baten

• Niet geraamde specifieke SiSa-uitkering voor onderwijsachterstandenbeleid 2019	V	54
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo	V	1
Totaal	V	55

Programma Recreëren

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Verschil
Lasten	700	676	24
Baten	-27	-47	20
Subtotaal	672	628	44
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	-15	0	-15
Totaal	657	628	29

Verschil lasten

• Onderuitputting budget voor uitvoeringsprogramma Maasheggen 2019-2020. Kosten komen ten laste van de VBR (zie ook bij baten):	V	15
• Onderuitputting budget voor advieskosten sportbeleid en sportactivering. Het budget is in de loop van 2019 verhoogd als gevolg van een taakmutatie voor 'sportakkoorden' (vanuit de algemene uitkering), maar nog niet geheel uitgegeven:	V	13
• Onderuitputting structureel budget voor kosten om kunst meer zichtbaar te maken in de openbare ruimte (conform Collegeprogramma 2018-2022 onderdeel 7.2.2):	V	10
• Hogere dotatie aan voorziening financiële compensatie bomenplan naar aanleiding van bijdrage van Waterschap Limburg (zie ook bij baten):	N	20
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	V	5
Totaal	V	24

Verschil baten

• Niet geraamde ontvangst van Waterschap Limburg betreffende een bijdrage ten behoeve van de aanplant van bomen in de rivierenzone Mook. Deze extra opbrengst is vervolgens ook als extra dotatie toegevoegd aan de voorziening financiële compensatie bomenplan (zie ook bij lasten):	V	20
Totaal	V	20

Verschil onttrekking reserves

• Lagere onttrekking uit VBR als gevolg van lagere kosten uitvoeringsproject Maasheggen 2019-2020. Een lagere onttrekking leidt tot een nadeel:	N	15
Totaal	N	15

Programma Samenleven en zorgen

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Verschil
Lasten	6.222	6.513	-291
Baten	-1.562	-1.491	-71
<i>Subtotaal</i>	<i>4.661</i>	<i>5.022</i>	<i>-361</i>
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	-61	-60	-1
Totaal	4.600	4.962	-362

Verschil lasten

• Hogere kosten maatwerkdienstverlening 18- (Jeugd):	N	317
• Hogere kosten maatwerkdienstverlening 18+:	N	78
• Hogere kosten maatwerkdienstverlening Wmo:	N	36
• Meer kwijtscheldingen voor belastingen dan geraamd. Kwijtschelding verlaagt de belastingopbrengsten niet, maar betreft een invorderingsmaatregel en wordt als kosten verantwoord:	N	14
• Minder uitkeringen en bedrijfskrediet BBZ (onderuitputting budget):	V	78
• Hogere raming dan bijdrage aan MGR voor uitvoering Participatiewet. Bijdrage is in Morap-2 verhoogd met € 36k wegens voorziene verhoging loonkostensubsidie. Wellicht volgt afrekening nog in 2020:	V	36
• Lagere exploitatiebijdrage en lagere kosten voor begeleide participatie en sociale werkvoorziening:	V	36
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	V	6
Totaal	N	291

Verschil baten

• Lagere bijdrage van Rijk en verhaald BBZ (hier tegenover staan ook lagere kosten BBZ):	N	52
• Lagere eigen bijdrage Wmo 18+:	N	10
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	N	9
Totaal	N	71

Verschil onttrekking reserves

• Lagere onttrekking uit VBR t.b.v. kosten Fonds voor oplossingen. Hiervoor is € 5k geraamd (conform collegeprogramma 8.2.12). Een lagere onttrekking leidt tot een nadeel. Hiertegenover staat een voordeel wegens onderuitputting kostenbudget (zit in bedrag < € 10k bij de lasten):	N	1
Totaal	N	1

Programma Gezond leven

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Verschil
Lasten	1.578	1.642	-65
Baten	-1.801	-1.872	71
<i>Subtotaal</i>	<i>-223</i>	<i>-229</i>	<i>6</i>
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	-18	-18	0
Totaal	-241	-247	6

Verschil lasten

• Per saldo hogere verwerkingskosten voor GFT, PMD en restafval ten opzichte van het geraamde bedrag. Eventuele verschillen tussen raming en realisatie worden middels de egalisatievoorziening geëgaliseerd, omdat het onderdeel afvalstoffenheffing per saldo budgettair-neutraal verloopt:	N	29
• Hogere kosten als gevolg van meer rioolaansluitingen (zie ook bij baten):	N	15
• Hogere advieskosten, voornamelijk als gevolg van het opstellen van het Grondstoffenplan 2019:	N	14
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	N	7
Totaal	N	65

Verschil baten

• Kostenegalisatie taakvelden riool en afval. Betreft vrijval egalisatievoorziening omdat deze taakvelden een financieel gesloten systeem zijn op basis van 100% kostendekkendheid:	V	77
• Meer opbrengsten als gevolg van meer (vergoedingen voor) rioolaansluitingen dan geraamd. (zie ook bij lasten):	V	13
• Lagere opbrengst afvalstoffenheffing. Waarschijnlijk zijn er nog objecten dan wel belastingaanslagen geblokkeerd. Zodra deze gegevens beschikbaar komen, wordt de opbrengst aangepast (met als tegenhanger de balanspost 'Nog te ontvangen'):	N	28
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	V	9
Totaal	V	71

Programma Wonen

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Verschil
Lasten	576	559	17
Baten	-142	-190	47
Subtotaal	434	369	64
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	-20	-8	-12
Totaal	414	361	53

Verschil lasten

• Onderuitputting kapitaallasten investeringen stads- en dorpsvernieuwing (met name Hart van Mook):	V	15
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	V	2
Totaal	V	17

Verschil baten

• Hogere opbrengst leges omgevingsvergunningen. In de Morap-2 was de opbrengst met € 32k afgeraamd wegens verwachte lagere opbrengsten. In december zijn echter nog drie legesbedragen van grotere projecten ontvangen (zoals woningbouw aan de Rijksweg in Mook en Plasmolen, aan het Raadhuisplein in Mook en De Sterreschans in Molenhoek). Per saldo dus toch nog een meeropbrengst ten opzichte van de geraamde baten:	V	34
• Hogere opbrengst leges voor wijziging bestemmingsplannen en principeverzoeken ten opzichte van het geraamde bedrag. Budget		

2.2. Jaarrekening

wordt in 2020 bijgeraamd ten laste van het te hoog geraamde bedrag voor exploitatiebijdragen van derden:	V	17
• Lagere kosten bestemmingswijziging Horecastrip Plasmolen. Deze kosten worden gedekt door de VBR (zie ook bij baten):	V	12
• Voordelig boekresultaat verkoop Elzenstraat 14. Deze verkoop was begin 2019 geraamd. Uiteindelijk heeft de verkoop eind 2019 plaatsgevonden, waardoor ook nog een heel jaar afschrijving is verantwoord (€ 17k.). Hierdoor is de boekwaarde gedaald en komt het boekresultaat voor hetzelfde bedrag hoger uit:	V	17
• Lagere exploitatiebijdragen van derden dan geraamd. In 2020 wordt het teveel aan geraamde exploitatiebedragen overgeheveld naar de te laag geraamde baten voor opbrengst leges (zie 2e bolletje):	N	17
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	N	16
Totaal	V	47

Verschil onttrekking reserves

• Lagere onttrekking uit VBR als gevolg van lagere kosten bestemmingswijziging Horecastrip Plasmolen. Een lagere onttrekking leidt tot een nadeel (zie ook bij lasten):	N	12
Totaal	N	12

Algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Verschil
Lasten	62	63	0
Baten	-11.584	-11.921	337
Subtotaal	-11.522	-11.858	337
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0
Totaal	-11.522	-11.858	337

Verschil baten

• Niet geraamde uitkering voor Regionale Energie Strategie (RES-gelden). Deze middelen hebben we middels de decembercirculaire in december 2019 nog ontvangen. Dit betreft Transitievisie warmte (€ 202k), Energieloket (€ 25k) en Wijkaanpak (€ 10k). In totaliteit € 237k. Deze middelen worden vanaf 2020 besteed (via voorgestelde budgetoverheveling):	V	237
• Hogere uitkeringen uit het gemeentefonds (met name naar aanleiding van de decembercirculaire). Dit betreft een voordeel van € 95k over 2019 (waarvan € 88k ontvangen in februari 2020). Daarnaast is er een voordeel van € 15k wegens afrekeningen over 2017 en 2018. De algemene uitkering over jaar t wordt in jaar t+2 definitief vastgesteld:	V	110
• Per saldo hogere baten aan onroerende zaakbelastingen:	V	38
• Lagere rentebaten dan geraamd. Ondanks een bedrag van € 6 à € 7 miljoen in 's Rijks schatkist, ontvangen we € 0 aan rente. Het rentepercentage is namelijk 0%:	N	45
Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	N	3
Totaal	V	337

Overhead

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Vershil
Lasten	4.945	4.923	21
Baten	-123	-123	0
<i>Subtotaal</i>	<i>4.822</i>	<i>4.801</i>	<i>21</i>
Toevoeging reserves	62	62	0
Onttrekking reserves	-605	-603	-2
Totaal	4.279	4.260	19

Vershil lasten

• Restant budget Flexibele Schil (via voorstel budgetoverheveling naar 2020):	V	97
• Onderuitputting budget voor studiekosten (via voorstel budgetoverheveling naar 2020):	V	71
• Onderuitputting budget voor inhuurkosten (inclusief een incidenteel budget van € 12k):	V	16
• Onderuitputting budget voor inventaris keuken:	V	12
• Onderuitputting budget voor salariskosten MT:	V	5
• Te laag geraamde vergoeding (algemene personeelskosten):	N	12
• Te laag geraamde salariskosten Staf *):	N	25
• Te laag geraamde salariskosten afdeling Bedrijfsvoering *):	N	27
• Te laag geraamde salariskosten afdeling Samenleving *):	N	110
• Te laag geraamde salariskosten SL - buitendienst *):	N	17
• Niet geraamde bijdrage Mobie aan RMO:	N	13
• Aanvullende werkzaamheden accountant ten behoeve van jaarrekening 2018 (met name t.b.v. de Verbijzonderde interne controle / participatiewet):	N	10
• Overige voor- en nadelen < € 10k, per saldo:	V	35
Totaal	V	21

*) Het verschil in salarislsten is grotendeels het gevolg van een nieuwe CAO. In oktober 2019 zijn de salarissen verhoogd met 3,25%. Daarnaast hebben medewerkers een eenmalige uitkering ontvangen van € 750 per fte. Ook hebben er diverse functiewaarderingen plaatsgevonden, waarbij de extra kosten niet geraamd waren voor 2019.

Vershil onttrekking reserves

• Betreft lagere onttrekking bestemmingsreserve groot onderhoud gemeentehuis. Voor dit bedrag zijn ook minder kosten gemaakt. Een lagere onttrekking leidt tot een nadeel:	N	2
Totaal	N	2

Vennootschapsbelasting

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Vershil
Lasten	0	0	0
Baten	0	0	0
<i>Subtotaal</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0
Totaal	0	0	0

2.2. Jaarrekening

Verschil

- Bij de Vennootschapsbelasting zijn geen verschillen, alle bedragen zijn € 0 (nihil):

Totaal	V	0
	V	0

Onvoorzien

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Verschil
Lasten	5	0	5
Baten	0	0	0
<i>Subtotaal</i>	5	0	5
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0
Totaal	5	0	5

Verschil lasten

- Overige voor- en nadelen < € 10k (onderuitputting budget voor onvoorzien):

Totaal	V	5
	V	5

Totaal-generaal

Omschrijving	Begroot	Realisatie	Verschil
Lasten	17.783	18.283	-500
Baten	-15.661	-16.332	671
<i>Subtotaal</i>	2.122	1.951	171
Toevoeging reserves	62	62	0
Onttrekking reserves	-1.641	-1.461	-180
Totaal	543	552	-9

Onvoorziene uitgaven

Wettelijk kader

art. 28, letter b BBV.

De post voor onvoorziene uitgaven is in de begroting 2019 structureel geraamd op € 5k. Deze post is in 2019 niet benut.

Incidentele baten en lasten

Wettelijk kader

art. 28, letter c BBV.

In onderstaande tabel worden incidentele baten en lasten vermeld conform artikel 28.c BBV. Hierbij is aansluiting gezocht bij de 'Notitie incidentele en structurele baten en lasten' van de commissie BBV. Toevoegingen en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij gedurende minimaal 3 jaar (structureel) lasten worden gedekt.

In onderstaand overzicht zijn de incidentele baten en lasten weergegeven (> € 10.000).

	Programma	B2019	W2019
Incidentele lasten			
Collegeprogramma: digitale informatie en beleid- en planvorming via participatie dekking via leaseconstructie (geen extra kosten)	Besturen	136 -136	0 (p.m.)
Collegeprogramma: maatregelprogramma verkeersprojecten (4.2.3)	Verplaatsen	37	37
Collegeprogramma: onverharde wegen dekking via wegenonderhoud (geen extra kosten)	Verplaatsen	40 -40	0 (p.m.)
Collegeprogramma: juiste bewegwijzering (5.1.4) en bevorderen participatie arbeidsmarkt (5.2.4)	Werken	70	70
Collegeprogramma: uitvoeren Masterplan Plasmolen (7.1.2)	Recreëren	15	15
Collegeprogramma: fonds voor oplossingen	Samenleven en zorgen	5	4
Collegeprogramma: duurzaam inzamelen en verwerken van afval (9.2.2)	Gezond leven	30	30
Collegeprogramma: implementeren Omgevingswet (10.3.1)	Wonen	125	125
Collegeprogramma: projectmatige aanpak digitalisering	Besturen	80 *)	0
Collegeprogramma: projectmatige aanpak groenrenovatie (7.1.1)	Recreëren	50 *)	0
<i>Subtotaal collegeprogramma</i>		<i>412</i>	<i>281</i>
Budget verkiezingen en referenda	Besturen	33	26
Representatiekosten 25 jaar jumelage	Besturen	10	9
Uitkering voormalig personeel	Overhead	21	19
Subtotaal incidentele lasten		476	315
Incidentele baten			
Collegeprogramma: dekking via VBR	Verplaatsen	-37	-37
Collegeprogramma: dekking via VBR	Werken	-70	-70
Collegeprogramma: dekking via VBR	Recreëren	-15	-15
Collegeprogramma: dekking via VBR	Samenleven en zorgen	-5	-4
Collegeprogramma: dekking via VBR	Gezond leven	-30	-30
Collegeprogramma: dekking via VBR	Wonen	-125	-125

2.2. Jaarrekening

Dekking projectmatige aanpak digitalisering	Besturen	-80 *)	0
Dekking projectmatige aanpak groenrenovatie	Recreëren	-50 *)	0
<i>Subtotaal collegeprogramma</i>		<i>-412</i>	<i>-281</i>
Eenmalige onttrekking VBR	Besturen	-250	-250
Subtotaal incidentele baten		-662	-531
Saldo incidentele baten en lasten		-196	-216

*) De uitgavenbudgetten (lasten) zijn incidenteel gemaakt conform dekkingsplan begroting 2019 (baten). Dat houdt in dat de uitgavenbudgetten alleen benut kunnen worden als er voor dit bedrag extra incidentele baten zijn in 2019. Dat is niet het geval.

Toelichting

Bijna alle posten betreffen incidentele budgetten conform collegeprogramma. Hier tegenover staat veelal een dekking vanuit een bijdrage of een reserve. Deze posten gelden over het algemeen alleen voor 2019. Structurele bijstellingen vanuit het collegeprogramma zijn niet in dit overzicht vermeld, maar zijn wel verwerkt in de begroting. De budgetten vanuit het collegeprogramma worden alleen als geraamd bedrag opgenomen. Als deze posten zijn benut, dan is het geraamde bedrag verplaatst naar het juiste programma. Een groot deel van deze budgetten betreft formatie en is terechtgekomen in de Flexibele Schil voor projectkosten eigen personeel en/of inhuur. Het resterende budget van de Flexibele Schil wordt overgeheveld naar 2020 (voorstel).

Het structurele begrotingssaldo wordt niet bepaald aan de hand van bovenstaande tabel, maar op basis van de incidentele baten en lasten zoals deze in de begroting worden vermeld. De gegevens in de begroting worden jaarlijks geactualiseerd.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Wettelijk kader

art. 28, letter d BBV.

Overzicht structurele toevoegingen aan de reserves

		<i>bedragen x € 1.000</i>	
Programma	Reserve	Begroting	Realisatie
overhead	Onderhoud gemeentehuis	62	62
Totaal		62	62

Conform wet- en regelgeving (BBV) is eind 2017 de voorziening groot onderhoud gemeentehuis omgezet in een bestemmingsreserve groot onderhoud gemeentehuis. De structurele dotatie aan de voorziening wordt hiermee omgezet in een structurele toevoeging aan de bestemmingsreserve.

Overzicht structurele onttrekkingen aan de reserves

		<i>bedragen x € 1.000</i>	
Programma	Reserve	Begroting	Realisatie
1	Dekking kapitaallasten nieuwbouw brandweerkazerne / gemeentewerf	35	35
4	Verkoop aandelen Attero	5	5
8	Dekking afschrijvingskosten investeringsplan 2013-2016 (Hart van Mook)	127	29
Totaal		167	69

Wet Normering Topinkomens

Wettelijk kader

art. 28, letter e BBV.

Op grond van de Wet Normering Topinkomens worden enkele inkomensgegevens van bepaalde functionarissen openbaar gemaakt. Voor de gemeente Mook en Middelaar betreffen dit de functies van de raadsgriffier en de secretaris.

WNT-verantwoording 2019 Gemeente Mook en Middelaar

De WNT is van toepassing op Gemeente Mook en Middelaar. Het voor Gemeente Mook en Middelaar toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 194.000 (vallend onder het Algemeen Bezoldigingsmaximum).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functie vervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt

Gegevens 2019		
bedragen x € 1	A.W. Peters-Sengers	J.M.G. Smits-de Kinkelder
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functie vervulling in 2019	01-01 – 31-12	01-01 – 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,889	1,000
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	62.168	94.684
Beloningen betaalbaar op termijn	10.076	16.484
<i>Subtotaal</i>	<i>72.244</i>	<i>111.168</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	172.444	194.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	72.244	111.168
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

2.2. Jaarrekening

Gegevens 2018		
bedragen x € 1	A.W. Peters-Sengers	J.M.G. Smits-de Kinkelder
Functiegegevens	griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01-01 – 31-12	01-01 – 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,53	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	38.513	93.800
Beloningen betaalbaar op termijn	5.774	15.405
<i>Subtotaal</i>	<i>44.286</i>	<i>109.205</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	100.170	189.000
Bezoldiging	44.286	109.205

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag hebben ontvangen.

Kasstroomoverzicht

Jaarstukken worden opgesteld volgens het baten en lastenstelsel. Met ingang van begrotingsjaar 2017 is het verplicht om ook een kasstroomoverzicht op te nemen volgens het stelsel van inkomsten en uitgaven. Dit betreft fysieke geldstromen. Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de zogenaamde indirecte methode (afgeleid van balansmutaties). Het verschil is gelijk aan de mutatie in de liquide middelen.

		<i>bedragen x € 1.000</i>
Omschrijving		
OPERATIONELE KASSTROOM		
Bedrijfsresultaat (voor mutaties reserves en voor belastingen)	-1.951	
Af: Belasting over bedrijfsresultaat	0	
Afschrijving (kosten, geen uitgaven)	423	
Dotatie aan voorzieningen (kosten, geen uitgaven)	1.004	
Vrijval voorzieningen (baten, geen inkomsten)	-102	
Aanwending voorzieningen (uitgaven, geen kosten)	-413	
Kasstroom op winstbasis		-1.039
<i>Mutatie werkkapitaal</i>		
Mutaties Voorraden (grondstoffen en eindproduct)	0	
Mutaties Debiteuren / kortlopende vorderingen (excl. vz. dub. deb.)	709	
Mutaties Crediteuren / kortlopende schulden	-241	
Mutaties Overlopende activa / overlopende passiva	-294	
Saldo mutatie werkkapitaal		175
Kasstroom op operatiebasis		-864
Investeringskasstroom		
Saldo investeringen / desinvesteringen	-607	
Bijdragen van derden	150	
Saldo mutatie investeringskasstroom		-456
Totaal vrije kasstroom		-1.321
FINANCIERINGSKASSTROOM		
Aflossingen activa (leningen u/g)	300	
Aflossingen passiva (leningen o/g)	-181	
Totaal financieringskasstroom		120
Vrije kasstroom + Financieringskasstroom = Mutatie liquide middelen		-1.201
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN (INCL. SKB)		
Mutatie saldo Schatkistbankieren	-1.129	
Mutatie saldo kas/bank	-72	
Totaal mutatie liquide middelen (toename)		-1.201
Vershil		0

Overig

2.2.6. Single information Single audit (SiSa)

Met ingang van het rekeningjaar 2006 is Single information en Single audit (SiSa) ingevoerd voor een groot aantal specifieke uitkeringen. Met de invoering zijn aparte verantwoordingen, controleprotocollen en accountantscontroles voor deze specifieke uitkeringen vervallen. In plaats hiervan moet in de jaarrekening een SiSa-overzicht worden opgenomen met daarin de verantwoordingsinformatie over de voor de gemeente van toepassing zijnde specifieke uitkeringen.

Voor Mook en Middelaar is voor 2019 het voorgaande van toepassing op de uitkeringen die volgen uit de volgende wetten of regelingen:

1. Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) (C1);
2. Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB) (D8);
3. Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet (gemeentedeel 2019) (G2);
4. Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2019 (G3);
5. Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) (E27B).

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 16 januari 2020								
BZK	C1	Regeling Reductie Energiegebruik	Totaal ontvangen beschikking	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (JA/NEE)	Besteding (Jaar T) aan afwijkingen.	Cumulatieve bestedingen tot en met (jaar T)
		Gemeenten	Aard controle R Indicatornummer: C1 / 01	Aard controle R Indicatornummer: C1 / 02	Aard controle R Indicatornummer: C1 / 03	Aard controle R Indicatornummer: C1 / 04	Aard controle R Indicatornummer: C1 / 05	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C1 / 06
			1 € 239.503	2019-621222	€ 0	Ja		€ 0
			2					
			3					
			4					
			5					
			Kopie projectnaam/nummer	Toelichting	Eindverantwoordiging Ja/Nee			

OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB) Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C1 / 07	Aard controle R Indicatornummer: C1/ 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C1 / 09	
			1 2019-621222		Nee	
			2			
			3			
			4			
			5			
			Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) Aard controle R Indicatornummer: D8 / 01	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) Aard controle R Indicatornummer: D8 / 02	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voorschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) Aard controle R Indicatornummer: D8 / 03	
			€ 0	€ 0	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t.	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag Aard controle R	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t.	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag Aard controle R

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2019 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Indicatornummer: D8 / 04	Indicatornummer: D8 / 05	Indicatornummer: D8 / 06	Indicatornummer: D8 / 07		
			1					
			2					
			3					
			4					
			5					
			Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 1.197.024	€ 54.650	€ 155.641	€ 4.319	€ 9.649	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7	

			2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	(levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)			Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 12.400	€ 7.856	€ 0	€ 23.318	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2019	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
		Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam	€ 630	€ 0	€ 0	€ 2.610	€ 1.469	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			

		opgericht op grond van de Wgr.	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Nee			
lenW	E2 7B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijk e Regelingen	Hieronder per regel één beschikking nummer en in de kolommen ernaast de verantwoordings informatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoord e overige bestedingen	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05	
			1 2017-17482	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			2					
			3					
			4					
			5					

			Kopie beschikkingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/ 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10	
1	2017-17482		€ 0	€ 0	Totale kosten € 500.000 waarvan € 175.000 subsidie. Betreft spoorbrug Heumensebaan. Ter verbetering van de bereikbaarheid station Mook etc. Besluitvorming komt nog.	Nee		
2								
3								
4								
5								

2.2.7. Overzicht van baten en lasten per taakveld

Op basis van het BBV worden budgetten verdeeld over programma's. Daarnaast is er wettelijk sprake van algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vennootschapsbelasting en onvoorzien. Mutaties in reserves kunnen per programma toegerekend worden.

Op basis van de wettelijke 'Uitvoeringsinformatie' (IV3) vindt er echter een andere indeling plaats, namelijk in wettelijke taakvelden. Hieronder treft u deze tabel in taakvelden aan, waarbij is aangegeven onder welk programma deze taakvelden vallen. Dit zijn andere programma's dan door de raad vastgesteld. De algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en mutaties reserves worden hierbij integraal ondergebracht in programma 'Bestuur en ondersteuning' omdat deze categorieën niet afzonderlijk bestaan in de Uitvoeringsinformatie / IV3. Het negatieve resultaat van € 552k valt onder taakveld 0.11 en staat ook in Programma 'Bestuur en ondersteuning'

TV	Taakveld	Baten	Lasten	Saldo
0.	Bestuur en ondersteuning	14.474	6.727	-7.747
0.1	Bestuur	69	1.123	1.054
0.2	Burgerzaken	108	408	300
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	190	15	-175
0.4	Overhead	123	4.924	4.801
0.5	Treasury	577	63	-514
0.61	OZB woningen	1.314	0	-1.314
0.62	OZB niet-woningen	296	0	296
0.63	Parkeerbelasting	0	0	0
0.64	Belastingen overig	153	139	-14
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	9.620	5	-9.615
0.8	Overige baten en lasten	12	-10	-22
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	1.461	62	-1.399
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	552	0	-552
1.	Veiligheid	6	695	689
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	509	509
1.2	Openbare orde en veiligheid	6	186	180
2.	Verkeer, vervoer en waterstaat	25	1.040	1.015
2.1	Verkeer en vervoer	25	1.013	988
2.2	Parkeren	0	8	8
2.3	Recreatieve havens	0	4	4
2.4	Economische havens en waterwegen	0	0	0
2.5	Openbaar vervoer	0	15	15
3.	Economie	185	174	-11
3.1	Economische ontwikkeling	-5	60	65
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	89	33	-56
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	2	37	35
3.4	Economische promotie	100	44	-56

4.	Onderwijs	56	319	264
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	0	122	122
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	56	197	141
5.	Sport, cultuur en recreatie	47	676	628
5.1	Sportbeleid en activering	0	27	27
5.2	Sportaccommodaties	14	80	65
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	65	65
5.4	Musea	0	0	0
5.5	Cultureel erfgoed	0	28	28
5.6	Media	0	29	29
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	33	447	414
6.	Sociaal domein	1.491	6.513	5.022
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0	357	357
6.2	Wijkteams	13	272	258
6.3	Inkomensregelingen	1.417	1.956	538
6.4	Begeleide participatie	0	665	665
6.5	Arbeidsparticipatie	0	113	113
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	3	265	262
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	58	1.157	1.099
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	1.511	1.511
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	33	33
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	185	185
7.	Volksgezondheid en milieu	1.872	1.642	-229
7.1	Volksgezondheid	0	226	226
7.2	Riolering	933	650	-283
7.3	Afval	938	663	-275
7.4	Milieubeheer	1	103	103
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0
8.	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	190	559	369
8.1	Ruimtelijke ordening	40	240	200
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	0	0	0
8.3	Wonen en bouwen	149	318	169
Totaal-generaal		18.345	18.345	0

Verdelingsprincipe van taakvelden over programma's

Programma	Toegewezen taakvelden
Besturen	0.1 t/m 0.3, 0.5 (deels), 0.64 (deels), 0.7 (deels/kosten), 0.8 (deels)
Beschermen	1.1 t/m 1.2
Verplaatsen	2.1 t/m 2.5
Werken	3.1 t/m 3.4
Leren	4.1 t/m 4.3
Recreëren	5.1 t/m 5.7
Samenleven en zorgen	6.1 t/m 6.82
Gezond leven	7.1 t/m 7.5
Wonen	8.1 t/m 8.3
Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Vennootschapsbelasting en Onvoorzien	0.4, 0.5 (deels), 0.61 t/m 0.63, 0.64 (deels), 0.7 (deels/baten) en 0.9
Mutaties reserves	0.10 *)
Resultaat	0.11

*) Mutaties in reserves worden zo veel mogelijk functioneel verdeeld over alle programma's, zodat per programma de mutaties in de reserves bekend zijn. Voor de Uitvoeringsinformatie voor derden worden deze mutaties ondergebracht in taakveld 0.10.

VASTSTELLINGSBESLUIT

3.1. Vaststellingsbesluit

In de onderhavige Jaarstukken 2019 hebben wij verantwoording afgelegd over de realisatie van het door uw raad vastgesteld beleid. Wij danken u voor het in het college gestelde vertrouwen.

Mook, 9 juni 2020

Het college van burgemeester en wethouders van Mook en Middelaar,

De secretaris,

J.M.G. Smits – de Kinkelder

De burgemeester,

mr. drs. W. Gradisen

Aldus vastgesteld door de raad van de Gemeente Mook en Middelaar in zijn openbare vergadering van 9 juli 2020.

De raad voornoemd,

De griffier,

mw. M. van Arensbergen

De voorzitter,

mr. drs. W. Gradisen

BIJLAGEN

4.1. Bijlage Algemene Uitkering

Circulaire:	decembercirculaire 2019 d.d. 16 december (nr. 2019-0000659660)
Uitkeringsfactor:	Constante prijzen
Uitgezette maatstaven met niet-0 waarden:	geen
Bedragen (uitkering)	x € 1.000

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven			
Maatstaf	Berekende Aantallen	Gewicht / %	Uitkering
1c Waarde niet-woningen eigenaren	563.500	-0,1569	-88
1f Waarde niet-woningen gebruikers (onder aftrek amendement De Pater)	560.000	-0,1265	-71
1a Waarde woningen eigenaren	8.244.000	-0,1000	-824
Subtotaal			-984

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is			
Maatstaf	Berekende Aantallen	Gewicht	Bedrag in basis
1e OZB waarde niet-woningen	56,35	380,70	21
8a Bijstandsontvangers (vanaf UJR 2016)	102	2.132,68	218
3a Eén-ouder-huishoudens	195	835,35	163
2 Inwoners	7.806,00	160,07	1.250
5 Inwoners: ouderen boven 64 jaar	2.080,00	100,55	209
5a Inwoners: ouderen 75 t/m 84 jaar	695	26,44	18
7 Lage inkomens	830	30,59	25
7c-2 Lage inkomens (drempel) (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	465,2	686,83	320
12 Minderheden	120	321,78	39
11a Uitkeringsontvangers (vanaf UJR 2016)	387	85,82	33
3b Huishoudens	3.601	90,53	326
3c Eenpersoonshuishoudens	1.112	51,24	57
8b Loonkostensubsidie	3	1.941,10	6
4a Inwoners: jongeren jonger dan 18 jaar (vanaf uitkeringsjaar 2019)	1.298,00	731,61	950
7g-2 Jeugdigen in gezinnen met armoederisico	98,65	245,66	24
7h-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen huishoudens	3.013,25	-125,25	-377
7i-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen huishoudens met kinderen	514,76	-490,17	-252
3h Ouders met (langdurig) psychisch medicijngebruik	41,31	3.616,63	149
3g Eenouderhuishoudens met 2 of meer kinderen	80	1.279,81	102
8c-2 Bijstandshuishoudens met minderjarige kinderen	24,67	659,95	16
8d Bijstandsontvangers eenouderhuishoudens	19,33	1.748,26	34
11b-2 Uitkeringsontvangers minus bijstandsontvangers	285	1.076,99	307
11c-2 Wajong	79	858,71	68
3i-2 Medicijngebruik met drempel	1.212,74	370,01	449
8e Re-integratie klassiek	0,118	334.628,82	39
4b Inwoners jonger dan 65 jaar	5.726	4,03	23
5b Inwoners: ouderen 65 t/m 74 jaar	1.186	0,18	0
5c Inwoners: ouderen 85 jaar en ouder	199	0,18	0
3d Eenpersoonshuishoudens 65 t/m 74 jaar	213	15,69	3
3e Eenpersoonshuishoudens 75 t/m 84 jaar	228	62,77	14
3f Eenpersoonshuishoudens 85 jaar en ouder	114	109,82	13
7d-2 Huishoudens met laag inkomen 65 t/m 74 jaar	89,9	122,86	11
7e-2 Huishoudens met laag inkomen 75 t/m 84 jaar	62,74	491,05	31
7f-2 Huishoudens met laag inkomen 85 jaar en ouder	21,55	858,18	18
7j-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (65 t/m 74 jaar)	216,72	112,06	24

7k-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (75 t/m 84 jaar)	151,24	448,31	68
7l-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (85 jaar en ouder)	51,95	784,53	41
3j Bedden	9.855	0,81	8
13 Klantenpotentieel lokaal	5.850	45,97	269
14 Klantenpotentieel regionaal	900	23,54	21
15e Leerlingen VO	206,4	370,50	76
15j Basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 0,3	1	-1.632,89	-2
15k Basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 1,2	9	-2.563,65	-23
38 Bedrijfsvestigingen	914	75,58	69
31a ISV (a) stadsvernieuwing	0,00004203	6.133.771,60	0
31b ISV (b) herstructurering	0,00005999	3.764.536,49	0
36 Kernen	4	9.070,21	36
37 Kernen * bodemfactor buitengebied	4	14.877,08	60
36a Kernen met 500 of meer adressen	1	60.233,38	60
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	257	11,72	3
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	1.066,53	5,82	6
32b-2 Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	1.543,10	58,58	90
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	9	1.524,90	14
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	45	3.089,24	139
21 Oppervlakte bebouwing	54	595,42	32
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	9	1.936,54	17
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	45	2.302,40	104
19 Oppervlakte binnenwater	142	38,02	5
16 Oppervlakte land	1.739	41,18	72
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	1.739	26,89	47
24b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	3.648	57,54	210
25b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) * bodemfactor woonkernen	3.648	50,79	185
39 Vast bedrag	1	249.784,90	250
Subtotaal			6.190

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)

Uitkeringsfactor	1,537
Subtotaal (B x C (=uf))	9.514

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	Berekende Aantallen	Uitkering
56d Suppletie-uitkering integratie sociaal domein	38.298	38
56b Cumulatierегeling gemeentefonds (SU)	-10.888	-11
61 Suppletierегeling OZB	3.378	3
135 Suppletie-uitkering Bommenregeling	4.830	5
56e Suppletie-uitkering Jeugdzorg	-20.277	-20
56f Suppletie-uitkering WMO 2015	-921	-1
Subtotaal		14

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	Berekende Aantallen	Uitkering
71 Brede impuls combinatiefuncties/buurtspportcoaches (DU)	25.488	25
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (DU)	41.833	42
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	13.764	14
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	14.999	15
262 Schulden en armoede (DU)	4.042	4
266 Maatschappelijke begeleiding statushouders (DU)	14.220	14

BIJLAGEN

290 Vergoeding raadsleden kleine gemeenten (DU)	110.462	110
320 Verhoging taalniveau statushouders (DU)	9.043	9
324 Sportakkoorden (DU)	15.000	15
359 Klimaatmiddelen Transitievisie warmte (DU)	202.101	202
360 Klimaatmiddelen Wijkaanpak (DU)	9.997	10
361 Klimaatmiddelen Energieloketten (DU)	25.000	25
Subtotaal		486

Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein		
Maatstaf	Berekende Aantallen	Uitkering
260 Participatie (IU)	511.755	512
261 Voogdij/18+ (IU)	62.409	62
Subtotaal		574

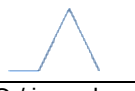
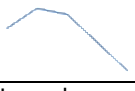
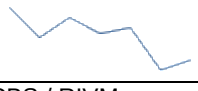
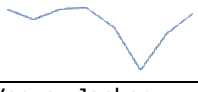
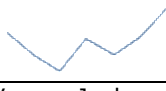
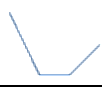
Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker		
Aanvullingen van de gebruiker	Opgave	Uitkering
Subtotaal		0

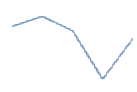
Totaal uitkering 2019:	9.605
-------------------------------	--------------

4.2. Bijlage Beleidsindicatoren

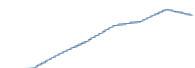
Hieronder treft u een nadere toelichting aan op de diverse beleidsindicatoren zoals vermeld in de programma's. Deze gegevens zijn afkomstig van de website www.waarstaatjegemeente.nl.

Programma	Nr.	Omschrijving	Bron / verloop
Besturen		Betreft eigen indicatoren en staan niet op waarstaatjegemeente.nl	
Beschermen	1	<i>Verwijzingen Halt</i> Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar feit plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.	Stichting Halt 2013-2019
Beschermen	2	<i>Misdrijven - Winkeldiefstallen</i> Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	CBS 2012-2018 waarde 0,0
Beschermen	3	<i>Misdrijven - Geweldsmisdrijven</i> Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).	CBS 2012-2018
Beschermen	4	<i>Misdrijven - Diefstallen uit woning.</i> Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.	CBS 2012-2018
Beschermen	5	<i>Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen</i> Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder de dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.	CBS 2012-2018
Verplaatsen		Geen beleidsindicator vermeld	
Werken	1	<i>Funcziemenging</i> De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	CBS BAG/LISA 2012-2019
Werken	2	<i>Vestigingen (van bedrijven)</i>	LISA 2012-2019

		Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.	
Leren	1	<i>Absoluut verzuim</i> Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.	DUO / Ingrado 2014-2017
Leren	2	<i>Relatief verzuim</i> Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend.	DUO / Ingrado 2014-2018
Leren	3	<i>Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie:</i> % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren.	DUO / Ingrado 2012-2018
Recreëren	1	<i>Niet-sporters</i> Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.	CBS / RIVM 2012, 2016
Samenleven en zorgen	1	<i>Banen</i> Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.	CBS / LISA
Samenleven en zorgen	2	<i>Jongeren met een delict voor de rechter</i> Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut 2015-2015
Samenleven en zorgen	3	<i>Kinderen in uitkeringsgezin</i> Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut 2012-2018
Samenleven en zorgen	4	<i>Netto arbeidsparticipatie</i> Het percentage van de werkzame beroepsbevolking.	CBS 2012-2018
Samenleven en zorgen	5	<i>Werkloze jongeren</i> Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut	Verwey Jonker Instituut 2012-2015

		- Kinderen in Tel. De cijfers van 2016 zijn afkomstig van het CBS.	
Samenleven en zorgen	6	<i>Personen met een bijstandsuitkering</i> Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.	CBS 2015-2019
Samenleven en zorgen	7	<i>Lopende re-integratievoorzieningen</i> Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	CBS 2015-2018
Samenleven en zorgen	8	<i>Jongeren met jeugdhulp</i> Het percentage jongeren van 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.	CBS 2015-2019
Samenleven en zorgen	9	<i>Jongeren met jeugdbescherming</i> Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.	CBS 2015, 2017, 2019
Samenleven en zorgen	10	<i>Jongeren met jeugdreclassering</i> Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.	CBS
Samenleven en zorgen	11	<i>Clënten met een maatwerkarrangement Wmo</i> Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende Gemeenten.	CBS 2016-2019
Gezond leven	1	<i>Omvang huishoudelijk restafval</i> Niet-gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.	CBS 2012-2018

BIJLAGEN

			
Gezond leven	2	<i>Hernieuwbare elektriciteit</i> -	RWS 2013-2018
Wonen	1	<i>Gemiddelde WOZ-waarde</i> De gemiddelde WOZ waarde van woningen.	CBS 2012-2019
Wonen	2	<i>Nieuw gebouwde woningen</i> Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.	BAG 2012-2019
Wonen	3	<i>Demografische druk</i> De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar en ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	CBS 2012-2019
Wonen	4	<i>Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden</i> Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO 2014-2019
Wonen	5	<i>Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden</i> Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO 2014-2019

4.3. Bijlage Begrippenlijst

Onderstaande begrippenlijst kan gebruikt worden ter verduidelijking van begrippen die in de diverse boekwerken van de p&c-cyclus worden gebruikt. Deze lijst is niet alleen specifiek van toepassing op de Jaarstukken, maar kan ook gebruikt worden voor bijvoorbeeld de Programmabegroting. Het is mogelijk dat niet alle begrippen in deze jaarstukken vermeld zijn.

Achterstallig onderhoud	Onderhoud dat niet op tijd is uitgevoerd, waardoor een onderhoudsrichtlijn is overschreden en niet (meer) wordt voldaan aan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Achterstallig onderhoud kan leiden tot schade en/of onveilige situaties, hetgeen vaak leidt tot hogere herstelkosten.
Activa-posten	De activa maken onderdeel uit van de balans (zie aldaar) en worden, kort gezegd, gevormd door de (in geldwaarde uitgedrukte) bezittingen, zoals gebouwen, goederen, vorderingen en geldtegoeden. De activa-posten worden meestal onderverdeeld in twee categorieën: - vaste activa, zijnde activa-posten die langer dan een jaar meegaan zoals gebouwen, machines en inventaris en; - vlottende activa, zijnde activa-posten die maximaal één jaar meegaan, zoals voorraden, vorderingen en geldtegoeden. De tegenhanger van de activa-posten zijn de passiva-posten.
Algemene reserve	Reserves kunnen worden omschreven als eigen vermogensbestanddelen (op de balans) en zijn in principe vrij om te besteden. Een algemene reserve is een reserve waaraan de raad geen specifieke bestemming heeft gegeven, zoals bij een bestemmingsreserve het geval is. Mook en Middelaar heeft twee algemene reserves: - een (min of meer geblokkeerde) algemene reserve die als ondergrens wordt aangehouden voor het afdekken van risico's, zijnde de 'Algemene reserve' en; - een volledig vrij te besteden algemene reserve, zijnde de Vrij Besteedbare Reserve (VBR).
Balans	De balans bestaat uit twee gedeelten die met elkaar in evenwicht zijn: de activa en de passiva (zie aldaar). De term 'balans' doelt op dit evenwicht. De activa worden, kort gezegd, gevormd door de bezittingen en de passiva bestaan uit het eigen vermogen en het vreemd vermogen. Als de beide delen naast elkaar gepresenteerd worden, staan de activa aan de linkerzijde (debetkant) en de passiva aan de rechterzijde (creditkant). Er is echter niets op tegen om ze onder elkaar te zetten.
Bestuurlijk belang	Betreft zeggenschap in/bij een verbonden partij. Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij, doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.
BBV	Het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere de begroting van een gemeente moet voldoen.
Belastingcapaciteit	De belastingcapaciteit maakt duidelijk hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Door de manier waarop dit financiële kengetal wordt berekend, is dit cijfer in het jaarverslag altijd hetzelfde als in de begroting.
Bestemmingsreserve	Reserves kunnen worden omschreven als eigen vermogensbestanddelen (op de balans) en zijn in principe vrij om te besteden. Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de raad echter een specifieke bestemming heeft gegeven. De raad is bevoegd om de bestemming te wijzigen of ongedaan te maken.
Bestemmingsreserve kapitaallasten	Bestemmingsreserve voor het dekken van kapitaallasten (afschrijving en rente) van reeds gerealiseerde of nog te realiseren investeringen. De kapitaallasten van nieuwe investeringen worden zoveel mogelijk opgenomen in de begroting, zodat deze bestemmingsreserve op termijn niet meer nodig is.
Bezuinigingsmaatregelen	Lastenverlagende maatregelen om een begrotingstekort weg te werken. Een bezuiniging is iets wat al rechtstreeks op de lasten van de begroting wordt verwerkt. In de begroting zijn deze bezuinigingen op programmaniveau verwerkt.
Budgetrecht	De bevoegdheid om financiële middelen beschikbaar te stellen. Door de begroting vast te stellen geeft de raad het college toestemming om geld uit te geven aan de afgesproken activiteiten.
Deelneming	Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.
Dekkingsmiddelen	Middelen die worden gegenereerd dan wel aangewend om de lasten in de begroting op te vangen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen algemene dekkingsmiddelen en specifieke dekkingsmiddelen.

BIJLAGEN

	Algemene dekkingsmiddelen zijn vrij te besteden (zoals uitkeringen gemeentefonds), terwijl specifieke dekkingsmiddelen gebonden zijn aan bepaalde uitgaven binnen een programma (zoals een provinciale subsidie, de afvalstoffenheffing of leges voor de aanvraag van een paspoort).
Dividend	Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders (= deelneming).
EMU-referentiewaarde	Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar betreft een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De Wet Hof bepaalt dat de individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo van de individuele overheden, naast het eigen aandeel, ook het aandeel in het EMU-saldo van gemeenschappelijke regelingen betreft waar de individuele overheid deel van uitmaakt.
EMU-saldo	Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven op kasbasis van een gemeente. Dit in tegenstelling tot het begrotings- of rekeningresultaat op basis van het baten- en lastenstelsel. Het EMU-saldo wordt berekend volgens Europese voorschriften.
Financieel belang	Een bedrag dat aan een verbonden partij ter beschikking is gesteld en niet verhaald kan worden als de verbonden partij failliet zou gaan. Het kan ook het bedrag zijn waarvoor de gemeente aansprakelijk is als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.
Financiële kengetallen	Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van een gemeente. Deze zijn vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
Geïntariseerde risico's	In kaart gebrachte kansen op gevaar of schade met financieel gevolg van substantiële omvang.
Gekwantificeerde risico's	Het totaal van de financiële gevolgen van de kansen op gevaar of schade.
Gemeenschappelijke regeling	Een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen (zoals bijvoorbeeld gemeenten) dat op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is opgericht.
Groot onderhoud	Uitvoering van correctieve maatregelen, als gevolg van slijtage na een langere periode van gebruik, om een object in goede staat (op een vooraf bepaald kwaliteitsniveau) te houden of te brengen. Groot onderhoud dient zich in de regel aan, is daarom vaak gepland, is veelal ingrijpend van aard en betreft een groot of belangrijk deel van het object.
Incidentele baten en lasten	De aard van de begrotingspost is altijd leidend voor het al dan niet incidentele karakter ervan. Een hulpmiddel bij het bepalen van het karakter van de begrotingspost is de tijdsduur. Incidentele baten en lasten zijn posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Baten en lasten die zich in drie jaar of minder voordoen, kunnen worden gekwantificeerd als incidenteel, maar kunnen ook structureel van aard zijn. Baten die zich vier jaar of langer voordoen zijn in beginsel structureel van aard.
Investerings met economisch nut	Investerings die verhandelbaar zijn (bijvoorbeeld gebouwen of vervoermiddelen) en kunnen bijdragen aan het genereren van middelen.
Investerings met maatschappelijk nut	Investerings die in principe niet verhandelbaar zijn (bijvoorbeeld wegen). Voor sommige investeringen met maatschappelijk nut worden de kosten verhaald middels een heffing (bijvoorbeeld riolering).
Klein onderhoud	Preventieve maatregelen en dagelijkse reparaties die noodzakelijk zijn om het object in goede, werkende en veilige staat te houden tegen een van te voren vastgesteld kwaliteitsniveau.
Kwaliteitsniveau van het onderhoud	Een maat (norm) voor de staat van onderhoud waarop een kapitaalgoed zich moet bevinden.
Kwijtschelding	Inwoners die gemeentelijke belastingen (lokale heffingen) niet kunnen betalen, kunnen de gemeente om kwijtschelding vragen. Het is afhankelijk van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid wie daarvoor wel of niet in aanmerking komt en voor welke belasting.
Lokale heffingen	Retributies en eigen belastingen die de gemeente ontvangt op basis van publiekrechtelijke regels, zoals onroerende zaakbelastingen, leges, rioolheffing en afvalstoffenheffing.
Materiële vast activa	Investerings met een meerjarig economisch of maatschappelijk nut.
Omgevingsadressen-dichtheid	De omgevingsadressendichtheid of OAD is een maat voor stedelijkheid. Ze wordt in Nederland door het Centraal Bureau voor de Statistiek gebruikt. De omgevingsadressendichtheid van een adres is het aantal adressen binnen een cirkel van één kilometer rond dat adres. Per blok van 500 bij 500 meter wordt de OAD uitgerekend voor een (mogelijk fictief) adres in het midden van dat blok en vervolgens toegekend aan alle adressen in dat hele blok. Er zijn volgens deze definitie vijf graden van stedelijkheid:

	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Stedelijkheid</th><th>Aantal adressen per km²</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>zeer sterk stedelijk</td><td>meer dan 2.500</td></tr> <tr> <td>sterk stedelijk</td><td>1.500 - 2.500</td></tr> <tr> <td>matig stedelijk</td><td>1.000 - 1.500</td></tr> <tr> <td>weinig stedelijk</td><td>500 - 1.000</td></tr> <tr> <td>niet stedelijk</td><td>minder dan 500</td></tr> </tbody> </table>	Stedelijkheid	Aantal adressen per km ²	zeer sterk stedelijk	meer dan 2.500	sterk stedelijk	1.500 - 2.500	matig stedelijk	1.000 - 1.500	weinig stedelijk	500 - 1.000	niet stedelijk	minder dan 500
Stedelijkheid	Aantal adressen per km ²												
zeer sterk stedelijk	meer dan 2.500												
sterk stedelijk	1.500 - 2.500												
matig stedelijk	1.000 - 1.500												
weinig stedelijk	500 - 1.000												
niet stedelijk	minder dan 500												
Onderhoud kapitaalgoederen	Het systematisch aan de hand van beheerplannen onderhouden van in de gemeente aanwezige kapitaalgoederen (zoals wegen, groen, water, gebouwen).												
Opschuiven sluitend meerjarenperspectief	In de Gemeentewet is bepaald dat een meerjarenraming voor (ten minste) de drie jaren volgend op het begrotingsjaar wordt opgesteld. Als het begrotingsjaar geen structureel en reëel evenwicht laat zien, moet aannemelijk worden gemaakt dat het evenwicht uiterlijk in het derde jaar van de meerjarenraming door de gemeente tot stand kan worden gebracht. Het is daarom in beginsel voor de toezichthouder niet acceptabel als ieder jaar opnieuw een meerjarenraming wordt opgesteld waarbij er uitsluitend in het derde jaar van de meerjarenraming weer evenwicht is.												
Overhead	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces (zoals algemene personeelskosten, kosten van ICT, huisvestingskosten, kosten managementteam).												
Passiva-posten	De passiva maken onderdeel uit van de balans en worden, kort gezegd, gevormd door het (in geldwaarde uitgedrukte) eigen vermogen en vreemd vermogen (schulden en verplichtingen). De passiva-posten worden meestal onderverdeeld in drie categorieën: <ul style="list-style-type: none"> - eigen vermogen, zijnde het verschil tussen alle bezittingen (activa) en het vreemd vermogen (schulden); - vaste passiva, zijnde passiva-posten die langer dan een jaar meegaan zoals voorzieningen en langlopende opgenomen geldleningen en; - vlottende passiva, zijnde passiva-posten die maximaal één jaar meegaan, zoals schulden aan leveranciers of 'rood staan' bij een bank. 												
Preventief toezicht	Wanneer de begroting niet aan de wettelijke criteria voor structureel en reëel evenwicht voldoet, is er sprake van preventief toezicht. In dat geval behoeven de begroting en de daarop volgende begrotingswijzigingen vooraf de goedkeuring van de toezichthouder (Gedeputeerde Staten).												
Programma	Een samenhangend geheel van activiteiten in de gemeentebegroting. De programma's worden door de raad vastgesteld (en blijven in principe gedurende een raadsperiode gelijk).												
Reëel evenwicht	Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn.												
Repressief toezicht	Wanneer de begroting aan de wettelijke criteria voor structureel en reëel evenwicht voldoet, is er sprake van repressief toezicht. Dit is de standaardvorm van toezicht en houdt in dat de begroting en de daarop volgende begrotingswijzigingen direct uitgevoerd kunnen worden (rechtskracht krijgen), zonder afhankelijk te zijn van een voorafgaande goedkeuring van de toezichthouder (Gedeputeerde Staten).												
Risico-inventarisatie	Een overzicht van de kansen van een positieve of een negatieve gebeurtenis van materieel belang.												
Risicomanagement	Risicomanagement is een hulpmiddel om op een gestructureerde manier risico's in kaart te brengen, te evalueren en - door er proactief mee om te gaan - beter te beheersen. Risicomanagement is gebaseerd op het maken van risicoanalyses en maakt veelal gebruik van risicomodellen.												
Solvabiliteitsratio	Dit financiële kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.												
Stelpost	Begrotingspost waarvan de concretisering nog moet worden uitgewerkt.												
Stelsel van baten en lasten	Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Bij een kasstelsel, dat de Rijksoverheid bijvoorbeeld hanteert, worden inkomsten en uitgaven toegerekend aan het jaar waarin de betalingen zijn gedaan. Het omrekenen van het resultaat volgens het stelsel van baten en lasten naar een resultaat volgens het kasstelsel, gebeurt via het berekenen van het EMU-saldo.												
Structureel en reëel evenwicht	Deze situatie is aan de orde als, uitgaande van het bestaande beleid en inclusief nieuw aanvaard beleid, <ul style="list-style-type: none"> - alle structurele lasten tenminste worden gedekt door structurele baten en - incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten (waaronder onttrekkingen aan de VBR). 												

BIJLAGEN

Taakstelling	Opdracht tot bezuinigingen, terwijl (nog) geen concrete maatregelen zijn genomen. Pas op langere termijn ontstaan de positieve financiële effecten.
Voorziening	Voorzieningen kunnen worden omschreven als vermogensbestanddelen die als vreemd vermogen zijn aan te merken, omdat deze gelden niet vrij beschikbaar zijn. Er staat namelijk altijd een verplichting of een kwantificeerbaar risico tegenover. De raad stelt voorzieningen in voor een specifiek doel. Ter onderbouwing moet een (beheers)plan opgesteld worden. De voorziening kan alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor zij is ingesteld.
Vrij Besteedbare Reserve (VBR)	De Vrij Besteedbare Reserve is een vorm van een algemene reserve, maakt onderdeel uit van het eigen vermogen op de balans en is vrij te besteden.
Weerstandvermogen	Het weerstandvermogen geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken dan wel middelen heeft vrijgemaakt om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder ingrijpende beleidswijzigingen. Het weerstandvermogen bestaat uit twee onderdelen, namelijk de weerstandscapaciteit en de risico's. Het weerstandvermogen geeft de verhouding tussen deze twee onderdelen aan.
Weerstandscapaciteit, incidenteel	Het vermogen om onverwachte eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau.
Weerstandscapaciteit, structureel	Het vermogen om onverwachte tegenvallers structureel in de lopende begroting op te kunnen vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken.

4.4. Bijlage Controleverklaring

De controleverklaring van de accountant wordt separaat toegevoegd.

